N°. 8774. NIEUWE AMSTERDAMSCHE COURANT. A°. 1860.

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN:
Voor Amsterdam........ƒ 7.50. Voor de overige Steden des Rijks ƒ 8.50.
De Zondags-Editie....... „ 1.50. Afzonderlijke Couranten...... „ 0.10.
Ieder loopend Kwartaal moet voldaan zijn uiterlijk op den 15den der 3de maand.

Donderdag 2 Februarij.
UITGEVERS-DIRECTEUREN, GEBROEDERS DIEDERICHS.
Brieven Franco aan het Bureau Handelsblad.

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIËN:
Van EEN tot ZEVEN regels, behalve de 35 c. zegelgeld......... ƒ 1.75.
Iedere regel meer.. „ 0.25.
Buitengew. groote Lett., naar mate der ruimte die zij beslaan, à 25 c. per regel.

HET SPOORWEG-ONTWERP VEROORDEELD DOOR ZIJNE VOORSTANDERS.

Bij het naderend tijdstip van de oplossing van het vraagstuk der Spoorwegen, achten wij het pligtmatig, nog enkele punten tot klaarheid te brengen. Iedereen herinnert zich nog zeker, op welke wijze het ontwerp [bij] de Tweede Kamer werd aangenomen. Daartoe was zamenkoppeling der ontwerpen en opoffering van overtuiging noodig. Daartoe moest zich [op] nieuw het verschijnsel voordoen, van *tegen spreken en voor stemmen.* Inbreuk op het regt van amendement, oplegging van zedelijken dwang, werd tot de aanneming bij de Tweede Kamer gevorderd. Maar ten einde duidelijk aan te toonen, hoe de voorstanders zelven, of liever zij, die voor het ontwerp gestemd hebben, er over denken, laten wij hier eenige uittreksels uit hunne redevoeringen volgen, die beter dan uitgebreide redeneeringen het wets-ontwerp veroordeelen. Wij volgen de orde, waarin de sprekers het woord gevoerd hebben:

De Hr. ZYLKER (Bijbl. blz. 71): »En toch heb ik grieven tegen deze concessie, welke zwaar bij mij wegen, bezwaren, welke hoofdzakelijk hunnen grond hebben in derzelver ONVOLLEDIGHEID en ONBILLIJKE ACHTERUITSTELLING van enkele gedeelten des lands, welke evenzeer als elders, aanspraak op spoorwegen hebben, en door wier onthouding het *algemeen belang des lands*, volgens mijne overtuiging, niet onpartijdig wordt bevorderd, maar wel GEKRENKT; het zijn derhalve bezwaren van zoo veel gewigt, dat het mij *onmogelijk* wordt, het voorstel, zoo als het daar ligt, aan te nemen."..... In het Noorden heeft men niet alleen geen spoorwegnet toegedacht, maar zelfs geene hoofdlijnen door sommige belangrijke plaatsen; landstreken, die onder de belangrijkste van het rijk mogen worden geteld, zullen aldaar zelfs van hoofdlijnen verstoken blijven."... »Wat mijn hoofdbezwaar tegen de verleende concessien betreft, deze is, dat daarin de lijn niet is opgenomen van Groningen naar de Hanoversche grenzen, in de rigting van Leer."...

De Heer VAN HEIDEN REINESTEIN (*Bijlbad* blz. 81). »Het heeft mij bijzonder leed gedaan *en ik heb het zeer betreurd dat de Noorder- en Zuiderlijnen in één ontwerp van wet zijn vereenigd.* Ik geloof dat daardoor natuurlijk EEN ZEDELIJKE DWANG WORDT UITGEOEFEND OP VELEN IN ONS MIDDEN. *Er zullen leden zijn die in verzoeking komen om*, ten einde eindelijk tot een besluit te geraken, *iets aan te nemen dat ze liever niet gehad hadden en waarmede zij zich moeijelijk kunnen vereenigen.* Het ware derhalve beter geweest, over en weder voor de Noorder- en Zuiderleden, dat wij, *onbelemmerd en onbevangen iedere zaak op zich zelve hadden kunnen bespreken, en omtrent dezelve tot eene beslissing komen.*"

De Heer DOMMER VAN POLDERSVELDT (*Bijblad* blz. 108*): »*De lijnen in het noorden leveren overigens voor mij het grootste bezwaar tegen de concessie op. Het doet mij leed, dat de Regering niet heeft kunnen goedvinden*, nadat van herhaalde zijden daarop was aangedrongen, *om terstond in de concessie op te nemen de lijnen van Groningen naar ... en van Leeuwarden naar Meppel.* Mij dunkt dit ware niet alleen billijk, maar zeer verdedigbaar, in de *eerste* plaats met het oog op het algemeen belang."

De Heer REINDERS (*Bijblad bl.* 134): »Maar nu kom ik tot een punt dat mij grieft, namelijk, *dat de Regering volhardt om Friesland en Groningen van het buitenland af te sluiten, want zoolang de lijn van Groningen over Winschoten in de rigting van Leer ontbreekt, bestaat die afsluiting.* Een ander bezwaar bestaat bij mij, *dat de lijn van Leeuwarden over Heerenveen naar Meppel niet dadelijk geëxploiteerd zal worden.*"

De Heer VAN DER POEL (*Bijblad* blz. 138*): Van de Noorderlijn wil ik alleen zeggen, *dat* ik *het* met zeer vele leden *betreur, dat de lijn Leeuwarden-Heerenveen-Steenwijk-Meppel of wel Harlingen-Bolsward-Sneek-Heerenveen-Steenwijk-Meppel niet in de concessie is opgenomen.* Het is ontegenzeggelijk en door vorige sprekers reeds aangetoond, dat *zoowel het belang van eene betere aansluiting van de haven van Harlingen naar het Oosten, als het gewigt, hetwelk bevolking, handel en welvaart in het algemeen in de schaal leggen*, de lijn ten sterkste aanbevelen."

De Heer DUYMAER VAN TWIST (*Bijblad* bl. 150): »Ik geloof dat men met MINDER GELDELIJK BEZWAAR *spoorwegen voor rekening van den Staat zou kunnen aanleggen.*"... »Het is niet tegen te spreken *dat wij*, niettegenstaande onzen gunstigen financielen toestand, IN GROOTE FINANCIELE MOEIJELIJKHEDEN ZULLEN KUNNEN GERAKEN, *en dat dit ontwerp die zal kunnen vermeerderen.*"

De Heer STRENS (*Bijblad* blz. 162). »De thans voorgestelde *rigting in het zuiden voldoet mij niet ten aanzien van de hoofdstad van Noord-Brabant; 's Hertogenbosch wordt*, zoo als nu de lijn is voorgedragen, *kunstmatig van alle plaatsen, meer zuidwaarts gelegen, verwijderd*".... »De hoofdlijn in het zuiden loopt volgens de nu verleende concessie van Tilburg over Eindhoven, Helmond, Venlo, Roermond naar Maastricht; die lijn is te lang en zij kon 4 uren korter zijn door haar van Helmond op Roermond te brengen. Deze *omweg is een ongerief voor het binnenlandsch verkeer*, en benadeelt vooral al de plaatsen ten noorden en ten westen van Helmond, als die ten zuiden van die plaats gelegen."

De Heer VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT (*Bijblad* bl. 164). »De bezwaren, die men tegen dit wets-ontwerp laat gelden, *en die ook bij mij bestaan*, kunnen geloof ik, in drie hoofd categorien verdeeld worden. Zij gelden *de uitgebreidheid van* dit *plan*, *de gekozen rigting, de financiele voorwaarden*.... »Ik geloof, het is mijne overtuiging, dat *de regering zwak is geweest, te veel heeft toegegeven aan de wenschen der kamer, te weinig heeft vastgehouden aan eigene overtuiging.* Ik vrees, dat DE BEGEERTE OM STEMMEN TE WINNEN *de regering heeft verleid tot voorstellen, waarvoor zij aanvankelijk zou zijn teruggedeinsd.*"... »Wat ik ook vooral betreur, wat ik aan de regering verwijt is het *zamenvoegen, het zamenkoppelen van de beide plannen van spoorwegen in ééne wet.* Ik betreur dat om vele redenen, maar vooral daarom, omdat ik vrees, *dat het* ten aanzien van deze wet, indien ze aangenomen wordt, EEN ONGUNSTIGEN DUNK zal doen ontstaan en dat men, hetgeen het werk van overtuiging *behoorde te zijn*, toeschrijven zal AAN ANDERE REDENEN."

De Heer VAN HOËVELL (*Bijblad* blz. 197): »Wat zal het gevolg zijn van de gedachte, van het doel der regering, om binnen zes jaren voor een tal millioenen publieke werken te doen aanleggen, zoowel het stichten van spoorwegen als de doorgraving van Holland op zijn smalst, en wie weet wat al meer? Wat, vraag ik, zal uit dat plan, zoo het verwezenlijkt wordt, noodzakelijk volgen? Zal het niet zijn eene groote onnatuurlijke concurrentie met de particuliere industrie, dit woord nu in den meest algemeenen en uitgestrekten zin genomen? Zal uit het, in zulk een korten tijd, voor zoovele millioenen, van staatswege stichten van publieke werken niet voorspruiten eene opdrijving van de prijzen van materialen en bovenal eene buitengewone verhooging van het dagloon?".... Ik had wel EEN MEER GEMATIGD, EEN MINDER EENZIJDIG PLAN GEWENSCHT; een plan, waarin èn aan de eene behoefte, *die* VAN SPOORWEGEN, èn aan de andere, die van AFSCHAFFING VAN BELASTINGEN IN HET BELANG DER INDUSTRIE, zooveel mogelijk voldaan zou zijn..... De te nemen rigting alzoo toetsende aan het eigen stelsel van den Minister van Binnenl. Zaken, kan moet ik tot het resultaat komen, *dat de rigting, bij de concessie aangegeven*, DE WARE NIET is, wel de rigting, die ik voorsta .... Mij dunkt, dat DE KORTERE VERBINDING VAN HARLINGEN EN RHEINE uit een industrieel oogpunt VAN HET UITERSTE GEWIGT IS .... En waarom nu niet gedacht aan eene *verbinding met het Kanaal van Almelo.* »Het heeft mij verbaasd daarvan in deze concessie niets te vinden."

De Heer STORM VAN 'S GRAVESANDE (*Bijbl.* blz. 233).... »De zwakste zijde van zijne rede (van den Minister van Binnenl. Zaken) was, geloof ik, het betoog der noodzakelijkheid van de lijn van Groningen naar Meppel, in plaats van die *van Leeuwarden naar Meppel.* Ik moet ronduit erkennen, dat noch de verdediging van den Minister, noch de argumenten, door sommige leden dezer vergadering bijgebragt, *mijne bezwaren ten dezen hebben weggenomen.* En *nu zijn die bezwaren nog vergroot* door hetgeen wij dezen morgen van den Heer Kingma hebben vernomen. Het was mij althans niet bekend dat men zooveel moeite had moeten aanwenden, om de subsidien der provincie en gemeenten in Friesland te verkrijgen en dat die slechts zijn verleend als een *pis aller* EN BIJ DE OVERTUIGING DAT ZIJ EIGENLIJK NIET GOED WAS."

De Heer VAN DEN LINDEN (*Bijblad* bl. 234*): »Indien men geld zal geven, dan dient de rigting goed te zijn *en op dat punt nu ligt mijn grootste bezwaar.* Ik spreek over de Noorderlijn. *Men heeft Groningen niet laten aansluiten aan de Westbaan* en dat om de eigene lijn meer te voeden. Mijnheer de Voorzitter, is dit niet een verkeerd beginsel? *Waarom verbindingen met het buitenland afgesneden, die voor de hand liggen en waarop de provincien Groningen en Friesland billijke aanspraak hebben?* Het belang van onze lijnen moet zijn, *om de havens der Zuiderzee met het buitenland te verbinden.* Dat hoofdbelang kan men bereiken door een weg van Harlingen naar Zwolle en Raalte, maar moet nu dalen tot Zutphen, om zoo naar Rheine te gaan en rijden 45 mijlen om. Met de havens van Zwolle en Kampen maakt men het eveneens. In plaats van dadelijk naar Rheine te laten gaan, laat men denzelfden omweg over Zutphen naar het buitenland en Twenthe maken.... En ligt dan de ongelukkige lijn van Assen op Groningen, dan zal die handelsweg ook weder een omweg van 22 mijlen opleveren. Daarom heb ik er met zooveel kracht op aangedrongen, dat de Regering toch die lijn mogt verlaten; dat zij ons eene betere rigting mogt aangeven van de Noorderlijn. Maar tot dusverre heeft zij vastgehouden aan haar systeem, en ik herhaal het: *Op dien weg ligt mijn grootste bezwaar.*"

Ziedaar uit onderscheidene redevoeringen van de voorstanders der wet aangetoond, hoe zij over het ontwerp, over de concessien, over de lijnen, over de financiele bezwaren dachten, en toch werd door hen het *voor* uitgesproken. Of dit nu in het land een goeden indruk kon te weeg brengen, meenen wij steeds te moeten betwijfelen. Of dergelijke aanneming den tegenstand zou breken, betwijfelden wij evenzeer en de uitkomst heeft dit tot hiertoe volkomen bevestigd. Wij waren het dan ook reeds lang volkomen eens met de woorden van den Heer Poortman (17 Nov. 1859), die bij zijne staatkundige vrienden meer overweging hadden verdiend, meer ingang hadden behooren te vinden dan dat bij de stemming het geval was: »En, opdat er niets ontbreke, om ons dien verloopen tijd als het ware geheel en al weder te geven, heb ik zelfs van onderscheidene leden in deze vergadering stemmen hooren opgaan om *offers te brengen van eigene overtuiging op het altaar van het algemeen belang*; volkomen als in den vroegeren tijd, waarvan wij weten, dat meermalen spottenderwijze gesproken is, *als van den tijd der algemeene offerfeesten. En wanneer dit wets-ontwerp zal zijn aangenomen*, dan zal, wat de geachte afgevaardigde uit Middelburg daarvan ook moge zeggen, *dan zal dat een gevolg zijn van zulk eene algemeene offerande*, DOOR DE MEERDERHEID GEPLEEGD. Die vroegere tijd, M. H., is meermalen streng gegispt. Daarover is menig hard oordeel, ook door velen uwer uitgesproken. Veroorloof mij nu ééne vraag. Wanneer dit wets-ontwerp zal zijn aangenomen en wanneer dan hier of elders, hetgeen stellig gebeuren zal, weder eens sprake zal zijn van dien vervlogen tijd, zal dan een onpartijdig beoordeelaar, hetzij in woorden, hetzij in gedachten, u niet toevoegen: »*Mutato nomine, de te fabula narratur?*"

Met innig leedwezen moeten wij herinneren, dat die gemoedelijke, die opregte, die ernstige taal geen ingang vond bij hen, die door de spoorwegkoorts waren aangetast. Het *tegen* werd *gesproken*, het *voor* werd *gestemd*, het offer werd gebragt niet alleen door hen, die het woord voerden, maar ook door velen, die het stilzwijgen in acht namen, die het met de tegenstanders eens waren en wien het toch aan den moed ontbrak, tegen te stemmen. Als men dat alles nagaat, dat blijkt daaruit op nieuw, dat de spoorwegstrijd in vele opzigten eene treurige bladzijde in de parlementaire geschiedenis van Nederland beslaat.

En werd de inconsequentie alleen aangetroffen en waargenomen op de banken der vertegenwoordiging? Wij gelooven het niet: Het is toch van algemeene bekendheid, hoe de ministers van binnenlandsche zaken en van financien in de spoorwegzaak, zoowel wat de uitgebreidheid der lijnen, als wat betreft de financiele voorwaarden, eene stelselloosheid hebben aan den dag gelegd, die voor- en tegenstanders in het oog gevallen is en dat zij van het eene uiterste tot het andere zijn overgeslagen.

Maar bovendien leverde de rede, de verdediging des Ministers van Financien van 14 Nov. jl. niet het beste bewijs, dat hij op een spoor geraakt was, waarheen hij zich nooit had willen begeven. Men leze nu onbevooroordeeld het antwoord van de beide Ministers aan de Eerste Kamer, waarop dezer dagen opzettelijk de aandacht werd gevestigd, en ieder zal tot de innige overtuiging moeten komen, dat er een ontwerp verdedigd en aangenomen is, dat niet is voortgesproten uit innige overtuiging, dat noch door de Tweede Kamer, noch door de Regering als het meest aannemelijke wordt geoordeeld, maar dat alleen is voortgesproten en goedgekeurd uit eene zucht, om de zaak tot een einde te brengen en ten gevolge der ongegronde vrees, dat er anders in lang geene spoorwegen zullen komen. Wij vertrouwen, dat die schijngronden niet bij Eerste Kamer zullen wegen en dat zij zich daardoor niet zal laten verleiden tot de aanneming van een ontwerp, dat zelfs door hen is afgekeurd, die er voor hebben gestemd.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Maandag 30 Januarij (des Avonds).

In doorgaans goed onderrigte kringen zegt men, dat de Engelsche regering de Fransche zoude verzocht hebben hare troepen uit Lombardije terug te roepen.

— In de zitting van het Huis der Gemeenten van heden heeft de kanselier der schatkist, na gezegd te hebben dat het tractaat met Frankrijk aanstaanden Maandag aan de kamer zoude worden medegedeeld, bij de vergadering er op aangedrongen om dienaangaande zoo spoedig mogelijk tot eene beslissing te komen, omdat door vertraging, uit aanmerking van het gevorderde saizoen, de handel nadeel zoude kunnen lijden.

— Sir de Lacy Evans heeft aangekondigd, dat hij eerstdaags het voorstel zal doen, om H. M. bij een adres te verzoeken, het koopen en verkoopen van militaire betrekkingen bij het leger af te schaffen.

— Ll. Zaturdag is wederom voor eene waarde van 156,000 £ aan goud uit de bank van Engeland gehaald.

— Het *Court Journal* wil weten, dat lord Brougham zich met het schrijven eener geschiedenis van de Engelsche constitutie bezig houdt. Daar die beroemde staatsman zijn 81ste levensjaar reeds is ingetreden, blijkt hij derhalve tot het niet gering getal der Engelsche staatslieden te behooren, die tot in hoogen ouderdom krachtig en algemeen nuttig werkzaam blijven.

— Men verneemt het overlijden van den vice-admiraal Philip Browne, in den ouderdom van 88 jaren.

— In de parochiale kerk van St. George's-in-the-East, alwaar de predicatien en ceremonien sedert eenigen tijd eene roomsche strekking aangenomen en dien ten gevolge herhaalde rustverstoringen uitgelokt hebben, heeft gisteren avond zulk een schandelijk tooneel plaats gehad, dat het niet langer is te verduren; de geestelijke werd gehoond, bijbels, banken, kussens, enz., vlogen in het rond, jongens kraaiden, maauwden en blaften, tot dat eindelijk de policie met geweld de kerk binnen drong en de aanwezigen, ten getale van meer dan 3000, waaronder ten minste 1000 knapen, naar buiten dreef.

— Volgens den Parijsschen berigtgever van de *Morning Post* heeft onlangs te Viareggio (eene plaats aan de golf van Genua nabij Lucca op het Toscaansche grondgebied gelegen) een bedroevend en ergerlijk voorval plaats gehad. Het lijk van den vorigen hertog van Parma, welke door de hand van sluipmoordenaars eenige jaren geleden omkwam, werd toen aldaar bijgezet. Onlangs heeft men de kapel en het graf, waarin het lijk geplaatst is, opengebroken, het gebalsemde overschot uit zijne rustplaats gescheurd en daarnevens laten liggen. Volgens den berigtgever is het niet gebleken, of het doel dezer heiligschennis was, de ridderteekens, welke met het lijk van den ongelukkigen hertog in het graf gelegd waren, te stelen, of wel zijne familie te grieven.

— De berigten uit de fabriekdistricten getuigen van toenemenden vooruitgang in fabricatie en handel, waarbij steeds volle prijzen worden geeischt.

— Ten einde de werkzaamheden op de werven te Chatham te bespoedigen is den arbeiders verboden naar huis te gaan om te eten, zullende hun daartoe op de plaats zelve een oogenblik worden gegund. Dientengevolge zijn de ambachtslieden verpligt van des ochtends vroeg tot des avonds laat aan hunnen arbeid te blijven. Sedert het einde van den Russischen oorlog heeft te Chatham niet zooveel drukte geheerscht als op dit oogenblik.

— Het 2de bat. van het 24ste reg. infanterie, hetwelk onlangs in het legerkamp van Aldershot een brooddronken twist met milicie-troepen heeft gehad en deswege naar Cork is verplaatst, heeft thans bevel ontvangen om naar Mauricius te vertrekken.

— Onze dagbladen waarschuwen de afzenders van brieven en dagbladen naar de zuidelijke deelen der Vereenigde Staten, om de meeste zorg in acht te nemen, ten einde hunne brieven in handen te doen komen van hen, voor wie zij bestemd zijn, omdat het gebleken is, dat de postkantoren in die oorden, in dezen tijd van opgewondenheid wegens de slavenkwestie, de brieven openen, om te zien of daarin over die zaken wordt gesproken.

— De correspondent van den *Times* te Calcutta, meldt als eene daadzaak, dat Nena Sahib overleden is.

— Met de Arabia zijn berigten ontvangen uit New-York van den 18den dezer, benevens 182,935 doll. aan specie. De Europa, Hungarian en Jura waren uit Europa in Amerika aangekomen. In het congres te Washington was niets van belang voorgevallen. Er was nog geen president voor het huis van afgevaardigden gekozen.

De gouverneur van Nebraska heeft zijn veto toegepast op de wet, waarbij de slavernij op dat grondgebied wordt afgeschaft.

Volgens berigten uit Caracas van 17 Dec., stond de handel in Venezuela nog altijd stil ten gevolge van de staatkundige verwikkelingen in die republiek. In een bij Barcelona geleverden slag was het hoofd der insurgenten Sotilla door generaal Ruiz geslagen, terwijl generaal Falcon in het westen door de gouvernements-troepen gedwongen werd op Barinas terug te trekken.

Uit New-Orleans wordt van den 13den geschreven, dat Juarez de militie en de vrijwilligers ontbinden en een geregeld leger vormen wil, tot dienstneming waarbij vrijwilligers en gediende soldaten van andere staten zullen worden uitgenoodigd. Langs den weg van Vera-Cruz naar Mexico waren zoogenaamde veiligheids-comité's gevormd; nadat ongeveer 100 straatroovers op hun last waren opgeknoopt, was de weg weder veilig geworden.

— Per de Dane zijn berigten ontvangen van de Kaap de Goede Hoop van 22 Dec. Sir George Grey werd op het einde van Januarij verwacht. Sedert 1 Mei 1858 waren in de Tafelbaai 2511 en in de Algoabaai 2342 landverhuizers ontscheept. Aan de Parel had zich de druivenziekte vertoond. Te Caledon, 75 mijlen van de Kaapstad, was den 29sten December eene tentoonstelling van landbouw gehouden. Van den reiziger Andersson was een brief ontvangen, waaruit blijkt, dat hij er niet in geslaagd was de Canene te bereiken; hij had evenwel eene naar het oosten loopende rivier, 750 voet breed, ontdekt. Volgens eene officiele opgave hadden de inkomsten der kolonie over het dienstjaar, geëindigd 30 Sept. ll., bedragen 459,972 £ en de uitgaven 508,887 £. Aan den spoorweg tusschen de Kaapstad en Wellington waren 300 arbeiders werkzaam.

Duitsche Post.

WEENEN, 29 Jan. Naar luid van de jongste berigten uit Pesth blijft dezelfde geest van verbroedering tusschen de Hongaren en Serviers bestaan, van welke reeds vroeger de blijken zijn vermeld. Vooral is dit het geval in het Pesther comitaat, alwaar de Servische bevolking zeer talrijk is. Indien al wordt aangenomen, dat er bij die gelegenheid veel Tokaijer geestdrift heerscht en jeugdige vervoering, dan nog blijkt uit de manifestatien, welke in dezen zin hebben plaats gehad, dat er een algemeen denkbeeld ten grondslag aan de beweging ligt. Men ziet ten duidelijkste, dat de eendragt en overeenstemming tusschen de verschillende nationaliteiten in Hongarije zeer grooten vooruitgang heeft gemaakt.

— In het jongste nommer der *Wiener Presse* wordt een zeer uitvoerig artikel gelezen, betreffende de kwestie der herziening van de militaire bondsconstitutie. Daarin wordt onder anderen gezegd, »dat de circulaire, deswege door de Pruisische regering aan de verschillende bondsstaten gerigt, in zoo gematigden en verzoenenden geest is gesteld, dat geene enkele regering zich daardoor gekrenkt kan gevoelen. De Pruisische regering heeft in de bedoelde circulaire geene bepaalde voorstellen gedaan, maar hare inzigten uitvoerig ontwikkeld. Daarenboven eischt deze zaak dringend eene wijziging en de Pruisische regering heeft op waardige wijze een op haar rustenden pligt vervuld. De omstandigheden, zoo gaat het blad voort, zijn van dien aard, dat zij den bond tot handeling zullen nopen. Om dit duidelijk te maken behoeft slechts te worden gewezen op de houding van Frankrijk en ieder zal zich overtuigd houden van de noodzakelijkheid om den raad door Pruisen gegeven niet in den wind te staan of de regeling der zaak op de lange baan te schuiven."

— Men deelt mede uit Napels, dat de elf militairen van de vroegere Zwitsersche regementen, die tot levenslange galeistraf waren veroordeeld, door tusschenkomst van Keizer Napoleon op vrije voeten zijn gesteld.

BERLIJN, 31 Jan. (des Ochtends). De openbare meening verklaart zich meer en meer tegen het Huis der Heeren. Men verwijt het, dat het niet met zijn tijd gelijken tred houdt en verklaart dit hieruit, dat het behoudende element sedert 1848 in het Huis gebragt er zoo sterk is, waarbij zich de hoog aristocratische partij voegt, welke beide gelijke lijn trekken. Men wenscht algemeen, dat het liberale element er krachtiger in vertegenwoordigd moge worden; van dezen maatregel alleen ziet men verbetering te gemoet.

— Onder de petitien, welke bij het Huis der Afgevaardigden zijn ingekomen en persoonlijke aangelegenheden betreffen, is er eene, die hierop eenigzins uitzondering maakt. Zij is van den volgenden aard. Een tapper of kroeghouder te Lubeck sedert 32 jaren als zoodanig gevestigd, heeft bij de jongste herstemming tot verkiezing van een lid voor het Huis der afgevaardigden gestemd tegen de verkiezing van den landraad von der Horst. Hierover gebelgd heeft de landraad de vergunning tot het uitoefenen van zijn bedrijf ingetrokken, van welke grief de petitionaris herstel vraagt.

— Naar luid van berigten uit Portsmouth is het naar Japan en China bestemde escader thans in die haven geankerd. Men hoopt, dat de drie bodems in April gereed zullen gemaakt zijn om zee te kunnen kiezen.

— De *Schlesische Ztg.* bevat een artikel over de verwachtingen, welke mogen gekoesterd worden van de thans aangevangen zitting van het Huis der Heeren. Men leest daarin onder anderen het volgende: »Algemeen genomen mag men het als vrij zeker beschouwen, dat het eenige gewrocht der tegenwoordige zitting zal zijn het wets-ontwerp betreffende de reorganisatie des legers. Dit zal in behoorlijken vorm uit de smeltkroes te voorschijn treden. Wat betreft de wets-voordragten op het sluiten en ontbinden van het huwelijk, op de zoogenaamde woekerwetten, op de regeling der kiesdistricten en de gelijkmatige heffing der grondbelasting deze zullen daardoor waarschijnlijk op de Scylla en Charybdis van het Huis te gronde gaan, niettegenstaande de Prins-Regent den levendigsten wensch heeft te kennen gegeven, dat het wets-ontwerp op het huwelijk mogt worden aangenomen, dewijl deze aangelegenheid van het hoogste gewigt mag geacht worden. Waarheen zullen wij gevoerd worden, indien dergelijke toestand blijft bestaan?"

— Men meldt uit Kopenhagen, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken een rapport heeft openbaar gemaakt, betreffende den toestand der reddings-maatschappijen. Daaruit blijkt, dat op het einde des jaars 1858 bestonden 30 dergelijke maatschappijen en wel 25 aan de Deensche en 5 aan de Jutlandsche kust. Aan het hoofd dezer inrigtingen staat de Heer Claudi, die ze in het wezen heeft geroepen. Gedurende den loop van 1858 zijn op de kusten van Denemarken gestrand 74 schepen, van wier bemanning bij het stranden 10 personen zijn verongelukt, gered daarentegen 459, van welke 73 door reddingsbooten der genoemde inrigtingen aan den dood werden ontrukt. In den loop van acht jaren van 1850—1858 zijn op die wijze bij het stranden van schepen gered 471 personen.

— Volgens berigten uit Petersburg, zal eene groote wijziging worden gebragt in het beheer der Transkaukasische provincien en in het tarief, hetwelk sedert 1831 bestaat. Dit laatste geschiedt met het doel om den doorvoerhandel naar Perzie en Midden-Azie op te beuren en tegelijkertijd het handelsverkeer tusschen de Transkaukasische provincien en Europa, dat sedert eenigen tijd bijna geheel heeft opgehouden, weder tot zijne vorige levendigheid op te voeren.

Nog wordt uit de Russische hoofdstad medegedeeld, dat de generaal Rostowzow, president der commissie van redactie, belast met het indienen van een voorstel nopens de vrijmaking der lijfeigenen, ernstig ongesteld is geworden. Ten einde deze gewigtige zaak daardoor niet te vertragen, heeft de Keizer den Heer Bulgakoff tijdelijk in zijne plaats tot voorzitter benoemd.

De majoor Stange, die het eerst aan het hoofd van zijn bataillon den berg Gunib heeft bestormd, en daardoor zoo krachtig heeft bijgedragen tot het vermeesteren van den zetel van Schamyl, is benoemd tot ridder van de orde van St. George.

Als eene bijdrage tot beoordeeling van den trap van ontwikkeling, waarop de plattelandsbevolking in het gouvernement Rjasan staat, wordt vandaar gemeld, dat de boeren herhaaldelijk de telegraafdraden hebben doorgesneden, dewijl zij die beschouwden als eene uitvinding en een werktuig des duivels.

— Ten gevolge van het groote aantal houten woningen, hetwelk nog in Rusland gevonden wordt, zijn de branden in geen land zoo talrijk en zoo verwoestend als daar. In het jaar 1858 zijn in Rusland door de vlammen vernield 56 kerken, 733 openbare gebouwen, 10,510 bijzondere woningen, eene gezamenlijke waarde hebbende van 36,440,279 zilveren roebels.

— Zweden neemt de aanbiedingen van vreemde kapitalisten aan, betreffende de spoorwegleening. Hun zal een bedrag van 8 millioen thaler ter inschrijving worden overgelaten. De nationale bank zal aan de leening deelnemen voor een bedrag van 1¾ millioen.

FRANKFORT, 30 Jan. Bij besluit van den bondsraad zullen de groote wapenoefeningen dit jaar plaats hebben in de nabijheid van Brugg en wel in de maand Augustus. Tevens is bepaald, dat de centrale militaire school te Thun zal worden geopend den 29sten April en gesloten den 30sten Junij e. k.

— Men verneemt uit Dresden, dat aldaar een wets-ontwerp op de uitoefening der ambachten en bedrijven wordt bearbeid, geschoeid op de leest der nieuwe wet, op dat punt in Oostenrijk uitgevaardigd.

— Te Leipzig wordt eene commissie gevormd, welke zich ten doel stelt de vereischte gelden bijeen te brengen, ten einde eene expeditie naar centraal Afrika tot stand te brengen, om berigten in te winnen nopens het lot van den beroemden reiziger Vogel en, zoo mogelijk, zijne aanteekeningen en andere geschriften te redden.

— Dezer dagen werd in Munchen een persoon in hechtenis genomen, die voor Napels vrijwilligers had aangeworven.

Fransche Post.

PARIJS, Maandag 30 Januarij.

Het protest van Oostenrijk tegen de aanhechting der staten van midden-Italie bij Sardinie heeft niet het officiele karakter, dat men daaraan heeft willen geven. De geheele zaak bepaalt zich tot een gesprek tusschen den Heer Baroche en Prins Metternich. De Heer de Thouvenel heeft zich met die zaak nog niet bemoeid.

— Men weet, dat volgens den inhoud van het verdrag van Zurich, Frankrijk voor Sardinie 100 millioen frs. aan Oostenrijk betaald heeft en daarenboven nog 60 millioen frs. van dat land te goed had voor oorlogskosten. Een besluit van Koning Victor Emmanuel van 11 Dec. jl., heeft magtiging verleend tot de inschrijving in het grootboek der 5 pCts. staatsschuld van een kapitaal, opleverende eene rente van 9,162,458 lires, waarvan de bewijzen aan het Fransche gouvernement zullen ter hand gesteld worden. Derhalve zijn de financiele bepalingen van het Zurichsche verdrag, wat Frankrijk betreft, geregeld.

— Men verneemt uit Turyn, dat de bezoldiging van den gouverneur van Milaan is verhoogd tot op 100,000 fr.

— De *Gazzetta Officiale del Regno* bevat een besluit, inhoudende dat 40 millioen fr. zullen worden besteed tot het uitbreiden van verschillende vestingwerken.

— Het half-officiele dagblad *le Pays* verzekert, dat de regering des Keizers nooit voornemens is geweest om eenig grondgebied te veroveren, noch door wapengeweld, noch door diplomatieke middelen, en dat alzoo de Fransche regering geheel vreemd is en blijft aan de bewegingen, welke in Savoye mogten worden beproefd, hetzij voor, hetzij tegen de inlijving. Inmiddels leest men in hetzelfde blad, dat, ingeval Savoye mogt wenschen bij Frankrijk te worden gevoegd, een door de bevolking, in vrijheid en uit eigene beweging, genomen besluit, waardig zou zijn om in *ernstige overweging te worden genomen.*

— Te Nizza is sprake geweest van eene demonstratie tegen eene inlijving bij Frankrijk, en wel naar aanleiding van een vaderlandslievenden brief van Garibaldi aan de bevolking dier stad, die tevens zijne geboortestad is. Men voegt er echter bij, dat de Koning van Sardinie, uit achting jegens Keizer Napoleon, de openbaarmaking van dien brief verboden heeft.

— Naar men verneemt, zal Koning Victor Emanuel de orde van de Annunciade verleenen aan den maarschalk Randon, onzen minister van oorlog.

— Het jongste nommer van het *Bulletin des Lois* behelst onderscheidene keizerlijke besluiten, waarbij de oprigting van acht nieuwe nonnenkloosters wordt goedgekeurd, en een besluit, bepalende dat de vereeniging van zusters van den Heiligen Vincentius van Paula jaarlijks eene subsidie van 25,000 francs uit de schatkist zal ontvangen, dat is 5000 francs meer dan zij sedert het jaar 1848 genoot.

— De groothertogin Stephanie van Baden, 28 Aug. 1789 te Parijs geboren, was de nicht van Keizerin Josephine, ten gevolge van het huwelijk van Mw. Tacher de la Pagerie met den graaf de Beauharnais, die in den tijd der revolutie op het schavot ter dood is gebragt. Zij was door Keizer Napoleon I als dochter aangenomen en heette uit dien hoofde tante van Keizer Napoleon III.

— In de heden gehouden openbare jaarlijksche vergadering van de academie van wetenschappen, heeft de Heer Flourens eene lofrede gehouden op den onlangs overleden Heer Thenard, beroemd scheikundige, die zooveel bijgedragen heeft tot bevordering der wetenschap.

— Het metselwerk van de grootsche fontein op den boulevard van Sebastopol, welke den naam van St. Michaël zal dragen, is thans voltooid. De beeldhouwwerken en versierselen, waarmede men zich op dit oogenblik bezig houdt, moeten voor de maand Augustus gereed zijn, omdat alsdan de onthulling zal plaats hebben. Volgens het ontworpen plan zal het bovenste gedeelte, door 4 rood marmeren kolommen van 5 el hoog gedragen, en met 4 allegorische bronzen standbeelden versierd worden: de Kracht door den Heer Guillaume, de Voorzigtigheid door den Heer Bone, de Regtvaardigheid door den Heer Elias Robert en de Wijsheid door den Heer Gurnery vervaardigd. Op het frontispiec door den Heer Debay vervaardigd, bevindt zich het wapen van het keizerrijk door geniussen omgeven. Het wapen van de stad Parijs, schilden, en leeuwenkoppen voltooijen de versiering. De voornaamste groep door den Heer Duret vervaardigd, stelt de worsteling van den aartsengel St. Michael met Satan voor. Twee groepen, voorstellende kinderen met gedrochten worstelende, door den Heer Jacquemart vervaardigd, bevinden zich op de zijden van de kom en verhoogen de sierlijkheid van het geheel.

— Bij gelegenheid der opheffing van de *Univers* heeft een aantal personen, bij wijze eener demonstratie tegen het gouvernement, zich ten huize van den hoofd-redacteur, den Heer Veuillot, doen inschrijven of hem een kaartje doen ter hand stellen.

— *L' Univers* had 9500 geabbonneerden, voornamelijk onder de geestelijkheid. Het is een zuiver verlies van 500,000 francs voor de eigenaren.

— Even als aan alle andere dagbladen, was ook aan de *Ami de la Religion* de mededeeling der thans zoo geruchtmakende pauselijke missive verboden. In weerwil daarvan heeft de redactie evenwel niet geaarzeld om het stuk in zijn geheel op te nemen. Dit heeft bij het ministerie van binnenlandsche zaken aanleiding gegeven tot eene rijpe overweging, die aanvankelijk de opheffing van het blad ten doel had. Bij nader inzien is men intusschen daarvan teruggekomen, en is het verbod betreffende de opneming van den rondgaanden brief gewijzigd, zoodat het de journalistiek zal vrijstaan, om wel dit stuk op te nemen, maar daarbij geen artikel van den hoofd-redacteur te voegen.

— De bisschop van Brescia heeft aan een priester, die een vlugschrift tegen het wereldlijk gezag des Pausen heeft uitgegeven, bevolen om zijne stellingen te herroepen; bij weigering dreigde hij hem met den banvloek.

— Er is sprake van de uitgave eener nieuwe brochure, welke ten doel heeft om aan te toonen, dat het voor de belangen en de rust, zoowel van Oostenrijk als van geheel Europa dringend noodzakelijk is, dat de Oostenrijksche regering afstand doe van Venetie. Dit zal dus de 204de brochure zijn!, die na het geschrift *le Pape et le Congrès* betreffende de Italiaansche aangelegenheden het licht zal zien.

— Het dagblad *le Correspondant* heeft eene waarschuwing ontvangen wegens de jongste artikelen van de HH. de Falloux en de Broglie.

— De *Courrier des Alpes*, die te Chambery verschijnt, is op nieuw in beslag genomen wegens het opnemen van een artikel ter gunste der inlijving van Savoye bij Frankrijk.

— Volgens het *Annuaire du bureau des longitudes* hebben in 1858 te Parijs plaats gehad 37,451 wettige- en 11,757 onechte geboorten, 32,362 sterfgevallen en 12,016 huwelijken.

— Volgens den jongst bekenden staat der productie van de beetwortelsuiker over het fabriekjaar 1859—1860, blijkt dat tot ultimo December, het getal der werkende fabrieken was 335, dus 1 meer dan op gelijk tijdstip van het vorige jaar. Deze fabrieken zijn aldus verdeeld: In het departement van het Noorden 138, van de Aine 61, de Oise 20, Pas de Calais 58, Somme 32 en 26 in verschillende andere departementen. Zij hebben 88 millioen kilogrammen suiker opgeleverd; dus 1 millioen minder dan in 1858.

— Uit Madrid wordt, ten opzigte van het gevecht, hetwelk den 23sten bij de rivier Guad el Jelu heeft plaats gehad, gemeld dat daarbij een officier gedood, vier anderen gekwetst, 7 manschappen gedood en 29 andere zwaar gekwetst zijn. Naar luid van een berigt van den 29sten, van het tooneel des oorlogs ontvangen, hebben de Marokkanen het vaste voornemen aan den dag gelegd om zich hardnekkig binnen de muren van Tetuan te verdedigen. Het zal derhalve volstrekt noodig zijn om die vesting naar de regelen der kunst in allen vorm te belegeren.

Belgische Post.

BRUSSEL, Dingsdag 31 Januarij.

De minister van binnenl. zaken heeft in eene aanschrijving van den 28sten Jan. ll. aan de gouverneurs der provincien medegedeeld, dat hij onverwijld een ontwerp van wet aan de Kamer der Volksvertegenwoordigers zal voordragen, houdende bepalingen tot wering van misbruiken bij de verkiezingen, zoodals het uitdeelen van geld aan de kiezers en het vormen van gewapende benden onder voorwendsel van zorg voor de veiligheid der plattelandskiezers. Verder geeft de minister van binnenlandsche zaken te kennen, dat er nog middelen moeten worden te werk gesteld om de zedelijke vrijheid der kiezers te verzekeren en hun de uitoefening van hunnen burgerpligt gemakkelijk te maken, dat het gratis vervoer per spoortrein der stemmende kiezers daarvoor in aanmerking komt, en vooral de stemming naar de alphabetische volgorde van de namen der kiezers, maar dat het gouvernement zich niet vereenigen kan met het meermalen geopperde denkbeeld om aan de kiezers eene geldelijke uitkeering voor de uitoefening van het schoonste voorregt des burgers toe te leggen, noch met het denkbeeld om in elke gemeente gelegenheid tot het uitbrengen der stemmen te geven, daar de wetgevende magt herhaaldelijk en stellig verklaard heeft het beginsel van stemuitbrenging in de hoofdplaats van het kiesdistrict zonder eenige beperking te willen in stand houden. De minister vraagt het advies van de gewestelijke besturen over de aangeroerde onderwerpen, bepaaldelijk over alphabetische stemuitbrenging, en over hetgeen zou kunnen worden gedaan om het merken van stembilletten voor te komen.

— De *Nord* meldt, dat sedert eenige maanden een groot aantal Belgische pachters en landbouwers zich naar Frankrijk begeeft, om zich in de departementen van de Aine, de Cher, de Indre en de Nièvre te vestigen. Sommige zetten zich daar neder als grondeigenaars, anderen als huurders van landgoederen. Verscheiden hunner hebben de knechts en het vee medegenomen, dat zij noodig hebben tot de bearbeiding van deze landen. De aanhoudende stijging van den prijs der landerijen en pachten is de natuurlijke oorzaak dezer verhuizing.

BINNENLAND.

AMSTERDAM, Woensdag 1 Februarij.

Z. M. heeft den Heer F. van Wageningen, wiens dienstijd als lid de te Dordrecht gevestigde commissie voor de vaart op den Rijn den 31sten December 1859 is geëindigd, voor die betrekking op nieuw benoemd.

Z. M. heeft aan den notaris W. G. van der Dussen vergund zijne standplaats als zoodanig van de gemeente Loenen op de Veluwe over te brengen naar de gemeente Brummen, en tot notaris ter standplaats Loenen op de Veluwe benoemd J. H. T. W. van den Ham, candidaat-notaris te Lunteren.

Door den Minister van Binnenl. Zaken zijn de volgende telegrafisten van den Rijks-telegraaf verplaatst, als de Heeren: Scheffers van Rotterdam naar Venlo; van der Linde, van Venlo naar 's Hertogenbosch; Nijst van 's Hertogenbosch naar Middelburg; v. d. Driessen Mareeuw van Middelburg naar Rotterdam; Born van Rotterdam naar 's Hage; Hoekwater van 's Hage naar Rotterdam; van Vianen van 's Hage naar Rotterdam; Spiess van Amsterdam naar Harlingen; Selleger van Harlingen naar Amsterdam.

Door den minister van oorlog is ter kennis van het leger gebragt de uitkomst der door hem minister opgenomen 44ste jaarlijksche rekening en verantwoording, van de directie der weduwen- en weezenkas voor de officieren van de landmagt, waaruit blijkt: Dat het totaal der ontvangsten, met inbegrip van een subsidie uit 's rijks schatkist, a ƒ 12,000, toegestaan bij de wet van 4 Junij 1858 (*Staatsbl.* N°. 44), heeft bedragen ƒ 289,436.16½, de uitgaven daarentegen in het geheel ƒ 279,888.67, zoodat meer ontvangen dan uitgegeven is ƒ 9547.49½. Blijft voorhanden aan inschrijvingen op het Grootboek der publieke schuld, rentende 2½ pCt., eene som van ƒ 2,835,000. Het getal gepensioneerde weduwen bleef bedragen een getal van 669.

Sedert den 10den Januarij ll. is te Haarlem de wintertuin van de Heeren Krelage, aan den Kleinen Houtweg, geopend. Zoo door de menigte van fraaije planten, als door de doeltreffende schikking en inrigting, zal deze tuin, in het barre jaargetijde, vooral bij het toenemen van den bloei der gewassen, de bezoekers gewis niet onbevredigd laten.

Naar men verneemt, is dezer dagen weder een departement der Nederl. Maatschappij ter bevordering van Nijverheid opgerigt, namelijk te Roermond, zijnde dit het eerste in Limburg, en het derde sedert de laatste algemeene vergadering tot stand gekomen. Reeds 50 personen hebben zich als leden van het nieuwe departement aangemeld. Ook het aantal leden donateurs der maatschappij is toegenomen. De HH. Mr. J. Messchert van Vollenhoven, burgemeester alhier; Mr. E. P. de Monchy, president van de Nederl. Handel-Maatschappij, mede alhier, en H. A. van der Wall Bake, muntmeester aan 's Rijks Munt te Utrecht, hebben aan de maatschappij hunne ondersteuning als zoodanig verleend.

Het *Kaapsch Volksblad* van 22 Dec. jl. deelt o. a. het volgende mede:

Een niet onbelangrijk parlementair rapport is hier onlangs in het licht verschenen. Het is dat der commissie van onderzoek naar de kwestie der afscheiding tusschen de Oostelijke en Westelijke Provincie. Na allerlei uiteenloopende gevoelens vernomen en onderscheiden besluten omtrent de afscheiding verworpen te hebben, is die commissie het er eindelijk over eens geworden, dat de zaak nog even duister is als ooit te voren. Dit alles neemt echter niet weg, dat er in sommige streken der Oostelijke Provincie nog sterk voor de afscheiding gewerkt wordt.

De opgaven omtrent den in- en uitvoer gedurende het derde kwartaal van 1859 toonen, dat deze 240,000 £ minder bedraagt dan gene, en over de 50,000 £ minder dan de invoer gedurende het derde kwartaal van 1858. De droogte, die onder het vee groote sterfte heeft veroorzaakt, en daardoor tegelijk de opbrengst van wol verminderd en het vervoer moeijelijker gemaakt heeft, is zeker de reden waarom er minder dan vroeger is uitgevoerd; doch op zich zelve is zij niet genoeg, om dat verschil tusschen den in- en uitvoer te verklaren. Wat overigens de droogte betreft deze heeft opgehouden en daardoor is de gemeenschap tusschen de onderscheiden streken der kolonie, die gedeeltelijk zoo goed als verbroken was, hersteld.

Uit de Oostelijke Provincie hoort men verblijdende berigten over den prijs der wol, die overal vrij hoog schijnt te zijn. In de wijngaarden der Westelijke Provincie heeft zich daarentegen eene ziekte vertoond, die nog al kwaad gedaan heeft. Men beweert echter meestal, dat het niet de Europesche druivenziekte is, en slechts een gevolg van het vochtige weder, dat eenigen tijd in de wijndistricten geheerscht heeft, zoodat er alle kans zou zijn, dat zij met het warme weder zal overgaan.

Van kerkelijke zaken zouden wij minder te vermelden hebben dan in ons vorig nommer, ware het niet dat wij toen door eene vergissing eene gebeurtenis onvermeld hadden gelaten, die toch voor de Nederduitsch Hervormde kerk alhier voor hoogst belangrijk mag gelden. Wij bedoelen de opening der Theologische Kweekschool te Stellenbosch, aldaar met veel plegtigheid en geestdrift gevierd. De lessen zijn geopend en ofschoon het getal studenten voorloopig slechts vier bedraagt, is er alle kans dat er binnen een jaar een ordentelijk aantal bijeen zal zijn. Twee van de jongere leeraars der Nederduitsch-Hervormde kerk alhier waren door de vorige Synode tot hoogleeraars aan de Kweekschool benoemd, en aan dezen is het geheele onderwijs, zoowel dat in de godgeleerdheid als in de voorbereidende wetenschappen, voor zoover deze aan de Kweekschool zelve onderwezen worden, opgedragen. Het fonds, dat voor de Kweekschool bijeenverzameld is, getuigt van de ingenomenheid van velen der bevolking met deze inrigting, en is aanzienlijker dan iemand zich had durven voorstellen. Daar het echter nog wat zal moeten duren eer wij ons hier werkelijk in het bezit van in Zuid-Afrika gevormde leeraars verheugen mogen, is ons de komst van twee jeugdige leeraars uit Holland, met de laatste stoomboot, zeer welkom geweest.

Een schip met Engelsche landverhuizers is hier onlangs aangekomen en een ander, dat al ver over de honderd dagen onder zeil, maar zeer onlangs door een ander schip gepraaid is, wordt hier binnen kort verwacht. De Estafette, met Hollandsche landverhuizers voor hier en Natal, is hier na een en tachtig dagen reis aangekomen en kort daarna naar Natal vertrokken. Vele der oorspronkelijk naar Natal bestemde landverhuizers zijn hier in de kolonie blijven hangen, gedeeltelijk omdat zij hier als onderwijzers bij de boeren (want dat wordt hier bijna elk Hollander) en anderzins geplaatst konden worden, en gedeeltelijk, naar het schijnt, omdat een gedeelte der passagiers met de behandeling aan boord niet bijzonder tevreden was.

Het nieuws uit de aangrenzende staten is niet belangrijk. Te Natal is men, even als hier, met maatregelen tot het verbeteren der haven bezig, en is men met den spoorweg zoo goed als klaar. In de gebergten van de zuidergrens van Natal vestigen zich thans, naar het schijnt op raad van sir G. Grey, onderscheiden met de koloniale regering bevriende opperhoofden van inlandsche stammen, zoo als Adam Kok, het hoofd der Griqua's, en Nehemiah, de zoon van Moshesh. In den Vrijstaat moet thans de president reeds verkozen zijn, ofschoon men den afloop der verkiezing nog niet kent. Men meent intusschen algemeen, dat Pretorius het winnen zal, en er loopt een gerucht, dat hij dan het presidentschap van de Z. A. Republick zou nederleggen. Dit is zeker, dat er zoowel daar als in den Vrijstaat eene partij schijnt te bestaan, die eene zamensmelting der twee staten voor 's hands hoogst onraadzaam zou achten.

Onder den titel: *Bijdrage tot de kennis der regtspleging in de kolonie Suriname gedurende de jaren* 1854 *tot* 1858 heeft de Heer Seml. van Praag, vroeger procureur te Suriname, bij den boekh. J. Leendertz alhier uitgegeven eene reeks van stukken, allen betreffende moeijelijkheden en onaangenaamheden, die tusschen het geregtshof te Suriname en de leden der balie aldaar bepaaldelijk echter met den schrijver, zijn voorgevallen, waarvan de schuld door den schrijver in zeer hartstogtelijke bewoordingen aan den toenmaligen president van dat geregtshof, Mr. F. M. C. Pels Rijcken, wordt geweten. Deze onaangenaamheden liepen zoo hoog, dat de Heer van Praag zich genoopt voelde, om ten gevolge van voor hem kwetsende uitdrukkingen, voorkomende in eene beschikking van het hof van 5 Januarij 1857, zijn ontslag als procureur in te dienen bij eene missive, op 13 Januarij 1857 aan het geregtshof gerigt. Deze missive kwam aan het geregtshof zoo oneerbiedig voor, dat het de aan den schrijver verleende admissie als procureur *introk*, bij beschikking van 28 Ja[n.] bewerende, dat een procureur het regt niet had zijn ontslag te [...] maar dit moest vragen van het gezag, dat hem had aangesteld. [...] gevolge heeft de S. op 14 April 1858 een adres aan den gouver[neur] [van] Suriname ingediend, waarin hij zijne bezwaren tegen de handel[ingen] [van] den president van het geregtshof breedvoerig uiteenzet en de ve[...] verzoekt van gemelde beslissing van het geregtshof. Op dit a[dres] [heeft] hij echter, omdat de gouverneur de stukken aan het departe[ment van] kolonien in het moederland zond, tot nog toe geen antwo[ord] [bekomen]. Dit lange stilzwijgen heeft den adressant genoopt de s[tukken] [op] deze zaak betrekking hebbende, openbaar te maken, en men vin[dt] in het aangekondigde boek het adres aan den gouverneur afge[drukt], met de conductoire missive niet minder dan 170 compres gedrukte [bladzijden] in groot 8°. beslaat, buiten de bijlagen, die 48 bladzijden innem[en]. [Wij] kunnen natuurlijk geen oordeel vellen over de gegrondheid der kla[gten] [van] den S., omdat wij de verdediging van de wederpartij niet kenne[n], [maar] dit is zeker, dat de adressant te regt, na bijna twee jaren wach[tens] [op] eene beslissing, op eene afdoening zijner zaak aandringt.

---

* 's GRAVENHAGE, 1 Febr. In de zitting van den gemeente[raad] [van] gisteren is, gelijk reeds kortelijk is medegedeeld, na beraadslaging [aange]nomen: 1°. met 22 tegen 5 stemmen, het voorstel van de comm[issie] [be]last met het ontwerpen van een plan, betrekkelijk de uitbouwing [...] tot onteigening van de perceelen, waarvan de wegruiming wordt [...] ten einde eene voor rijtuigen geschikte gemeenschap daar te st[ellen] [tus]schen het Buitenhof en de Groenmarkt. (Het voornemen is, om e[...] aan te leggen langs de Toelast naar het Buitenhof); en 2°. met [...] 10 stemmen, het gewijzigd voorstel van de bovengemelde comm[issie] [tot] onteigening van perceelen, waarvan de wegruiming wordt ve[...] verbreeding van het Kettingstraatje en het doortrekken daarvan [...] Buitenhof, waardoor het onaanzienlijk Hofpoortje grootendeels zal [...]

— Gisteren zijn de reeders en visschers van de pink Vrouw P[...] ter zake van het opvisschen in zee van een vat genever en [het] toeeigenen van den jenever, naar het huis van burgerlijke en [...] verzekering overgebragt. De deelneming in het lot dezer lieden is [te Sche]veningen algemeen en aller wensch is, dat de Koninklijke ge[nade] [hen] spoedig uit den kerker moge verlossen.

---

* BEVERWIJK, 31 Jan. Heden nacht is bij den vracht[...] der Kolk brand ontstaan, die zoo hevig toenam, dat de bewoners [...] lijks gelegenheid vonden zich te redden. Met uitzondering [...] levend vee, is het geheele gebouw, niettegenstaande de hulp van [...] ten, met alles wat daarin was, eene prooi der vlammen geworden. [Men] verneemt, dat een en ander tegen brandschade is verzekerd.

---

* WIJHE, 31 Jan. In de naburige gemeente Veessen had [...] namiddag het volgende treurige voorval plaats. Terwijl de beide [...] van den landhouwer Gelderman aldaar, met elkander speelden, [had een] hunner het ongeluk in een bij hen staanden ketel met kokend w[ater] over te vallen, waardoor hij zulke gevaarlijke brandwonden bek[wam], [dat] hij niettegenstaande de spoedig ingeroepen geneeskundige hulp, [na] weinige uren, onder de hevigste pijnen, aan de gevolgen is be[zweken].

— Naar men verneemt, is dezer dagen door den Heer F. Gr[...] concessie aangevraagd voor eene diligence-onderneming van [...] Arnhem.

---

* OOSTERHOUT, 31 Jan. De handel in vee was in de a[fgeloopen] maand Januarij in deze streken algemeen levendig, en op de [...] markten vertoonde zich veel kooplust. De kalfdragende koeijen [waren] [tot] hooge prijzen zeer gezocht en daarvoor wordt van ƒ170 tot 230 [...] Sedert 1 Januarij jl., bedroeg het getal der door deze stad doo[rgevoerde] runderen, met bestemming naar Belgie 351.

— De werkzaamheden aan den grindweg van deze stad naar [...] zijn reeds aangevangen en worden met kracht voortgezet, waardoo[r] [in dit] wintersaisoen aan vele handen werk wordt verschaft.

— De berigten omtrent de te veld staande winterrogge luiden [...] algemeen gunstig.

(VERVOLG DER BERIGTEN ZIE BLADZ. 5.)

De ONDERGETEEKENDEN, in COMMISS[IE] [be]noemd tot beoordeeling der Tooneelstukken, ingezonden naar [aanleiding] der Prijsuitloving, door de Directie van den **GROOTEN SC[HOUW]BURG** te Amsterdam bij Programma van Junij 1859 ged[aan], [hebben] kennis genomen van de volgende Zeventien Stukken, met name:

N°. 1. DE VERDRIJVING DER SPANJAARDS UIT [...] LAND VOORNE, Blijspel met Zang in twee bedrijven, onder [de zin]spreuk *Moed doet veel ondernemen* (*).

N°. 2. ROZEMUNDE *Koningin der Longobarden*, Treurspel [in ...] tafereelen, onder de Zinspreuk, *de eerste stap gedaan doet ve[...] volgen.*

N°. 3. SLAVERNIJ of DE KNECHT HEER OVER ZIJN [MEES]TER, Oorspronkelijk Tooneelspel in vijf bedrijven. *Das Schö[ne ...] Symbol des sittlich Guten.*

N°. 4. ACHT DAGEN MET VERLOF. Blijspel in vijf [...] *Con Amore.*

N°. 5. ROMULUS EN ROMEINA, Drama in zes tafereelen [...] Voor- en Naspel onder de Spreuk

Romulus, naam die leeft, hij zal ook nooit verdwijnen,
Zoolang het Zonnelicht de aarde mag bescheinen.

N°. 6. NEVEL EN ZONNEGLANS, Oorspronkelijke Drama[tische ka]rakterschets van hedendaagsche Nederlanders, in vijf bedrijven [...] reelen. Motto: *Overwinning kroont den strijd.*

N°. 7. DRIE VOGELS IN HET NET. Tooneelspel in ee[n ...] *Het Tooneel is de fakkel des Volks.*

N°. 8. REINAART DE VOS. Tooneelspel met zang in drie [...] *Het Tooneel is de fakkel des Volks.*

N°. 9. SIMON VAN MONTFORT, Drama in tien tafereelen, [be]werkt naar den roman

Liefde tot kunst, is steeds mijn streven,
Deez' gave, zij daaraan ten offer gegeven.

N°. 10. TWINTIG JAREN LATER. Drama in drie afdeeli[ngen] [met] een voorspel in twee tafereelen, de roman vrij nagevolgd door M. [...]

Om de kunst te onderschragen,
Heb ook ik, iets willen wagen.
Deez' nietige vrucht, daaraan gewijd;
Bekroont, zulks mij gewis verblijd. M. M.

N°. 11. HET SPEL EN DE WELLUST, Tooneelspel in [...] ven. *Motto, Hoort! Ziet!! en Leert!!!*

N°. 12. HET TESTAMENT, Oorspronkelijk Tooneelspel in [...] drijven. *Mes prémices.*

N°. 13. DE WRAAK. Melodrama in 3 bedrijven en 5 ta[fereelen] [met] een Voorspel in 2 tafereelen, na eene novelle van Ernest door M[...] *beginselen zijn moeijelijk.*

N°. 14. DE LIEFDE, SAPPHO EN PHAON, Oorspronkelijk [Tooneel]spel in vier bedrijven.

Werd hun vleesch niet tot één!
Daar zoo de liefde viel,
Smolt liefde ziel met ziel.
"Het Huwelijk." CATS G[...]

N°. 15. LIEFDE EN PARTIJZUCHT, Historisch Treurspel ([oorspron]kelijk). (Ten tijde der Hoeksche en Kabeljaauwsche Twisten). [In ... be]drijven, door L. L.

De *kunst* vindt mij ten allen tijd'
Om iets te doen, voor *haar:* bereidt;
En ook de *roem;* gewis van hem het streven,
Die waardig, de naam van mensch is gegeven;
Deez' *beide* gevoelens, door mij omgedragen,
Dat ik het *daardoor* heb durven wagen,
Om met *geduld*, vereend door *vlijt*,
Dit *Stuk* te hebben toegewijdt. L. L.

N°. 16. RIPPERDA OF DE VEROVERING VAN HAARL[EM] [DOOR] DE SPANJAARDEN IN 1573, Treurspel in drie Bedrijven. *Het pogen zelfs is grootsch in 't worstelperk der eer.* HELMERS.

N°. 17. LIEFDE EN HAAT, oorspronkelijk Tooneelspel in [...] drijven. *Al que mal hizieres no le creas.*

Het eenstemmig oordeel der Kommissie is geweest:

Dat de stukken, vermeld Sb. N°. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, [...] 15, 16 en 17 geheel buiten aanmerking moeten blijven.

Dat de stukken, vermeld Sb. N°. 4 en 12 ("Acht dagen met [verlof"] en "het Testament"), ofschoon niet vatbaar om bekroond te worden, [...] temin van eenigen aanleg bij de Schrijvers daarvan getuigen.

Dat aan het stuk, vermeld Sb. N°. 3, getyteld "Slavernij," [de uit]geloofde Prijs behoort te worden toegekend.

En is bij de opening van het Naambriefje gebleken, Schrijver [daarvan] te zijn de Heer S. COOL, Leliegracht, RR 91.

AMSTERDAM,
den 30sten Januarij 1860.

(Was geteekend): J. VAN LE[...], W. J. HO[...], W. BUYS.

Voor eensluidend afschrift,
Directeuren van den Grooten Schouwburg,
ROOBOL & TJASINK.

NB. De onbekroonde stukken kunnen van heden af tot Ult°. Februarij, op ter Directie-Kamer van den Schouwburg worden teruggehaald, op [...] van de drie eerste en de drie laatste regels van het stuk, benevens [het] Motto-Briefje, door dezelfde hand als het ingezondene geschreven.

(*) *De tytels, motto's, enz., zijn letterlijk overgenomen zoo als [zij ver]meld staan vóór ieder stuk.*

ADVERTENTIEN.

Heden bevallen van eene welgeschapene *DOCHTER*, M. E. BRULS, Echtgenoote van C. KRUSEMER.
1 Februarij 1860. (1985)

Voorspoedig bevallen van een *ZOON*, A. M. NICHOLSON, geliefde Echtgenoote van
HAARLEM, 30 Januarij 1860. S. VEEN Dz. (1939)

Bevallen van eene welgeschapene *DOCHTER*, M. M. VAN GELDER Echtgenoot van
ZAANDAM, 29 Januarij 1860. JAN WYBRANDI.
Eenige Kennisgeving. (1851)

Voorspoedig verlost van eene *DOCHTER*, A. GOOLEN GEB. ALMEIJER.
Eenige Kennisgeving.
NIEUWEDIEP, 29 Januarij 1860. (1932)

Bevallen van eene welgeschapene *DOCHTER*, FLORA KOK— SALOMONS.
AMSTERDAM, 1 Februarij 1860. (1993)

Heden overleed tot diepe droefheid van mij en mijne Kinderen, mijn hartelijk geliefde Echtgenoot de Heer JAN CORNELIS VAN ORSOY, in den ouderdom van ruim 56 jaren.
AMSTERDAM, 7 Januarij 1860.
M. C. MEIJER.
WED. J. C. VAN ORSOY.
Dienende deze tot algemeene Kennisgeving. (1949)

Heden overleed na eene langdurige ongesteldheid, onverwacht, tot bittere smart van mij, mijne Kinderen en Behuwd-Zoon, mijn geliefde Echtgenoot de Heer J. C. VAN KESTEREN, in den ouderdom van ruim 67 jaren, na eene gelukkige Acht-en-Dertig-Jarige Echtvereeniging.
AMSTERDAM, 29 Januarij 1860.
WED. J. C. VAN KESTEREN.
WILKENS. (1979)

Heden overleed de jongste onzer lievelingen, NIKOLAAS CORNELIS, in wiens bezit wij ons slechts zeven maanden mogten verheugen.
AMSTERDAM, 30 Januarij 1860.
(1954)
C. LASEUR.
D. E. LASEUR,
GEB. HOPMAN.

Op den 17den December overleed alhier in den ouderdom van 69 jaren, mijn dierbare onvergetelijke Echtgenoot, de Wel-Edele Gestrenge Heer PRINS, in leven Kapitein-Directeur van het Garnizoens Hospitaal.
WED. PRINS—FLEURY.
Wegens Buitenlandsche Betrekkingen wordt deze Advertentie eerst heden geplaatst. (1933)

Het Lieve Kind, in welks bezit wij ons pas zeven weken verheugden, werd ons reeds heden weder door een plotselijken dood ontnomen.
GROUW, 29 Januarij 1860. A. G. GORTER.
Eenige Kennisgeving aan Familie en Bekenden. G. B. GORTER — HALBERTSMA. (1893)

Voor de vele bewijzen van deelneming, mij betoond tijdens de ziekte en het overlijden van mijne geliefde Echtgenoote E. D. MUSBACH, breng ik ook namens mijne overige Betrekkingen mijnen openlijken dank.
AMSTERDAM, 2 Februarij 1860. J. H. C. KNOOP. (1948)

Het ACCOORD in het Faillissement van P. J. KAARSEMAKER, Vrouwen-Hoedenmaker alleen en Winkelier, wonende op den Haarlemmerdijk bij de Buiten-Oranjestraat, is bij vonnis der Arrond.-Regtbank d.d. 1 Febr. 1860 gehomologeerd. De uitbetaling der bij het Accoord bedongene procenten zal plaats hebben bij den Curator op Vrijdag en Dingsdag 3 en 7 Febr. e. k. des morgens van 9—12 Ure.
(1966)
De Curator in het Faillissement voornoemd:
A. J. HOVY, Advokaat.

Allen, die iets te vorderen hebben van, of verschuldigd zijn aan den Boedel van wijle Mejufvrouw GEERTRUI HEERE, eerst Weduwe JACOBUS VAN VEEN, laatst Weduwe PIETER STOLK, overleden te Amsterdam, op de Elandsgracht, den 14den November 1859, gelieven daarvan vóór of uiterlijk op 20 Februarij aanst. opgave te doen ten Kantore van den Notaris C. B. VAN RINSUM, alhier op het Singel bij het Koningsplein, X 12. (1987)

Die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan of onder hunne berusting mogten hebben betreffende den Boedel en de Nalatenschap van wijlen den Hoog Edel Gestrengen Heer GERRIT FILET, in leven Gepensioneerd Majoor van het Indische Leger, laatst gewoond hebbende te Nijmegen en aldaar op den 15den Januarij jl. overleden, gelieven daarvan vóór den 25sten Februarij eerstkomende schriftelijke opgave te doen ten Kantore van den Notaris J. R. L. VAN DER GRONDEN, te Nijmegen. (1384)

DANIEL CROMMELIN & SOONEN in Liquidatie adverteren, dat van heden af bij de *Associatie Cassa* te Amsterdam, zal gevaceerd worden ter betaling der **COUPONS,** gedateerd 1 Januarij 1860, van de Certificaten hunner Administratie, op Schuldbekentenissen ten laste van den Staat van Maryland in Noord-Amerika, rentende 3 pCt. en zulks met ƒ 13.77 per Coupon, groot 6 Dollars.
AMSTERDAM, 26 Januarij 1860. (1569)

De BURGEMEESTER van VLIELAND, belast met het beheer der Strandvonderij, roept bij deze op, al degenen, welke vermeenen eenig regt te kunnen doen gelden op de navolgende aangespoelde en uit Zee aangebragte **GOEDEREN,** als: Een Zwart Geverwde Chaloup, waarachter Ine. Oscar-Fecamp, eene groote Boot gemerkt DT, 153, eene groote Zwart geverwde Barkas, 2 zware Deksbalken, 1 Anker met 5 Vadem Ketting, 1 Kist gemerkt G. W. A. in een Vierkant, N°. 2228, inh. Kinderlaarsjes; 2 Halve Leggers Rum, 1 Kist gemerkt G., in een Vierkant N°. 829, inh. Spek, 1 partij losse Bladen Tabak; ten einde, voorzien van de noodige Bewijzen zich ten spoedigste te wenden tot hem Burgemeester. (1891)

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van Alkmaar zullen 15 Februarij 1860, des Middags 12 Uur, op het Raadhuis, in Massa, **AANBESTEDEN:**

Het leveren en stellen van een **IJZEREN AFSLUITHEK,** aan het front der Begraafplaats op gemetselde borstwering door hardsteen gedekt, lang ongeveer 120 Ned. Ellen.

Het vernieuwen van den **BOVENBOUW** van den Toren bij het Stadhuis.

Het vernieuwen en herstellen van ruim 350 kub. Ellen **WALMUUR,** benevens 750 vierkante Ellen **VOEGWERK** met afdamming.

Het vernieuwen en herstellen van **BRUGGEN** met hunne gemetselde Basementen.

Het onderhoud der **BUITENWEGEN,** te zamen lang ongeveer 9900 Ned. Ellen.

Het vernieuwen en verleggen van **KEI- en KLINKERSTRATEN.**

Het herstellen van **GEBOUWEN** en **POORTEN.**

Het vernieuwen en herstellen van gemetselde **RIOOLEN,** met leverantie van **IJZEREN STRAATBURRIEN** en **URINOIRS.**

De Aanbesteding heeft plaats met bijlevering van alle benoodigde **MATERIALEN,** enz., terwijl de Bestekken op franco aanvrage, van af 15 Januarij, tegen betaling van ƒ 1, te verkrijgen zijn op de Secretarie en, behalve des Zondags, dagelijks inlichtingen zijn te bekomen bij den Stads-Architect W. F. DU CROIX, van des Morgens Tien tot des Namiddags Twee Uur.

ALKMAAR, 2 Januarij 1860.
(652)
Burgemeester en Wethouders voornoemd:
A. MACLAINE PONT.
De Secretaris:
SPANJAARDT.

De BESTUREN van het WATERSCHAP De Vereeniging en van den Reidewolderpolder zullen, op Woensdag den 22sten Februarij 1860, des Voormiddags ten 11 Ure, ten Huize van C. STRUVÉ, aan de Groote Markt te Groningen, **UITBESTEDEN:** 1°. Het **GRAVEN VAN EEN UITWATERINGS-KANAAL EN HET LEGGEN VAN EENE SLUIS** daarin, nabij Termunten; en 2°. Het **LEGGEN VAN EEN KAPITALEN ZEEDIJK** voor den Reiderwolderpolder, met de daarbij behoorende WERKEN.

De BESTEKKEN zullen ter lezing liggen te Groningen bij de Wed. EEKHOFF, de Wed. BONTEKOE, UITHOFF en C. STRUVÉ; te Winschoten, Hotel WISSEMAN; te Delfzijl, bij HAZENHOEK; te Amsterdam, in de *Nieuwe Stads Herberg* en *Het Vosje*; te 's Hage, in het *Bossche Veerhuis*; te Rotterdam, in *den Rovein*; te Gorcum, in *den Hooiwagen*; te Sliedrecht en te Werkendam, in de Regthuizen; te Hardinxveld in *de drie Snoeken*; te Utrecht in den *Nieuwen Bak*; en te Vianen, in *de Roos*.

De Plannen en Teekeningen zullen ter inzage liggen bij den Ondergeteekende MR. I. J. CREMERS, te Groningen, bij wien de Bestekken op franco aanvrage voor ƒ 1 te bekomen zullen zijn, en bij wien de Inschrijvings-Biljetten moeten worden ingezonden.

De aanwijzing in loco zal geschieden 14, 15 en 16 Februarij 1860, door den Ingenieur J. KATER, wonende te Apingedam, bij wien daaromtrent de noodige inlichtingen kunnen worden gevraagd.

Het Bestuur van d. Vereeniging: | *De Commissie voor den Reiderwolderpolder*
R. J. ROELOFS, *Vz.* | H. H. DE HAAN, *Vz.*
H. HOVINGA, *Secret.* | I. J. CREMERS, *Secret.* (1861)

In het begin der maand Maart a. s. zal te Delft in het openbaar worden verkocht: Een te Delft gunstig gelegen **PAND,** uitmuntend geschikt tot KOFFIJHUIS, ook om te worden gebezigd tot plaats van UITSPANNING of om daarin eene soortgelijke affaire uit te oefenen, die een middel van bestaan kan opleveren. Inlichtingen zijn te bekomen ten Kantore van den Notaris VORSTMAN te Delft, bij wien het bedoelde **PAND** ook UIT DE HAND TE KOOP is. Brieven franco. (1952)

AAN HET MAGAZIJN VAN PATENT-VILTEN

van H. TH. C. HELLINGS, op den Krommen Binnenkant, 107, alhier, is te verkrijgen:

BLANK PATENT-HAARVILT,

bijzonder vast ineengesloten bewerkt, ten gebruike voor PAKKING of OPSLUITING van STOOMBUIZEN, voor COPIËER-, DRUK- en STEMPELPERSEN, FILTERS, VOETZOLEN en onder BIERGLAZEN, tot opvulling van HANDWERKEN, voor Ornamenten op te zetten, VOETBANKJES en CANAPÉ-KLEEDJES, voor VOETKLEEDEN tot verwarming in Rijtuigen, voor TAFELMATJES tegen het doorslaan van warmte, enz., enz. Te verkrijgen in Vellen van ½ en 1 Duim dikte, 1 Ned. El lengte en ½ Ned. breedte, à ƒ3.10 per ℔.

NB. Een Vel van Een Ned. Duim dikte weegt p. m. Een ℔.

EN

PATENT-HAARVILT

VOOR STOOMKETELS EN STOOMPIJPEN.

In Vellen van 2¼ Ned. El lengte, 65 Ned. Duim breedte, 25 Ned. Streep dikte en 6 à 7½ ℔ zwaarte. (1958)

TEEKEN-ONDERWIJS.

Bij P. N. VAN KAMPEN, te Amsterdam, ziet het licht:

C. C. HUISMANS, (Leeraar aan de Kon. Akad. te Breda), GRONDBEGINSELEN DER TEEKENKUNST.

Eene Theoretische en Practische Handleiding om het Teekenen grondig te leeren. 72 Platen in plano, met 16 bladen Tekst, in Portefeuille, ƒ 16.25, (losse Platen à 30 Cts. per Stuk).

„Als middel om aan het Onderwijs in de Teekenkunst meer uitbreiding te geven en het als het ware populair te doen worden, verdient het Werk, hier aangekondigd, eene eervolle onderscheiding. Twee-en-Zeventig Bladen groot mediaan Formaat geven een opvolgenden Cursus van voorbeelden, van de regte lijn af tot aan het volkomen Menschenbeeld en een duidelijke en goed geschreven Tekst van 16 Bladen in plano, verhoogt niet weinig het nut en de bruikbaarheid van het Werk."

(317) **DE GIDS,** 1851 N°. 2.

Bij C. VAN DER POST en C. G. VAN DER POST komen van de Pers:

VIRCHOW. CELLULAIR-PATHOLOGIE. Nederduitsche Vertaling van Dr. W. M. GUNNING en DR. A. C. VAN TRIGT, met 144 Houtsneê-Figuren. ƒ 6.20.

ROSER. HANDB. DER ONTLEEDKUNDIGE HEELKUNDE. Naar de 3de Hoogduitsche Uitgave, door Prof. J. H. JANSEN, I. ƒ 4.50.

LOHMEIJER. HANDB. DER ALGEMEENE HEELKUNDE. In het Nederd. bewerkt door Dr. DUSSEAU, met Platen. ƒ 4.80.

OESTERLEN. HANDB. DER GENEESMIDDELLEER, bewerkt door Dr. D. J. COSTER. ƒ 16. (1661)

BULWER'S MEESTERSTUK
WAT ZAL HIJ ER MEE DOEN.

NAAR HET ENGELSCH VAN
PISISTRATUS CAXTON (Sir E. BULWER LYTTON).
DOOR T. VAN WESTRHEENE Wz.
4 Deelen met keurige Staalplaten ƒ 14.65.
Amsterdam, bij GEBROEDERS BINGER. (1926)

Bij de GEBROEDERS VAN CLEEF, te 's Gravenhage, ziet het licht:

EEN WOORD AAN
DE EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL,
NAAR AANLEIDING VAN HET GESCHRIFT,
GETITELD:
DE HOOFDPUNTEN DER
SPOORWEG-QUAESTIE.
8°. **ƒ 0.60.** (1726)

H. NIJGH, te Rotterdam, heeft uitgegeven en alom verzonden:

BESCHOUWINGEN
OVER DE
OEFENING DER INFANTERIE,
bepaaldelijk ook der Infanterie Militie,
DOOR * * *. PRIJS 30 CENTS.

In deze Brochure wordt het Oefeningsstelsel onzer Infanterie, met het oog op de eischen der hedendaagsche taktiek beoordeeld en veroordeeld en aangetoond hoe een Oefeningsstelsel moet zijn ingerigt, op die taktiek gegrond.

Zij is niet alleen belangrijk voor Officieren van het Leger, maar ook voor Officieren der Schutterij, die daaruit onder anderen kunnen zien, van hoe geringe waarde de Oefeningen zijn, waarmede de Schutterij gewoonlijk wordt bezig gehouden. (1550)

DE FEBRUARIJ-AFLEVERING VAN
AGLAJA,

bevat: Gehaakt GUIPURE Kleedje, Vervolg en Slot. — Overtreksel voor een Confituren-Pot. — Speldenkussen in den Vorm van een Ei. — Gehaakt Heerenkapje. CROCHET CARRÉ Patroon. — Zakdoek in Festonneersel.— Kraagje en RELIEF. — MANCHETTE in idem. — BASQUINE voor eene Pop, met den Kettingsteek te Borduren. — Verschillende hoeken voor Zakdoeken in PLUMETIS. — Stephanie in idem. — Rose in POINT DE POSTE. — Verschillende Letters in PLUMETIS. Met Zes Platen, waaronder eene allerkeurigst bewerkte MODEPLAAT en **EEN FRAAI GEKLEURD PARIJSCH TAPISSERIE-PATROON,** tot **PREMIE,** dat voor verschillende doeleinden gebezigd kan worden, zooals voor Kussens, Stoelen, Voetbanken enz. **WELK PATROON IN DEN WINKEL AANGESCHAFT WORDENDE, MINSTENS ƒ 3 ZOUDE KOSTEN.**

Elke Maandelijksche Aflevering kost slechts 25 Cents, uitgezonderd N°. 3, dat uithoofde der waarde van het Tapisserie-Patroon, afzonderlijk a ƒ 3 Verkrijgbaar is.

Door de vele aanvragen zijn er van de **AGLAJA** 1860 nog slechts enkele Exemplaren te bekomen. (1936)

REÜNIE 1854-1859.

Allen, die Leden Zijn geworden van het **UTRECHTSCHE STUDENTEN-CORPS** van 1 Sept. 1854 tot 1 Sept. 1859, worden door den Senatus Veteranorum opgeroepen tot het bijwonen eener Vergadering op Dingsdag 7 Februarij 1860, des namiddags ten 2 ure, ten huize van de Wed. RIKKERS, Wed N°. 214, ter verkiezing van Reünie-Commissarissen over de jaren 1854-1859.

UTRECHT, 2 Februarij 1860.
Namens den Senatus Veteranorum,
F. A. VAN HALL, *a.m.c.Zn.*
h. t. Rector.
(1937) **A. DE KONING KNIJFF,** *h. t. Ab-actis.*

ENGELSCHE-GAS-STOOM- EN SMEE-KOLEN.

De ONDERGETEEKENDEN, handelaren in **STEENKOLEN,** te Haarlem, berigten door dezen, dat zij in de gelegenheid zijn de verschillende soorten **GAS-, STOOM- EN SMEE-KOLEN,** tot de laagst mogelijke prijzen, des verkiezende vrij voor de Fabrijk te leveren.

HAARLEM, Februarij, 1860.
(1946) **J. C. VAN BEMMELEN EN C.,**

Stadgenooten!

De Ondergeteekenden roepen Uwe weldadigheid in voor eene **WEDUWE,** wier man nu Zes maanden geleden, haar, zonder bestaan ten prooi der nijpendste armoede en met de zorg voor **DRIE KINDEREN** belast (waarvan de oudste naauwelijks Vier Jaren telt) achter liet, welke toestand op den 26sten dezer maand nog kommervoller is geworden, dewijl zij haren harden arbeid, om nog eenigzins in de behoeften der kinderen te kunnen voorzien, moest staken, om reden zij ten vierden male moeder werd. Bewogen met den zoo droeven toestand van dit Huisgezin, waar alles ontbreekt, wenden wij ons tot U, volgaarne ieder de noodige inlichtingen willende geven en datgene in ontvangst nemen, wat Gij zoudt willen offeren op het altaar der liefde. Van iedere gift zal met dankbaarheid melding worden gemaakt.

AMSTERDAM. **G. KOTTING,** 2de Weteringsdw.str. BB 256.
J. S. HARING, Spiegelgracht BB 69.
(1879) **J. B. ATTKES,** Spiegelgracht BB 63.

OMSLAGDOEKEN.

TAPIS en **RAYÉS** zijn ontvangen in een groot Assortiment in het Magazijn van Manufacturen Kalverstraat D 19 en 20.
(1969) **WED. HAVERKOTTE.**

DE ONDERGETEEKENDE geeft door deze aan hare geëerde Begunstigers te kennen, dat zij hare Affaire in de Plantaadje over de Diergaarde heeft gekwiteerd en eene **NIEUWE ZAAK** met **BILLARD** heeft aanvaard, genaamd:

HET NOORD-HOLLANDSCHE KOFFIJHUIS,

op het Water tusschen de Oudebrug- en Kapelstegen, alwaar zij zich beleefdelijk blijft aanbevelen; zullende zij door eene prompte en nette bediening het vertrouwen trachten te behouden, hetwelk zij zoo vele jaren van hare menigvuldige bekenden heeft mogen genieten.

AMSTERDAM, 2 Februarij 1860. **WED. T. HARMSEN.** (1950)

Een **AGENT** te Keulen, in het bezit der beste aanbevelingen, heeft vraag voor CACAO (rouw) en CHOCOLADE, THEE, SIGAREN, RUM, ARAC, enz. en representeert aanzienlijke huizen in deze artikelen. Nadere inlichtingen sub lit. A N°. 10, A. BAEDEKER, Boekverkooper te Keulen. (1836)

MOLEN.

MEN VRAAGT UIT DE HAND TE KOOP: Een Stel **KANTSTEENEN,** met of zonder LEGGER, benevens het vereischte GAANDE WERK, hetwelk kan ingerigt worden tot drijving door een Paard. Hiervan op te geven Grootte, Prijs en waar dezelve zijn te bezigtigen, met Franco Brieven onder Lett. P. D. bij den Boekh. H. A. VAN HELDEN, Heiligen Weg, D 230, te Amsterdam. (1837)

TE KOOP

een Donkerbruin **RIJPAARD,** ook geschikt om in Tuig te gebruiken, zijnde Merrie, hoog 1,545 El, oud Zes Jaren, Duitsch Ras. Te bevragen met franco brieven bij den Heer RÖMER, Ritmeester Adj. 3de Reg. Dragonders te 's Hage. (1835)

Lees hier!

Er bestaat in ons Land geen WERK over den **TUINBOUW,** dat vergeleken kan worden met dat van den Heer **HARDY,** Eerste Tuinman van Keizer Napoleon III.

Men behoeft geen Tuinman te zijn, om Vruchtboomen van af den ent, tot de schoonste Boomen op te leiden en te vormen. De wijze van behandelen wordt tevens opgehelderd door honderde STAALGRAVUREN. Deze Vertaling bevat al hetgeen in de verschillende Uitgaven van dit hoogst nuttige WERK te vinden is en wordt uitgegeven te Deventer, bij A. J. VAN DEN SIGTENHORST. Prijs ƒ 3.25. (1838)

Eene Fatsoenlijke **BURGER DOCHTER,** 20 Jaren oud, R. G., wenschte geplaatst te worden in een MANUFACTUUR- of GAREN- en BAND-WINKEL in Zuid-Holland, op Salaris zal minder gelet worden. Adres Franco onder Lett. D. bij den Boekhandelaar W. P. v. STOCKUM, te 's Gravenhage. (1894)

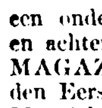

In de onmiddellijke nabijheid der Stad Arnhem wordt TE KOOP aangeboden, een ruim **HEERENHUIS** met circa 3300 ▢ Ellen **TUIN.** Nadere Informatiën onder de Letters P. L. bij den Heer G. J. THIEME, Ketelstraat te Arnhem. (1962)

MEN VERLANGT in een **TABAKSWINKEL** een **JONGELING,** van de Prot. Godsdienst, eenigzins met het Vak bekend. Reflecterenden zenden hunnen Naam, ouderdom en waar werkzaam geweest zijnde, onder Lett. A. A. Z., franco bij den Boekhandelaar W. WILLEMS, Vijzelstraat, X 553. (1960)

TE HUUR

een onderste **BOVENHUIS,** zijnde Vier roijale Kamers, gelijkvloers en achter elkander, alsmede ook bijzonder geschikt voor KANTOOR en MAGAZIJN, staande in de Warmoesstraat bij den Niezel, te aanvaarden den Eersten Mei e. k. De Huurprijs ƒ 200. Te bevragen bij L. PETRI, Mr. Schilder, N. Z. Achterburgwal bij de Heisteeg, F 253. (1850)

TE HUUR WORDT GEVRAAGD

Tegen 1°. Mei e. k. voor een HEER **TWEE ONGEMEUBILEERDE KAMERS,** bij voorkeur in de nabijheid van het Water en Buitenkant. Men wordt verzocht met opgave van Huurprijs, zich franco te adresseren onder Lett. A. B. N°. 2 Bureau Handelsblad. (1844)

Door toevallige omstandigheden UIT DE HAND TE KOOP: Een tot ZOMER- en WINTERVERBLIJF zeer goed ingerigt **BUITEN,** met Koetshuis, Stalling, geëxtendeerden **MOESTUIN,** met Broeijerij, Bloemenkast, met uitmuntende Verwarmingstoestel en Terrein van Vermaak, ter grootte van 3 Bunders. Het huis bevat 10 Kamers, Keuken, Kelder, Provisie- en Domestiekenkamers, en is zeer gezellig gelegen op een der aangenaamste punten aan den Straatweg van Arnhem naar Zutphen. Hierop reflecterende, adressere men zich met Franco Brieven onder Lett. C. P. bij den Boekhandelaar H. B. BREIJER, te Arnhem. (1346)

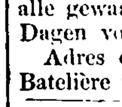

Door vertrek naar elders, wordt op een groot en zeer welvarend Dorp in N.-Holland, in welks omtrek zich vele dorpen bevinden, Te KOOP of Te HUUR Aangeboden een **HUIS,** waarin sints vele Jaren eene MANUFACTUUR-, GAREN- en LINT-AFFAIRE is en nog wordt uitgeoefend: hetzelve zoude voor eene KRUIDENIERS-AFFAIRE ook zeer geschikt en gelegen zijn. Franco Brieven onder Lett. G. T. A. Bureau Handelsblad. (1839)

DE KAS VAN VOORSCHOTTEN EN REKENINGEN-COURANT

(*28 Rue de la Grange Batelière te Parijs*),

heeft zich gevestigd overeenkomstig de Fransche Wet, met het doel om **KAPITALEN** te plaatsen op Solide Waarden, Openbare Fondsen, Aandeelen en Obligatien van Spoorwegen, enz. Eene voordeelige Remuneratie wordt toegezegd aan de haar toevertrouwde Gelden. Hare Operatien bieden de meest volledige waarborgen aan, omdat zij zich vreemd houdt van alle gewaagde speculatien. Van het opvragen der Gelden moet Veertien Dagen vooruit kennis worden gegeven.

Adres de **HH. AIJMES-JAUFFRET & C°.,** 28 rue de la Grange Batelière te PARIJS. (1354)

ONDERLINGE VERZEKERING OP HET LEVEN.
Le Conservateur,

Naamlooze Maatschappij, 16 jarig bestaan, Maatschappelijk Kapitaal en ingeschreven Polissen op 1 Januarij 1860, 60 MILLIOEN FRANCS. In het jaar 1859 is voor 10 Millioen 269,680 Fr. nieuwe Polissen ingeschreven (*Moniteur Universel van 3 Januarij*). Zetel der Maatschappij te Parijs 102, rue de Richelieu en te Brussel (voor BELGIE en NEDERLAND), 6, rue du Béguinage. Tot het aangaan van Contracten, het vertegenwoordigen der Maatschappij en het vernemen van bijzonderheden adressere men zich Franco in het *Fransch* te Brussel.

MEN VERLANGT in de STEDEN en voornaamste GEMEENTEN van NEDERLAND als **AGENTEN-ONDER-DIRECTEURS,** soliede, invloedrijke, ijverige en trouwe PERSONEN. Goede Commissien en een Vast Salaris zal hun worden toegekend. Adres Franco in het *Fransch*, met opgaaf van referencie aan den Heer GORLIER, Insp.-Gen. te Brussel, of in Persoon aan zijn Bureau. **BELANGRIJK BERIGT.** Geene Nederlandsche, Belgische of Fransche Maatschappij biedt meerdere voordeelen of soliditeit aan dan de **CONSERVATEUR.** (1636)

G. DE VRIES, A. NOOTHOUT, D. FREES, G. C. DE VRIES, J. E. DE VRIES en R. ADRIANI, Jr., Makelaars, zullen op Vrijdag den 10den Februarij 1860, des namiddags ten 12½ ure, te Amsterdam in *de Witte Zwaan*, presenteren te verkoopen: 155 blokken St. Domingo **MAHONIJ-**, 85 blokken Cuba **CEDER-** en 354 blokken **NOTENBOOM-HOUT**, benevens 3 kisten **ESDOORN-** en 1 kist **NOTENBOOM-PLATEN**; onlangs van New-York aangebragt; nader bij Notitie. (1907)

G. DE VRIES, A. NOOTHOUT, D. FREES, G. C. DE VRIES, J. E. DE VRIES en R. ADRIANI Jr., Makelaars, zullen op Vrijdag den 10den Februarij 1860, des Middags ten 12 Ure, te Amsterdam, in *de Witte Zwaan*, presenteren te Verkoopen:

191 Blokken St. DOMINGO

MAHONIJHOUT,

benevens 320 Ps. (ca. 8000 Ned. Ponden) POKHOUT.

Aangebragt per het Schip *Raphaël*, Kapt. VAN DE VELDE SMIT, van Curaçao. Nader bij Notitie. (1904)

J. A. DE GROOT en P. MEERKAMP VAN EMBDEN, Makelaars te Rotterdam, zullen, daartoe lasthebbende van hunne Principalen, Publiek Veilen:

61 PAKKEN

Manilla TABAK (Cagayan),

op Donderdag den 16den Februarij e. k. onmiddelijk na afloop der **JAVA-TABAKS-VEILING** van de HH. A. VAN HOBOKEN & Zn., in de Concert Zaal (Bierstraat.)

Nadere onderrigting bij genoemde Makelaars. (1938)

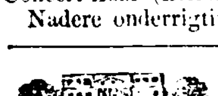

Te NIJMEGEN tegen Mei aanstaande TE HUUR of TE KOOP: Een onlangs gedeeltelijk vernieuwd **HEERENHUIS**, bevattende 7 groote en 3 kleine Kamers, waaronder eene en Suite; allen Geplafonneerd en nieuw Behangen; voorzien van Spiegels, marmeren Schoorsteenmantels en marmeren Vestibule. Voorts goede Kelder, Keuken, groote Droogzolders, Wel- en Regenpompen, Bergplaats voor Brandstoffen en een daarachter gelegen grooten Tuin. Nadere informatien met gefrankeerde Brieven, onder Lr. B. F. bij de Boekhandelaars C. A. VIEWEG & Zn., aldaar. (1718)

OPENBARE VERKOOPING,

in het *Heeren-Logement* aan den Burg binnen de Stad *Leyden*: ten overstaan van den aldaar residerenden Notaris Mr. J. L. KLAVERWYDEN, op Zaturdag den 11den Februarij bij opbod, en Zaturdag den 18den Februarij daaraanvolgende, bij afslag, beiden de dagen des avonds ten 7 ure, van:

N°. 1. Een hecht, sterk, weldoortimmerd en goed onderhouden **HUIS**, waarin sedert jaren de Apothekers-Affaire is uitgeoefend, voorzien van 9 zoo Boven- als Benedenkamers, meest allen behangen en met Stookplaatsen, Droog- en Turfzolder, overdekte Plaats, Regen- en Welwaterspompen en verdere commoditeiten, staande te Leyden, aan den Nieuwen Rijn of Aalmarkt, over de Stads Waag, Wijk IV, N°. 126, Kadaster Sectie G, N°. 118, ter grootte van 65 ellen.

N°. 2. Eene in volle werking zijnde **MAROKIJN-** en **ZEEMLEDERFABRIEK**, met derzelver Putten, Ketels, Fournuizen, Werkbanken en hetgeen overigens tot eene zoodanige Fabriek behoort, met daaraan verbeeld **WOONHUIS** en **MAGAZIJN**, benevens nog een binnen weinige jaren nieuw opgetrokken **GEBOUW**, waarin Fabriek en Magazijn, alles staande en gelegen te Leyden, aan de westzijde van het Wijkstraatje, strekkende tot en langs de Binnenvestgracht en tusschen de Rijnsburgsche en Marepoorten op de Vestwal, Wijk V, N°. 1081 en 1081 rood, Kadaster Sectie B, N°. 336, groot 4 roeden, 30 ellen, N°. 335 groot 74 ellen en de opstal Sectie A, N°. 353, groot 1 roede 80 ellen.

N°. 3. Een **PAKHUIS** en **ERVE**, staande als voren, Wijk V, N°. 1079a en 1079a rood, Kadaster Sectie B, groot 1 roede 19 ellen.

N°. 4. Een **PAKHUIS** en **ERVE**, staande als voren, Wijk V N°. 107, Kadaster Sectie B, N°. 326, groot 78 ellen.

N°. 5. Eene **SAAIJETTEN-, WOLLENGAREN-** en **KOUSENFABRIEK** met **VERWERIJ**, waarin twee koperen Ketels, overwulfd Zwavelhok, Twijnmolen, twee Persen en hetgeen verder tot eene dusdanige Fabriek behoort, met onderscheidene Werkplaatsen, Kantoor en Woonkamer, groote Tuin en Turfloods, alles staande en gelegen te Leyden, aan de noordzijde van het Levendaal, N°. 604, 605, 605 rood en 606, Kadaster Sectie D, N°. 413, 414, 415, te zamen ter grootte van 5 roeden, 57 ellen.

De perceelen N° 1, 2, 3, 4 kunnen den 1sten Mei en het perceel N°. 5 den 1sten April 1860 in gebruik worden aanvaard, en zijn te bezigtigen daags voor en op de dagen van veiling en afslag; behalve het perceel N°. 1, dat dagelijks is te zien van 10 tot 2 ure, en tevens uit de hand te koop.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten Kantore van voormelden Notaris, bij wien tusschen de veiling en afslag verhoogingen zullen worden aangenomen tegen genot van één vijfde van iedere verhooging. (1886)

De Notaris J. W. ROELOFS VALK, gevestigd te Nieuwer-Amstel, zal op Vrijdag den 10den Februarij 1860 des voormiddags ten 10 ure op en bij het buitenverblijf geteekend Wijk 1 N°. 4, aan den Kleine Noord tegenover den Schinkelpolder onder Aalsmeer publiek verkoopen: eene Aanzienlijke Partij **ZWARE IEPEN-, ESSEN-, ELSEN-, WILGEN-, BERKEN-, POPULIEREN-,** en andere opgaande BOOMEN, allen bijzonder geschikt voor Werkhout, mitsgaders eene Partij **HAKHOUT.** Al hetwelk zeer gemakkelijk te water kan worden vervoerd en Acht dagen te voren behoorlijk afgenummerd voor een ieder te zien zal zijn, terwijl inmiddels nadere inlichtingen te bekomen zijn bij C. BOUTERSE in het Oosteind van Aalsmeer. (1908)

VERKOOP VAN ONROERENDE GOEDEREN.

VOORLOOPIGE AANKONDIGING.

De Notaris J. M. GELUK, gevestigd te Giessendam, zal ten verzoeke van de Erfgenamen van wijlen den Hoog Wel Geboren Heer J. D. C. C. W. Baron D'ABLAING VAN GIESSENBURG, omstreeks de Helft der maand Maart aanstaande, op nader te bepalen dagen, in de Herberg van den Heer J. W. VERHEUL, te Giessen Nieuwkerk, in het openbaar Veilen en Verkoopen:

Eene **HOFSTEDE**, met 28 Bunders, 22 Roeden, 62 Ellen uitmuntende **BOUW-, WEI-** en **HOOILANDEN**, staande en gelegen in de Gemeente Giessen Nieuwkerk.

Voorts 26 Bunders, 21 Roeden, 72 Ellen uitmuntende **BOUW-, WEI-, HOOI-, BOSCH-** en **GRIENDLANDEN**, gelegen in de Gemeente Giessen Nieuwkerk en onder de Gemeenten Hardinxveld en Giessendam.

En Vier **WOONHUIZEN**, waaronder een HEERENHUIS en eene SCHUUR, met **ERVEN** en **TUINLAND**, staande en gelegen te Giessen Nieuwkerk.

Inlichtingen zijn te bekomen bij den Rentmeester dier Goederen, den Heer J. G. VERHEUL, te Giessen Nieuwkerk, en ten Kantore van voornoemden Notaris. (1865)

LETTERZETTERS.

Twee vlugge **LETTERZETTERS**, van onbesproken gedrag, kunnen dadelijk VAST WERK erlangen ter Boekdrukkerij van G. B. v. GOOR, te Gouda. Brieven franco. (1901)

Een Reiziger

Wordt er VERLANGD, in het Vak der **WIJNEN**, voor de Noordelijke Provinciën der Nederlanden. Zij die reeds in dusdanige Betrekking geweest zijn, of zij die voor eenige andere Affaire reizen, en genegen zouden zijn bovengemeld Vak er bij te doen, gelieven zich te adresseren, mits voorzien van goede Getuigschriften, per Franco Brieven, aan Gebr. MULLER, Boekhandelaars te Maastricht onder Lett. R. W. (1832)

TE HUUR TE OOSTERBEEK **TWEE** of **DRIE GEMEUBILEERDE KAMERS**, met KOST en BEDIENING, voor de Zomermaanden of het geheele Jaar. Adres franco Lett. A. bij den Boekhandelaar H. B. BREIJER, te Arnhem. (1809)

EEN WIJNHANDELAAR AAN DEN RIJN zoekt een **AGENT** voor den Verkoop van **RIJN-, MOEZEL-, AHR-** en **CHAMPAGNE-WIJN**, bij voorkeur Iemand die Duitsch Correspondeert. Reflectanten worden verzocht zich te vervoegen onder de Initiale S. N°. 9 bij Pr. SCHORN Jr., Boekhandelaar, op de Prinsengracht bij de Vijzelstraat, BB 500, te Amsterdam. (1929)

Een zoo in het BUITEN- als BINNENLAND **GEROUTINEERD REIZIGER**, thans in betrekking hier te lande, voor een Buitenlandsch Commissie-Huis, Algemeene Handelskennis bezittende, goede getuigenissen kunnende produceren en in staat relatien aan te brengen, goed Fransch sprekende, en niet onervaren in de Duitsche en Engelsche Talen, wenschte gaarne spoedig eene **GOEDE BETREKKING** TE VINDEN, liefst als Reiziger, onverschillig in welk Vak. Inclinerenden vervoegen zich met Franco Brieven onder Lett. H. O. bij de Boekhandelaars M. SCHOONEVELD en ZOON, Beurssteeg E 188 te Amsterdam. (1652)

NIEUWE UITVINDING.

J. J. LEVISON, *Chirurgien Dentiste*, Kalverstraat, D 137, heeft de eer te berigten, dat het hem na eene bijzonder groote opoffering heeft mogen gelukken, de hoogst belangrijke uitvinding te doen van **KUNST-GEBITTEN ZONDER PLATEN** in te zetten, niettegenstaande zij met Goud gemonteerd zijn; aangenaam is het hem tevens te kunnen mededeelen, dat reeds verscheidene zijner Patienten met BIJZONDERGOED SUCCES van deze zijne Uitvinding hebben geprofiteerd. (1887)

WELDOENDE STADGENOOTEN.

Aan uwe Weldadigheid wagen de Ondergeteekenden aan te bevelen: Eene **BRAVE WEDUWE MET VIER JONGE KINDEREN**. het oudste is 10 en het jongste ruim 1 Jaar Oud; door het plotselijk afsterven in het gepasseerde jaar en na tot nu alles verteerd te hebben is Armoede groot, en daardoor buiten staat haar kleine nering voort te zetten. Met eene milde Bijdrage zoude zij hier weder aan geholpen kunnen worden, om eenigzins haar Brood zelf te verdienen.

De Ondergeteekenden zijn bereid uwe bijdragen in ontvangst te nemen en op het doelmatigst te besteden.

P. DE GREEUW, Singel bij het Koningsplein X 9 Meubelmagazijn.
P. BARTELS, Broodbakker, St. Jorisstraat.
J. P. HENDRIX, Singel hoek St. Jorisstraat. (1915)

MODES EN MANUFACTUREN.

TWEE JONGE JUFVROUWEN, van de R. C. Godsdienst, wenschen zich geplaatst te zien met Mei a. s., de eene in het Vak van MODES, zijnde daar 4 jaren in werkzaam geweest, in Hoeden en Mutsen, de andere in een Manufactuur-winkel. Adres Franco onder Lett. T. A., bij den Boekverkooper J. O. VAN GRUISEN te Leeuwarden, bij wien tevens te bevragen is, een **BEDIENDE**, 5 jaren in het Vak van Tabak werkzaam geweest zijnde, met het Sorteren en Eesten bekend en met den Winkel kunnende omgaan, R. C. Godsdienst. Brieven Franco onder Lett. A. T. (1935)

H O F M E E S T E R.

Een fatsoenlijk **JONG MENSCH**, die een geruimen tijd de betrekking als **HOFMEESTER** op eene Stoomboot heeft waargenomen en tevens ook voorzien is van eenen netten en completen Inventaris, zag zich gaarne weder in zoodanige betrekking of als **KASTELEIN** in eene Societeit geplaatst, kunnende de beste bewijzen van kunde en gedrag overleggen. Hierop reflecterenden gelieven zich te adresseren onder Lr. P. P. Bureau Handelsblad. (1911)

Bij HILVERSUM of BAARN of ZEYST of BLOEMENDAAL verlangt men voor 5 PERSONEN in Junij, Julij en Augustus 2 **SLAAP-** en eene mooi gelegen **ZITKAMER**, met Kost en Bediening of een aangenaam gelegen **OPTREKJE.** Opgave van ligging en Prijs onder Franco Brieven Lett. A. A, bij den Boekh. J. LEENDERTZ, Kalverstraat E 237 te Amsterdam. (1906)

WIJ HERINNEREN HET PUBLIEK

bij den aanstaande Schoonmaaks- en Verhuistijd, dat wij alle soorten van **OUD PAPIER, BOEKEN, COURANTEN,** enz., zoowel geheel als gescheurd, inkoopen voor de billijkste prijzen. Dat wij eene **MACHINE** hebben aangeschaft, om bij groote partijen de vernietiging kosteloos in tegenwoordigheid van den Verkooper binnen weinige minuten te doen plaats hebben. **GEBROEDERS KOSTER**, Papierhandelaars, Leliegracht bij de Keizersgracht, RR 78. (1940)

Een **GEHUWD KOETSIER**, zonder Kinderen, kunnende ook met TUINWERK omgaan, biedt zich aan, tegen Mei of eerder, zijnde van goede Getuigschriften voorzien. Men gelieve zich te adresseren met Franco Brieven, onder Lett. A., bij den Boekhandelaar W. J. TIBOUT, te Wageningen. (1945)

Door bijzondere omstandigheden UIT DE HAND TE KOOP voor *f* 10,000 een ruim en net **HUIS**, bevattende Acht KAMERS, KELDER, enz. gelegen op de Heerengracht tusschen de Heerenstraat en Brouwersgracht. Adres Lett. K. S., Bureau Handelsblad. (1944)

MEN VRAAGT TE HUUR

TEGEN MEI OF EERDER.

Een **HUIS**, geschikt tot uitoefening eener **KRUIDENIERS-AFFAIRE**; ook is men niet ongenegen tot overneming van een goeden stand. Adres Franco onder Letter K. B., bij den Boekhandelaar G. THEOD. BOM, Kalverstraat, E, 10. (1843)

Attentie s. v. p!!!

Een Gehuwd Mr. KLEEDERMAKER, R. K. Godsd., 30 Jaren oud, welke jaren in ééne Betrekking is geweest als **COUPEUR** en van de Beste Getuigschriften voorzien, zag zich gaarne weder als zoodanig of als REIZIGER geplaatst, daar hij in het Lakenvak niet onbekend is. Gegadigden hierop reflecterenden gelieven zich met opgave van Conditien enz. te adresseren per Franco brief onder Lett. F., bij den Boekhandelaar J. H. VAN DER VLIET, te Rotterdam, Oppert wijk 6 N°. 189. (1899)

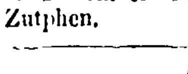

TE KOOP een rojaal **HEERENHUIS** met **TUIN**, ongeveer een Bunder groot, gelegen in het Dorp VOORST, aan den Straatweg van Zutphen op Deventer en Apeldoorn, op ¾ uurs van Zutphen. Het Huis bevat 8 Kamers allen gestukadoord, behangen en van Stookplaatsen voorzien. Voorts Bad- en Mangelkamer en 2 Kamers voor Domestiques. Te aanvaarden met Mei of November 1860. Adres den Heer WTTEWAALL, te Voorst, bij Zutphen. (1093)

GOUD EN ZILVER.

HH. FABRIJKANTEN of MAGAZIJNHOUDERS

in **GOUDEN** en **ZILVEREN WERKEN,** welke moderne Artikelen in een der voornaamste Galanterie- Goud- en Zilver-Winkels waarin een ruim debiet bestaat, tegen goede Conditien in Dépot willen geven, worden verzocht zich Franco te melden aan het Bureau Handelsblad onder Lett. V. F. (1900)

Een **WIJNKOOPER**, in staat om vele Relatien en eenig Kapitaal te kunnen aanbrengen, wenscht zich, tot verdere uitbreiding zijner zaken, te **ASSOCIEREN** met een Solied Huis in Wijnen. Adres Franco Brieven onder Lett. X. bij J. H. en G. VAN HETEREN, Boekverkoopers, Hartenstraat, KK 601, Amsterdam. (1947)

Om dadelijk of met Mei te aanvaarden, verlangt men alhier een **VRIJ BOVENHUIS** of **HUIS**, voorzien van minstens 4 Ruime en Hooge VERTREKKEN, KEUKEN, ZOLDER, KASTEN en verdere gemakken, bij voorkeur met Gaslicht en Duinwaterleiding. Opgave van Stand en Huurprijs onder Lett. E. B. bij den Boekhandelaar A. HOOGENBOOM, Reestraat te Amsterdam. (1941)

Door verandering WORDT TE KOOP AANGEBODEN: Eene **AFFAIRE IN HOUT, TURF EN STEENKOLEN,** gelegen in het midden der Stad. Adres met Franco Brieven Lett. L. B. K. Bureau Handelsblad. (1884)

Een **JONG MENSCH,** van de P. G., eene nette WINKEL-AFFAIRE hebbende, verlangt eene **JUFVROUW**, zacht Humeur, ter Besturing zijner Huishouding. Men adressere zich met duidelijke opgave van Godsdienst, Ouderdom en Woonplaats, met Franco brieven onder Lett. IJ., bij den Boekverkooper J. C. SPIJKER Az., Reguliersplein X 359, te Amsterdam, alwaar onder hetzelfde Adres gevraagd wordt eene **JUFVROUW**, in eenen CONFISEUR-WINKEL. (1942)

Heeren **INSTITUTEURS**, die gelegenheid tot plaatsing hebben voor **TWEE JONGE HEEREN** van goeden huize, van 10 tot 12 jaren, van wie de een tot het examen te Breda en de ander tot den handel wenscht opgeleid te worden, worden verzocht hunne prospectussen franco in te zenden onder Lt. H. Y. Z. aan het Bureau Handelsbl. te Amsterdam. (1912)

REVALENTA ARABICA.

Onder de talrijke gevallen van genezingen hebben wij vergunning … te vermelden, dat Jufvrouw J. C. T. ELLINKHUIZEN alhier, *die … eene algeheele verzwakking leed en de gewone spijzen niet meer nuttigen …* door het gebruik der **REVALENTA** hare gezondheid en krachten … volkomen teruggekregen heeft.

ZWAKKE MAGEN die geenen substantiëlen … verdragen kunnen, moeten … **DU BARRY'S REVALENTA** gebruiken om hunne krachten te herwinnen.

De **REVALENTA** *is geen Medicament, maar een voedsel*, dat zeer gunstig op de spijsverterings… ganen werkt, en daardoor eene menigte ziekten … en onpasselijkheden genezen en voorkomen kan. Er zijn voorbeelden in groote menigte, dat … ZONDER HULP VAN MEDICIJNEN … durige ongesteldheden genezen heeft. Duizenden … hebben openlijk verklaard, dat zij hunne genezing … aan haar te danken hebben. *Men kan ze … (…) gebruiken, en de genezing volgt … woonlijk spoedig.*

De echte **REVALENTA** … de Heeren BARRY DU BARRY & C°., 77 Regenstreet Londen … alleen verkocht door het **VER-KOOPHUIS** en deszelfs Depôts … De Prijs is: 1 ℔ 2 ℔ 5 ℔ …

f 2.— *f* 3.50 *f* 8.— …

Kleine Bussen, om er de proef … te nemen, kosten 87½ Cent.

Men lette er vooral op, dat iedere Bus, tot waarborg der echtheid, … **"F. VON WINDHEIM & C°.,** VERKOOPHUIS" *geteekend is …* **VERKOOPHUIS** en de bekende Depôts. (19…)

STEREOSCOOP PLAATJES,

worden bijzonder voordeelig verkocht in den GALANTERIEWINKEL **DE GROENE LAMP**, Singel Hoek Koningsplein X 1. … Plaatjes 10, 15, 20, 25 Cts.; Groepjes 30 Cts.; Interieur des Cafés … siens 35 Cts.; Interieur des Palais 45 Cts.; Groupes Coloriés 55 Cts. … Transparants Coloriés, Piqué et Illuminé 60 en 65 Cts., *f* 1 en *f* 1.… Glazen Platen *f* 1.40. Overtuigd van het voordeelige mijner Prijzen, … ik mij beleefdelijk aanbevolen. **J. W. F. ROOTMEYER,** …

NB. Een **FATSOENLIJK JONG MENSCH**, niet beneden 18 Jaren, met het Vak bekend, kan geplaatst worden. Salaris *f* 100. (19…)

TE HUUR OF TE KOOP AANGEBODEN:

drie Hechte, Sterke en Welbetimmerde **HUIZEN**, onder een Dak … Groote **TUIN**, staande en gelegen op den Overtoomschen Weg, nabij … Gesticht: *De Eendragt*, in twee derzelve wordt uitgeoefend eene Affaire … van MANUFACTUREN, GAREN en BAND, enz., welke door … dom gekwiteerd wordt. Te bevragen bij den Makelaar J. A. KOPP… op de Spiegelgracht CC 432, te Amsterdam. Brieven Franco. (1910)

AAN OUDERS EN VOOGDEN.

Bij eene zeer fatsoenlijke Familie in Amsterdam wordt de gelegenheid … aangeboden tot **INWONING** voor eenen **JONGELING**, liefst van … Veertien tot Achttien jaren, dien men op de Handelsschool of op eene … andere wijze wilde plaatsen. Bij eene fatsoenlijke en vriendelijke behandeling biedt men eene Vrije Kamer, Volle Kost, Wasschen en … aan. Indien men in nadere onderhandeling wil treden, adressere men … met Franco Brieven onder Letters H. T., bij den Boekhandelaar J. … SYBRANDI, Heerengracht tusschen de Lelie- en Bergstraten. (1882)

Een **SECONDANT**, W. G., bezitter van den Derden Rang, … komen geëxamineerd in het Fransch, in staat den hoogeren … Onderwijs te geven in het Hoogduitsch, het Engelsch en de beginselen der Wiskunde, zag zich gaarne ten spoedigste verplaatst. Brieven Franco aan den Boekhandelaar P. G. VAN LOM, Kalverstraat D 32, onder Lett. S. E. K. (1880)

GEMEUBILEERDE KAMER GEVRAAGD.

Warmoesstraat (Damrak-zijde) of in diens omtrek WORDT GEVRAAGD, om in den loop van Februarij te aanvaarden: **EEN** of **TWEE GEMEUBILEERDE KAMERS**, Ruim en Hoog van Verdieping. Adres met opgave van Prijs per maand onder Lett. A. Z. bij den Kantoorboekverkooper R. C. LEPPER, Rokin N°. 169. (1953)

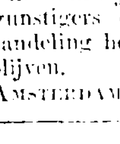

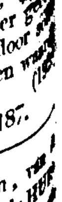

BERIGT.

De **ONDERGETEEKENDE** door dringende omstandigheden eenigen tijd afwezig geweest, doch thans weêr alhier GEARRIVEERD, en vernomen, dat velen in het denkbeeld verkeeren dat ik niet weêr terugkwam, zoo neem ik bij deze de vrijheid mij voortdurend in de Gunst mijner ge… Begunstigers en het geachte Publiek aan te bevelen, en zal door … behandeling het mij steeds jaren geschonken vertrouwen trachten waardig te blijven. **J. HANHART,** (19…)

Amsterdam, Januarij 1860. Beurssteeg, E 187.

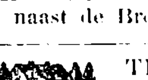

MAN en VROUW, R. C., bij de Vijftig Jaren, van … beste Getuigenissen, zoeken eene **BETREKKING** als HUIS- … BEWAARDERS. De Man voor alle Huishoudelijke, Kantoor- of … zijn-Werkzaamheden, zeer geschikt. Hij biedt zich ook afzonderlijk daartoe aan. Adres Franco onder Letter P. Q., aan de Kantoor-Boekhandel en Liniëer-Fabriek van P. C. L. VAN STADEN Cz., N. Z. Achterburgwal naast de Brouwerij de Hooiberg. (1943)

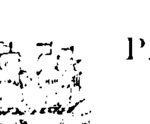

TE HUUR: Een zeer Net Logeabel **HUIS** met **TUIN** … in de Zeestraat te 's Gravenhage, uitzigt hebbende over … Willemspark, bestaande uit 9 Kamers, Keuken, Kelder … Kleeder Zolder met Diensboden-Kamer en verdere gemakken. … Te bevragen bij C. KRULDER, Timmerman, Herderstraat … 's Gravenhage. (1885)

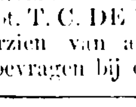

PASSAGE VAN AMSTERDAM NAAR

JAVA

wordt aangeboden, met de daartoe bijzonder goed ingerigte Eerste Klasse Nederlandsche **BARKSCHEPEN** *HENRIETTE GEERTRUIDA*, … Kapt. T. C. DE BOER, en *ZWAAN*, Kapt. K. J. VAN HEMERT, … voorzien van alle wenschelijke Gemakken voor PASSAGIERS. … te bevragen bij de Cargadoors DE VRIES C°., te Amsterdam. (18…)

FRIESCHE STOOMBOOT-REEDERIJ

VAART TUSSCHEN

AMSTERDAM EN HARLINGEN.

Door **TIJDELIJKE BELEMMERING** der Passage, tusschen FRANEKER en LEEUWARDEN zal de **DILIGENCE** … van *VAN GEND EN LOOS*, tusschen HARLINGEN, **LEEUWAR**DEN en GRONINGEN, eerst hervat worden medio Februarij.

VERTREK DER STOOMBOOT

van af 31 Januarij 1860.

VAN AMSTERDAM:	**VAN HARLINGEN:**
Des Dingsdags, Donderdags en Zaturdags, des Morgens ten 7 Ure.	Des Woensdags, Vrijdags en … dags, des Morgens ten 8 Ure.
(1874)	**DE DIRECTIE.**

HET HOOGDUITSCH-NEDERDUITSCH

EN

NEDERD.-HOOGDUITSCH WOORDENBOEK,

DOOR

J. M. CALISCH,

wordt, zoo lang de Voorraad strekt, door H. C. SUSAN, CHzoon, te 's Hage, afgeleverd voor **SLECHTS ZES** in plaats van **ZESTIEN GULDEN.**

Dit **WOORDENBOEK** is het beste en volledigste, dat hier te Lande bestaat. Het bevat ruim 2000 uiterst compres gedrukte Bladzijden, en is gebonden in 2 Linnen Banden. Nu het voor zulk een Spotprijs verkrijgbaar is, kan iedere Beoefenaar der Hoogduitsche Taal het zich aanschaffen. (1902)

AMSTERDAM, Woensdag 1 Februarij.

In de zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van heden, is de discussie over het ontwerp van wet betreffende de spoorwegen, bepaald op Vrijdag e.k. ten 11 ure.

De antwoorden der regering op het verslag der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, nopens het wets-ontwerp tot doorgraving van Holland op zijn smalst, zijn in gereedheid en zullen nu spoedig worden rondgedeeld.

Naar men verneemt zullen de miliciens der ligting van 1859, die zich in reserve bevinden, in het begin der maand April a. s. bij hunne respective corpsen worden opgeroepen, ten einde gekleed en in den wapenhandel te worden geoefend.

Men verneemt, dat de miliciens, bestemd voor de ligting van dit jaar in de maand Mei a. s. door de provinciale kommandanten en adjudanten bij de verschillende corpsen des legers zullen worden ingelijfd bij de regementen, welke gevestigd zijn in de provincie, waar de genoemde militieplIgtigen zich bevinden.

Het Prov. Geregtshof in Noord-Holland heeft heden L. D., H. H. en M. L. F. wegens diefstal door meer dan een persoon, in een bewoond huis, veroordeeld ieder tot zes maanden eenzame opsluiting en H. H. wegens diefstal bij nacht in een bewoond gebouw veroordeeld tot zes weken eenzame opsluiting.

Gisteren avond werd Donizetti's geliefkoosde opera *Linda di Chamounix*, waarvan de eerste voorstelling, gelijk wij reeds vroeger mededeelden, met een goeden uitslag werd bekroond in het bijzijn van een talrijk en aanzienlijk publiek, onder herhaalde toejuichingen en terugroepingen van de artisten, die de hoofdrollen vervullen, op nieuw ten tooneele gebragt. Morgen avond zal zij, naar wij vertrouwen, met niet minder gunstigen uitslag worden herhaald en wij mogen dus den bezoekers een genotvollen avond voorspellen.

Dezer dagen is bij den boekhandeldar F. C. Bührmann, alhier, onder den titel: *Gids voor Landverhuizers naar de Kaap de Goede Hoop*, een werkje in het licht verschenen, dat vooral in dezen tijd, waarin zoo menige Nederlander het vaderland verlaat, om in Zuid-Afrika zijn geluk te beproeven, hoogst nuttig kan zijn. De schrijver, de Heer A. C. Broekhoven, zelf Kaapsch Hollander, heeft tot grondslag van zijn arbeid genomen een in Engeland verschenen *Settlers Guide to the Cape of Good Hope and Natal*, doch dit werkje aangevuld door het mededeelen van meerdere bijzonderheden. Hij heeft daardoor werkelijk een goed geheel geleverd, dat zoowel den landverhuizer als hem, die met die streken handel drijft, wel te stade zal komen. Het maakt hem in een klein bestek met het klimaat, den grond, de levenswijze, de gebruiken en de vooruitzigten voor landbouwers en handwerkslieden in die landen bekend.

---

* 's GRAVENHAGE, 1 Febr. Heden wordt door het uitsteken der vlaggen van de openbare en vele particuliere gebouwen en het bespelen van het klokkenspel, de verjaardag herdacht van H. K. H. Prinses Frederik. Tegen den middag was er in de Maliebaan groote parade.

— Naar men verneemt wordt H. K. H. Mevrouw Prinses Marianne eerlang te Voorburg gewacht.

— Men verneemt, dat de Willems-kazerne alhier, waarin het regiment grenadiers en jagers gehuisvest wordt, aanmerkelijk zal worden vergroot, ten einde aldaar het geheele regiment te kazerneren, met inbegrip van het bataillon, thans te Leyden in garnizoen, en het depôt, dat eerlang zal worden opgerigt.

— Bij kerkvoogden der Ned. Herv. gemeente alhier zijn, ten behoeve van het kerkenfonds, achtervolgens van onbekenden ontvangen de zeer aanzienlijke giften van *f* 500, 1000 en 2000.

---

* HARDERWIJK, 31 Jan. Heden morgen zijn hier uit O.-Indie 44 teruggekeerde militairen aangekomen.

— Morgen zal van hier vertrekken het detachement sterk 150 man, waarvan het vertrek eerst op 29 dezer en later op heden bepaald was.

LAATSTE BERIGTEN.

WEENEN, Maandag 30 Januarij.

De leden der commissie belast met de regeling der grenzen tusschen onzen staat en Sardinië zijn gisteren naar Verona teruggekeerd, dewijl hun arbeid geheel geëindigd is, behalve met betrekking tot de regeling der grenzen tusschen le Grazie en Scorzarolo, ten opzigte waarvan nieuwe instructien zijn gevraagd.

WEENEN, Dingsdag den 31sten Jan. 5 pCt. Metall. 70.50; Dito Nat. 78.40; Loten 112; Bank-Actien 850; Credit-Anst. 192; Fr. Oost. Spoorw. 272. — Wissel: Londen 13.25; Goud —.

BERLIJN, Dingsdag 31 Januarij. (des Avonds)

Uit Stockholm wordt gemeld, dat men aldaar een telegram uit Christiania had ontvangen, inhoudende het berigt, dat de Noorweegsche Storting eenstemmig het besluit had genomen, om eene deputatie te zenden naar de Zweedsche hoofdstad, tot bijwoning van de krooningsplegtigheid des Konings en der Koningin, welke zal plaats hebben op den 3den Mei a. s.

Men meldt uit Petersburg dat de tegenstand, welke zich daar eenigen tijd heeft geopenbaard, tegen het bestuur der groote Russische spoorwegen als met den dag toeneemt. Zij wordt ondersteund door de voornaamste dagbladen. Sommige verklaren zich tegen het aanleggen van spoorwegen in het algemeen, althans zooals dit middel van verkeer tot heden is tot stand gekomen. Zij verlangen dat de spoorwegen op goedkooper wijze worden aangelegd. De aandeelen der groote spoorwegmaatschappij staan een ¼ pCt. onder Pari. Reeds hebben meer dan 80 aandeelhouders hebben verlangd, dat eene buitengewone vergadering worde belegd, en dit getal vermeerdert nog voortdurend.

BERLIJN, Dingsdag 31 Januarij.

Rogge Jan. 58, 55, 65; voorjaar 45¼; Raapolie Jan. 10 7/24; April en Mei 10⅚.

TWEEDE DEPÊCHE.

Rogge Januarij 60 th., voorjaar 45½; Olie Januarij 10⅝, April/Mei 10⅞.

BERLIJN, Dingsdag den 31sten Jan. 5 pCt. Metall. 52½; Dito Nat. 58¼; Stiegl. 5de Serie 95¼; Dito 6de Serie 105½; 3 pCt. Eng. Russen 64; 4 pCt. Nieuwe Dito 72¼; 4½ pCt. Pruisen 104¾; Cred.-Actien —; Fransch-Oostenr. 132. — Wissel: Londen 2/m. —; Parijs 2/m. —; Hamburg 2/m. —; Amst. k. z. —; Id. 2/m. —; Weenen 2/m. —; Petersb. 3/w. —.

Slotkoersen: Metalliek 53; Dito Nation 57¾; Stieglitz 5de Serie 95¼; Dito 6de Serie 105¼; Eng. Russen —; 3 pCt. N. Dito 64; 4 pCt. N. Dito 71; 4½ pCt. Pruis. 104¾; 5 pCt. Dito —; Credit-Actien —; Fransch-Oosten. 131. — Wissel: Londen 2/m. 6.17¼; Parijs 2/m. —; Hamb. 2/m. —; Weenen —; Amst. 2/m. 141⅜; Idem k/z. 141¼; Petersb. 3/w. 97⅜.

FRANKFORT, Dingsdag den 31sten Jan. 5 pCt. Metall. —; Dito Nat. 56¼; Bank-Act. 720; Cred. 166; Spanje 3 pCt. 42¾; Dito 1¾ pCt. —. — Wissel: Londen 116¼; Weenen 86¼.

Na beurs: Metall. Nat. 56¾; Cred. 167½.

Lagere openingskoersen van Weenen en Parijs hadden andermaal achteruitgang der koersen ten gevolge.

HAMBURG, Maandag den 31sten Jan. 3 pCt. Rus en 61¾; 3 pCt. Spanje 40½; 1¾ pCt. Dito 31¼; Vereins Bank 98¾; Noord-Duits. Dito 84¼. Wissel: Londen 13.05; Amst. 35.85.

PARIJS, Dingsdag 31 Jan. (*Particuliere Correspondentie.*)

Men is hier vrij ongerust over den algemeenen toestand der zaken en bepaaldelijk over de Pauselijke en de Savooische kwestie. Wat de laatste betreft zou het Engelsche ministerie in groote moeijelijkheden geraken indien het aan den wensch van den Keizer der Franschen zou toegeven. Er moeten zelfs vertegenwoordigers van de partij die tegen de afscheiding gestemd is voornemens zijn om zich uit Savoye naar Engeland te begeven en daar hunne belangen te bepleiten. De Heer de Cavour moet ook tegen de scheiding zijn en men beweert, dat dit de reden is van het uitstel zijner reis naar Parijs. Dit blijkt overigens ook uit het bekende antwoord van den gouverneur van Chambery. Ook Garibaldi moet al zijn invloed bezigen om den afstand van Savoije aan Frankrijk tegen te gaan.

Wat de pauselijke kwestie betreft, daarin is sedert gisteren niets bijzonders voorgevallen. Alleen verzekert men, dat de regering hare voornemens krachtig zal doorzetten. Zelfs verneem ik onder het schrijven dezes dat ook de *Gazette de France* eene tweede waarschuwing heeft ontvangen. Indien het waar is (en ik heb geene gelegenheid dit op het oogenblik te onderzoeken) dan zou de oude *Gazette*, die gedurende bijna twee eeuwen door zoovele omwentelingen heen aan tallooze beproevingen weerstand heeft geboden, thans in deze eeuw van vooruitgang en vrijheid elk oogenblik aan het gevaar bloot staat om haren ondergang te vinden.

Gisteren had de Keizer een onderhoud met den Heer de Thouvenel dat verscheidene uren duurde, en waarin de staatkunde is vastgesteld die men thans tegenover Europa behoorde te volgen.

De 60,000 man die reeds in de volgende maand verlof zouden bekomen, zullen volgens nader bevel bij hunne vaandels blijven. De Keizerlijke garde behoudt mede hare oorlogsuitrusting.

Men verwacht de verschijning van eene nieuwe half officieele brochure, onder den titel van *La France et le Pape*, welke van denzelfden schrijver afkomstig is, die de brochure *Le Pape et le Congres* heeft geschreven.

Voor het paleis van het wetgevend ligchaam worden op dit oogenblik twee marmer-groepen geplaatst, waarvan de eene voorstelt „Frankrijk onder het algemeen stemregt" en de andere „Het gezag door de geregtigheid ondersteund."

SCHIEDAM, 1 Febr. Moutwijn *f* 13¼; Genever *f* 19; Amst. Proef *f* 20¼.

HAVRE, 30 Jan. Naar *Katoen* was de vraag zeer levendig, tot vaste prijzen werden ca. 2000 b. verkocht. Op levering heeft men 300 b. Mobile, good middling a middling tot 98 fr. genomen.

HAMBURG, 31 Jan. *Koffij* zonder verandering, doch stil. — *Granen:* Tarwe in loco flaauw, op levering van het buitenland op vorige prijzen gehouden, echter zeer stil; Rogge in loco vast, van Koningsb. per het voorjaar tot de prijzen van gisteren aangeboden. — *Raapolie* per Mei 23.14, per Oct. 24.14 zonder handel.

ROTTERDAM, Woensdag 1 Febr. W. S. 2½ pCt. 64; Dito 4 pCt. 97⅞; Portugal 1857 42⅛; Spanje 3 pCt. 42 3/16; Rusland 1828/1829 102½; Dito 1855 6de Serie 99 15/16; Dito Spoorweg-Aandeelen volgef. 215¼; Oost. Met. 5 pCt. 48 15/16; Dito Nation. 54⅞; Dito 2½ pCt. 26½; Grenada 14⅞; Venez. 13 1/16.

PER TELEGRAAF.

LONDEN, HEDEN, Woensdag 1 Februarij.

De Tasmania heeft 742,180 doll. aan edelgesteenten en 600 £ in geld aangebragt. De uitzigten op den oogst zijn goed op Jamaica. Koffij was daar op 11 Jan. 39.40; Piment 2¼ d. Suiker 15 s. a 22.6. Te Demerary en te Valparaiso was de handel flaauw.

TWEEDE DEPÊCHE.

In antwoord op eene interpellatie van den Heer Stansfield, heeft Lord John Russell gisteren in het Huis der Gemeenten gezegd, dat Sir James Hudson, de Britsche gezant te Turyn, geen last van de regering had gehad om van hare zijde mededeelingen te doen ter zake van de Associazione Armata. Bij een onderhoud met den Koning van Sardinie, waarbij de vorming van die gewapende vereeniging onder Garibaldi ter sprake kwam, had Sir James als zijn particulier gevoelen te kennen gegeven, dat hij dien maatregel onstaatkundig achtte, hetgeen de Koning had toegestemd; dien ten gevolge had Garibaldi zijn ontslag ingediend. Dit alles was geschied zonder dat Engeland en Frankrijk daarin waren tusschen beide gekomen. Lord John Russell heeft later den raad van Sir James goedgekeurd.

DERDE DEPÊCHE.

Men meldt uit Queenstown, dat de Hungarian aldaar is aangekomen en berigten heeft aangebragt van New-York, loopende tot 21 Januarij. Katoen met levendigen handel 11¼, fondsen, granen en meel lager, wisselkoers gedrukt.

Te New-Orleans en Mobile was den 20sten Januarij Katoen ⅛ hooger.

VIERDE DEPÊCHE.

Heden is te Liverpool aangekomen de mailstoomboot Hungarian, met berigten uit New-York van den 20sten dezer. Katoen met levendigen handel, middling werd genoteerd 11½; granen gedaald; vrachten onveranderd; geld ruim; wisselkoers flaauw; fondsen gedrukt.

Volgens berigten uit New-Orleans van den 20sten, werd katoen middling aldaar genoteerd 11 a 11¼; suiker was ⅛ a ¼ c. hooger; naar Havana waren vrachten te verkrijgen; in den handel ging weinig om. De nieuwe suikeroogst zal, volgens raming, een gelijken voorraad opleveren als die van het vorige jaar.

LONDEN, HEDEN, Woensdag 1 Februarij.

Thee stijgend, ord. Congo 17¾ a 18 p. betaald. — *Koffij* en *Suiker* onveranderd vast. — *Granen*: Tarwe zeer vast; Garst hooger betaald; Haver onveranderd. — *Talk* in loco 59 sh. — *Ruw IJzer* op levering van Glasgow 61.6.

TWEEDE DEPECHE.

Thee vast. — *Koffij* flaauw, bleeke soorten 1 sh. lager; Plantation Ceylon 63 a 68 sh., Kleurig 70 a 74 sh. — *Suiker* en *Rijst* flaauw. — *Bancatin* 139 sh., Straits 131, Schotsch IJzer 61, — *Granen* onveranderd.

LIVERPOOL, HEDEN Woensdag 1 Februarij.

Heden zijn omgezet 7000 balen *Katoen*. Prijzen onveranderd.

BERN, HEDEN Woensdag 1 Februarij.

Het berigt, dat de Bondsraad aan de groote mogendheden eene circulaire heeft gezonden, waarbij wordt gevraagd dat, in geval van afstand van Savoye aan Frankrijk Chablois, Faucigny en Génévois bij Zwitserland zullen worden gevoegd, wordt officiëel gelogenstraft.

PARIJS, HEDEN, Woensdag 1 Febr. Frans. 3 pCt. 67.32½ in liquidatie, 67.52½ op ultimo; Fransch Oostenrijksche Spoorw. 507.50; Cred. Mob. 735; 3 pCt. Spanje 42¼ in liquidatie, 42 7/16 op ultimo; 1¼ pCt. Dito —; Rus. Spoorweg. —. Wissel: Petersb. 3/m. —; Londen 3/m. —; Amst. 3/m. —; Hamburg 3/m. —.

Fransche 3 pCts. openden 67.50, 67.45 in liquidatie; Oostenr. Spoorw. 505; Cred. Mob. 730.

TEXEL, HEDEN, Woensdag 1 Februarij.

Binnen: Amsterdam, Herderschee, Bat. - Agnese Luders, Bang, Odensee. - Landbouw, Kleinenberg, Batavia.

Aangekomen Passagiers.

Van BATAVIA, per Landbouw, kapt. Kleinenberg: de kolonel von Maurik; de majoor Oudenhoven, de luit. ter zee 1ste kl. baron van Heeckeren; de Heer van der Wijk en Echtgenoot.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, Woensdag 1 Februarij.

De gisteren avond gehouden veiling van 577 vaten Surinaamsch Suiker is afgeloopen van *f* 23 tot 30¼; 27 kavelingen werden opgehouden.

De N. H. M. heeft heden bekend gemaakt, dat hare voorjaars Koffijveiling den 21sten Maart zal plaats hebben te Rotterdam. De veiling zal bestaan uit 326,237 b. Java en 4917 b. Padang Koffij.

Heden werd de afdoening bekend van eene belangrijke partij Amst. Smeer, te leveren door de tweede hoofdsmelterij tot en met ulto. Augustus. De besteedde prijs is ons niet bekend geworden.

De prijzen van het Vee, besteed ter markt van heden, waren als volgt: Kalveren 1ste kwal. *f* 50 a 70; 2de kwal. *f* 40 a 60; 3de kwal. *f* 30 a 50; Schapen *f* 22 a 28; Varkens 48 a 52 c. per N. ℔.

In Januarij 1860 zijn alhier aangevoerd: Uit zee: 86 l. tarwe, 451 l. Rogge, 125 l. Erwten, 27 l. Raapzaad, 406 l. Lijnzaad en 33,000 ℔ tarwemeel. — Van den Rijn: 88 l. rogge en 395,000 ℔ tarwemeel. — Van Belgie: 114,000 ℔ rijstmeel.

Uit- en doorgevoerd werden in die maand: Naar zee: 9 l. en 9 m. erwten, 1 l. en 13 m. boonen, 7 m. garst, 78 l. en 20 m. lijnzaad, 61,238 ℔ tarwemeel. — Naar den Rijn: 30 l. erwten, 29 l. en 8 m. Raapzaad, 5 l. Lijnzaad.

Opslag in entr.: 108 l. tarwe; uitslag uit entr.: 18 l. rogge, 24 l. en 18 m. raapzaad, 114 l. en 20 m. lijnzaad.

SCHIEDAM, 31 Jan. Rogge verkocht: 143/2 ℔ Archangel *f* 186 1/m.; 147/2 ℔ Libau *f* 204 6/w.; 150/2 ℔ dito *f* 208 cont. — Garst: 129/2 ℔ Libau *f* 190 6/w.; 129/2 ℔ Pernau *f* 192 cont. — Moutwijn *f* 13.25; Jenever *f* 18.75; Proef *f* 20.

PURMERENDE, 31 Jan. De prijs der Kaas was heden: Kleine *f* 30.50 per 50 Ned. ℔; aangevoerd 46 stapels. Boter van 85 tot 95 c. per Ned. ℔. Kip-Eijeren *f* 2.50 per 100 stuks.

Ter Veemarkt waren aangevoerd 36 Runderen; 658 Schapen; 78 vette en 47 nuchtere Kalveren; 37 vette, 31 magere Varkens en 74 Biggen. Koeijen niet zeer vlug, het aangevoerde bestond uit mindere kwaliteit. Schapen tot vroegere prijzen met redelijk vluggen handel; vette Kalveren van 60 tot 80 c. per Ned. ℔; nuchtere Kalveren van *f* 5 tot *f* 13.50 vlug verkocht; vette Varkens gingen tot den prijs van 36 a 50 c. per Ned. ℔ vlug van de hand; magere Varkens *f* 12 a 16; Biggen van *f* 6 tot 8 met eenigen kooplust.

COEVORDEN, 30 Jan. De marktprijzen op heden waren: Rogge *f* 7.25 a 7.50; Boekweit *f* 5, 5.35, 5.50 a 6; Aardappelen *f* 2 a 2.40 per mud; Boter 75 c. per Ned. ℔; Eijeren *f* 2 per 100 stuks; Was *f* 102 per 50 Ned. ℔ Honig *f* 52 a 53 per ton. Aanvoer van Boekweit 900 mud.

ANTWERPEN, 30 Jan. *Koffij:* Het artikel blijft in eene zeer gunstige positie, maar door de vastheid der houders, hadden heden geene afdoeningen uit de eerste hand plaats. — *Granen:* Tarwe onveranderd; Inl. Rogge *f* 7¼; Bretagne *f* 7¾ in entr.; Champagne *f* 7⅝ in entr.

TRIEST, 28 Jan. In *Koffij* was de omzet deze week zeer levendig en bestond uit 38 ton St. Jago van 58 a 59 fl.; 3300 b. Rio ord. a middelfijn van 45 a 47 fl. en 4675 b. Domingo van 45.50 a 47. — *Suiker:* In Crushed hadden eenige afdoeningen plaats tot iets verhoogde prijzen. — *Peper* belangrijk hooger. Men heeft 400 cent. Sumatra van fl. 31.50 a 33 afgedaan. — *Cassia Lignea* mede hooger, zeilende werden 300 k. verkocht van 79 a 80. — In *Katoen* bepaalde zich de omzet tot 630 b. Suratte van fl. 37 a 39. — *Vruchten* geanimeerd, Amandelen hooger.

LONDEN, 30 Jan. *Suiker* met meer vraag op speculatie, in de verwachting dat de regten zullen verlaagd worden. Eene lading van 2108 can. 268 z. Java, goede kwal. No. 13 werd eergisteren verkocht a 45.6 en heden heeft men 700 z. Java van Holland op levering verkocht No. 8½ a 9 tot 25.6. — *Koffij* stil en zonder prijsverandering. — *Thee* voortdurend vast; ord. Congo tot 1.5 weinig aan de markt. — *Peper*: ca. 200 b. Singapore vonden koopers a 4⅜ p. — *Nagelen* meer gevraagd, 400 z. Zanzibar werden verkocht van 3⅞ a 4 p. voor ord. a goed. — *Kaneel*: In veiling heeft men 1989 b. Ceylon aangeboden; de vraag was geanimeerd en het meeste werd verkocht tot prijzen die in sommige gevallen eene verhooging van 1 sh. 2 p. aanduiden; de ord. soorten zijn lager; 1e kwal. werd verkocht van 1.4 a 2.3, zeer mooi 2.5 a 3 sh., 2e kwal. 1 sh. a 1.8, 3e kwal. 10 p. a 1.6 en 4e kwal. 7 a 11 p. — *Rijst* stil en zonder handel, alleen voor behoefte werden ca. 1500 b. gepeld genomen. — *Salpeter:* ca. 700 b. Bombay vonden heden nemers tot vaste prijzen. Refined 42.6 a 43 sh. — *Lijnzaad* met eenige vraag en vast; men besteedde voor Bombay 52 sh., Calcutta 47.6 a 48 puik 49.3 a 51 en inferieur 45.6. — *Schotsch IJzer* 59.3. — *Lijnolie* 27.6. — *Talk* souteneert zich op vorige prijzen.

LONDEN, 30 Jan. De aanvoer van Tarwe uit het binnenland was heden niet ruim en even ellendig gesteld als nu reeds eenigen tijd het geval is. De weinige goede partijen bedongen de prijzen der vorige week, het overige kon bij bakkers geen nemers vinden. De handel in vreemde blijft uitermate beperkt, doch hetgeen koopers vond, werd met de laatst bestede prijzen betaald. Garst iets meer gevraagd tot de notering. Boonen en Erwten bedongen de prijzen der vorige week. Goede Russische Haver ferm, doch nieuwe Zweedsche en Hollandsche iets lager.

De Veemarkt was van buiten 's lands schraal voorzien; voor het aanwezige werden de vorige volle prijzen bedongen, bestedende men voor puike vreemde Ossen 4 sh. 4 p. a 4.8 en voor de beste Schotsche 4.8 a 4.10 per 8 pond.

NEW-YORK, 18 Jan. *Katoen* was in de afgeloopen week weinig gevraagd, zoowel voor uitvoer als voor behoefte. Onze voorraad is klein, de houders zijn vast en voor strict middling en daarboven bedingt men eenig avans. De verkoopen bestonden uit 6500 b. De totale aanvoeren sedert 1 Sept. bestaan uit 2,449,000 b. en geven eene vermeerdering te kennen bij het vorige jaar van 379,000 b.; de uitvoeren bestonden uit 1,347,000 b., zijnde 307,000 b. meer dan in het vorige jaar. — *Potasch* stil. — *Koffij* met eenige vraag naar W. I. soorten voor export.; Java stil. — *Verfhout* goed gevraagd, 50 ton Sapan bedongen 45 d. op 6/m., 67 ton Jamaica. Campèche 13.50. — *Honig* stil. — *Terpentijnolie* met eenige vraag tot vorige prijzen; men heeft 900 vaatjes gedaan tot 44 a 44½ c. — *Rijst* vaster; 1700 v. werden afgedaan van 3.50 a 4.37½. — *Specerijen* stil. — *Talk* williger; de verkoopen bestonden uit 70,000 ℔ van 10⅜ a 10½ c. — *Granen:* Tarwe sedert Vrijdag weinig gevraagd, blijft iets meer geanimeerd. Men heeft 68,000 bush. afgedaan, Milwankie Club van 123 a 124; Chicago Spring van 120 a 120½; witte Michigan a 155; Canada 143 a 145; Maïs niet dan 3 a 4 c. lager te verkoopen; Meel, de prijzen voor State en Western hebben in de 3 laatste dagen belangrijk gevarieerd en noteert men thans 5.15 a 5.40. Van Canada werden gisteren 400 v. verhandeld van 5.65 a 6.60.

BALTIMORE, 17 Jan. *Tabak*: Van Maryland zijn sedert ons vorig berigt ca. 400 v. verkocht van 2 a 4½ doll., welke prijzen geene verlaging te kennen geven, zijnde vroeger tot dezelfde prijzen partijen afgedaan, iets beter van kwal.; bij het uitblijven van toevoeren wordt de keuze van lieverlede minder en wat tot 1½ en 2 doll. verkocht wordt is gemeene zwarte bevroren tabak, welke soort echter meestal niet gewild is. In Ohio is niets van belang gedaan; het in ons vorig vermelde partijtje fijnkleurig is tot 8¼ verkocht. — *Vracht* naar Holland 32.6 en 5 pCt. Wisselkoers op Amst. 41¼ a 41.

NEW-ORLEANS, 17 Jan. *Katoen:* Onze houders, ondersteund door de verminderde toevoeren, leggen eene groote vastheid aan den dag tegenover de gereteceerdheid der koopers, en hoewel de omzet beperkt is, kan men middling niet beneden 11 c. koopen.

MOBILE, 16 Jan. De Katoenmarkt heeft zich verbeterd, middling wordt wederom betaald met 10¾ c., zijnde ⅛ c. hooger.

HAVANA, 10 Jan. *Suiker.* Nieuwe begon meer geregeld ter markt te komen, maar er ging nog zeer weinig in om, 200 k. gekl. werden tot geheime prijzen afgedaan. Het aanhoudende regenachtige weder is zeer nadeelig voor het binnenkomen van den oogst, die dan ook eene maand ten achter is, waardoor de planters zeer vast gestemd zijn. Voor het einde van Februarij zal de markt wel niet ruim voorzien zijn, en daar de voorraad van oude suiker tot op 8/m. k. gereduceerd is, is de handel al zeer onbeduidend. De middenprijs van goede bruine Suiker was dit jaar rl. 8½ in 1858 rl. 8¾, in 1857 rl. 11¼, in 1856 rl. 9¼. De aanvoeren uit het binnenland van Melassen waren beperkt, men noteert gekl. 4 a 4½ rl. en Moscovados 5 a 5½ rl. — *Vrachten* stil en zeer flaauw, naar Europa ging niets om. — *Koers* op Londen 15 a 15½ pCt. premie.

KAAPSTAD, 22 Dec. Hoewel er niet veel verandering heeft plaats gevonden in den toestand des handels, sedert het laatste berigt, kan men toch niet ontkennen, dat er meerdere levendigheid begint te heerschen en de gevolgen van het herstelde verkeer met de buiten-districten zich gunstig doen gevoelen. De geldmarkt is echter nog zeer schaarsch voorzien en de banken zijn zeer zuinig met disconteren, zoodat in dit opzigt er nog al verbetering te wenschen is. De prijzen der Hollandsche *Invoerartikelen* hebben zich nog niet hersteld. De overvoer, die er in verschillende artikelen plaats heeft gevonden, drukt nog steeds de prijzen. — Alleen Edammer *Kaas*, die schaarsch is, haalt goede prijzen en men zag een partijtje, aangevoerd per Estafette, voor 3/6 verkoopen. — *Jenever.* Roode kelders 26 a 28/- per 15 flesschen. — *Koffij:* Java 80/-. — *Kaarsen:* Compositie 1/3. — *Suiker*: Hollandsche Crushed 6 p. — *Boter* 2/9. — *Rijst,* blanke 4 p. — *Tabak:* Cavendish 2/6. — *Aardappelen* 11/. De waarde der gedurende het op ulto. September geëindigde kwartaal alhier aangevoerde goederen bedraagt £ 137,575 meer dan in Ao. Po., of in het geheel £ 713,079 tegen £ 575,504. De artikelen, die meer dan vroeger aangevoerd werden, waren: Bier, Koffij, Lijnwaden, Rijst, Suiker, Thee en Sigaren.

Fondsen en Beurstijdingen.

LONDEN, Maandag 30 Jan. Consols cont. 94 a ⅛; Dito op tijd 94 a ⅛; Brazil. 1824 5 pCt. 102 a 103; Dito 1852 4½ pCt. 93½ a 94; Dito 1858 4½ pCt. 93½ a 94; B.-Ayres 6 pCt. 83 a 84; Dito Uitg. 22 a 23; Chili — a —; Dito 1858 — a —; Denemarken — a —; Russen 5 pCt. 110 a 111; Dito 4½ pCt. 97¼ a ¾; Dito 1859 3 pCt. 65½ a ¾; Mexik. 3 pCt. 21 a ¼; Venez. 3 pCt. 26 a ½; Dito Uitg. 1½ pCt. 14 a ¼; Gren. Werk. 16¼ a ½; Dito Uitg. 4¼ a ¾; Grieken 5 a 6; Ecuador Gecons. 12½ a 13; Dito Land-Warrant 3¼ a ¾; Peru 4½ pCt. 94 a ½; Dito 3 pCt. 71 a ½; Dito Dollar Bonds 4½ pCt. 80 a 81; Dito Uribarren 4½ pCt. 81 a 82; Holl. 2½ pCt. 66 a ½; Dito 4 pCt. 102 a ½; Dito Rijnspoorw. 5 a 4½ disc.; Spanje 3 pCt. 44¼ a ½; Dito 1¾ pCt. 33⅜ a ⅝; Dito Coup. Certif. 4⅝ a ⅞; Dito Passive 10½ a 11; Portug. 1853 3 pCt. 43¾ a 44; Dito 1856/57/59 3 pCt. —; Sardinie 5 pCt. 85 a ½; Turksche 6 pCt. 78 a ¼; Dito Nieuwe 66 a ½; Dito 4 pCt. 104½ a ¾.

De Engelsche fondsen zijn heden gevoelig gedaald ten gevolge van onderscheiden geruchten, onder anderen dat het disconto tot 4 of 4½ pCt. zoude verhoogd worden, en ook door de sterke vraag naar geld. In weerwil van de daling der Engelsche markt hebben de vreemde effecten zich tamelijk wel gesouteneerd, zijnde Mexik. zelfs iets hooger doordien geen der onlangs verspreide ongunstige geruchten zich heeft bevestigd. Volgens de laatste berigten uit Washington had de president der Ver.-Staten het met Juarez gesloten tractaat aan den senaat gezonden. Russische 3 en 4½ pCt. en Venezuela waren lager.

Volgens de officiele prijscourant zijn gedaan: Consols cont. 94¼, ⅛, ⅜, ¼; Dito op tijd 94¼, 94, ⅛; Braz. 103; Chili 3 pCt. 71; Mexic. 20¾, 21¼, 21; Russen 97⅞, 98¼, 97½, ⅞; Dito 3 pCt. 65⅝, ⅞, ½; Spanje 44½; Dito 1¾ pCt. 33¼; Turksche 78¾, ½, 78, ¼, ½; Dito Nieuwe 66¼, ½, 65¾, 66, ⅜, ½; Dito 4 pCt. 104⅜; Holl. 102.

Scheepstijdingen.

Gepraaid, 13 Dec.; Op 8° 38' Z. Br., 14° 12' W. L.: Landbouw, Kleinenberg, Bat. n. Amst. — 26 Dec.; Op 4° 38' N. Br., 24° 56' W. L.: Alida, Kieviet, Liverpool n. Buenos Ayres.

Gepraaid, 30 Dec.; op 6° 20' N. Br. 23° 30' W.L.: Brederode, Kruymel, Sunderland n. Hongkong, alles wel aan boord. — .. Dec.; op 32° 52' Z. Br. 32° 18' O. L.: Kaap Hoorn, Dik, Bat. n. Amst.

ROTTERDAM, 31 Jan. Het alhier te huis behoorende brikschip Biafira, Evenwel, van Bras-River l. v. Plymouth op hier bestemd, is heden te Vlissingen binnengeloopen.

— Het alhier te huis behoorende fregatschip Jason, van Bueren, van Rott. n. Bat., bevond zich 17 Dec. in goeden staat zeilende op 1° 50' N. B. en 29° 20' W. L. Aan boord was alles wel.

QUEENSTOWN, 28 Jan. Kapt. Byström, voerende het Zweedsche schip Maria Augusta, van Bat. om order alhier aangekomen, rapporteert het volgende: Den 26sten Jan. op 34° 45' W. L., ten 3 ure des ochtends, voelden wij een hevigen vulkanischen schok van eene onderzeesche uitbarsting, die het schip gedurende ongeveer 30 seconden deed schudden, zoodat de wacht van beneden op het dek kwam, meenende dat men op een rif had gestooten; de barometer stond op 30.2 en de thermometer 87; de lucht was ten dien tijde nagenoeg helder, met zeer ligte bries, makende het schip slechts drie knoopen met de stuurzeilen bij; 24 uren later begon een hevige storm, die tot onze komst te Queenstown aanhield.

PORTSMOUTH, 29 Jan. Het schip Erasmus, kapt. van Heijningen, van Rott. n. Amboina, alhier met schade binnengeloopen, is nagezien en moet ligten om te repareren.

LISSABON, 29 Jan. Het schip Hester Adriana, Strang van Hees, van Cardiff n. Singapore, is alhier lek binnengeloopen.

— Het schip Emilie, kapt. Hansen, van Kopenhagen naar Melbourne, is alhier lek en met verstopte pompen binnengeloopen.

TRIEST, 27 Jan. Het schip Adrirna Sophia, kapt. J. S. Bakker, 8 Oct. van hier naar Antwerpen vertrokken, is met schade in eene der havens van Istria binnengeloopen, na reeds tot bijna in de Middellandsche Zee te zijn geweest en hevige stormen doorgestaan te hebben, had na volbragte reparatie, in de maand Dec. de reis voortgezet.

St. HELENA, 31 Dec. Het Ned. fregat Neptunus, Schuurman, van Bat. n. Amst., alhier met schade binnengeloopen, is afgekeurd; de lading zal in de schepen Gallego en Jane worden overgescheept.

BINNENGEKOMEN.

VLIE, 30 Jan.; Stoomvaart, S., Hamb.
BRIEL, 31 Jan.; Prins v. Oranje, S., Duinkerken.
VLISSINGEN, 31 Jan.; Brouwershaven, Riedijk, Londen.
ZIERIKZEE, 29 Jan.; Alma, Bombyes, Newc.
HAMBURG, 28 Jan.; Ines, Fischer, Laguayra. — 29 Jan.; Sonderburg, Porto Plata.
CUXHAVEN, 28 Jan.; Johanna Wilhelmina, Strohsahl, Ystad n. Antw.
WISMAR, 28 Jan.; Delphin, Bremer, Amst.
LONDEN, 29 Jan.; Lion, (S.), Harlingen. - Cologne, (S.), Rotterdam. — 30 Jan.; Feijenoord, (S.), Rott. - Domina, Vuursteen, Ystad.
DEAL, 30 Jan.; Cherokee, Allan, Batavia.
QUEENSTOWN, 28 Jan.; Maria Augusta, Bljstrom, Batavia.
COWES, 29 Jan.; Twee Kornelissen, Potjer, Rio Grande n. Hamburg.
RAMSGATE, 29 Jan.; Antje, Mulder, Amst. n. Messina.
WIGHT, 28 Jan.; Lambertus, Freerichs, Newcastle n. de Middell. Zee (2 maanden reis.)
CARDIF, 27 Jan.; Haamstede, de Boer, Zierikzee. - Restdent van Son, van der Hoff, Rott.
LIVERPOOL, 28 Jan.; Siewerdina, de Haan, Newry — 29 Jan.; Gebroeders, Loodijzen, Dublin.
GALVESTON, 24 Dec.; Jeverland, Stellmann, Rott.
SANDWICH, 29 Jan.; Hooite Wicher, v. d. Leest, Malmoe.
GENUA, 26 Jan.; Anna Margaretha, Olthoff, Newcastle.
St. HELENA, 20 Dec.; Tagal, Göbel, Batavia n. Middelb. - Wilhelmina, Benediesen, Macao n. Falmouth. — 27 Dec.; Henriette Maria, de Boer, Bat. n. Amst. (hebben de reis voortgezet. — 29 Dec.; Zeeland, Hazewinkel, Bat. n. Amst. - Valparaiso, Smit qq., id. n. id. - Vereeniging, de Jongh, id, n. id. — 30 Dec.; Helena en Anna, Lupeke, id. n. Rott.
Bij St. HELENA, 31 Dec.; Anna Lange, Rasschen, China n. Falmouth.
TAFELBAAI, 29 Nov.; Estafette, Rietveld, Amst.
ALGOABAAI, 20 Nov.; Hendrika Alberdina, Pruim, Londen, (26 dito n. Pettenburg-baai vertrokken.)

UITGEZEILD.

TEXEL, 31 Jan.; Gavaloa, Robinson, Cardiff. - Northern Light, Marshall, Shields.
VLIE, 30 Jan.; Jonge Marie, S., Hamb.
HELVOETSLUIS, 31 Jan.; Bordeaux, S., Bordeaux, is op de reede teruggekomen. - Leo, S., Londen.
HAMBURG, 29 Jan.; Maria, Hubert, Engeland.
TROON, 26 Jan.; Zeevaart, Mets, Byr (?).
YARMOUTH, 26 Jan.; Fox, King, Nieuwediep.
FALMOUTH, 29 Jan.; Rhone, Wilkens, Rott. n. Gibraltar.
BORDEAUX, 28 Jan.; Phénécien, Larine, Rott. - Gironde, S., id.
NEW-YORK, 16 Jan.; zeilkl.: Louise, Antusch, Amst.
HAVANA, 5 Jan.; Havana Packet, de Boer, Amst.

Rivierberigten.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN:

G. Reichert, Maintz N°. 4, n. Maintz. - J. M. Kimpel, Harmonie, n. Mannheim. - J. C. Wilson, Cöln N°. 18, n. Keulen. - L. Penning, Azia, S., n. Mannheim. - J. Urmetzer, St. Nicolaas, n. Dusseldorp. - J. Stumin, Frankfort N°. 14, n. Frankfort. - J. D. Keuter, Jonge Arend, n. Urdingen.
ARNHEM, 31 Jan. Rijnhoogte 3 el 1 p. 5 d., gew. 9 d.
KEULEN, 31 Jan. Rijnhoogte 14 vt. 10 d. Keulsch (14 vt. 2 d. Rijnl.)

Prijscourant der Effecten.

DINGSDAG 1 FEBRUARIJ.			Laagste koers.	Hoogste koers.	Gebleven koers.
AMSTERDAM. Thesaurie	5	pCt.	107		
Nederl. Bank	4	〃			
NEDERLANDEN. Werk. Schuld	2½	〃	63 13/16	64¼	63⅞
Dito Dito	3	〃	75 1/16	75¼	
Dito Dito	4	〃	97¼	97½	97¼
Oost-Ind. Leening	4	〃			
Amortisatie Syndicaat	3½	〃	93¼		
Handelmaatsch. op rescontre			124½	125¼	124½
Dito à contant	4½	〃	124½		
Dito Leening 1858	4	〃			
Aand. Holl. Spoorweg					
Leening Idem	4½	〃			
Rijn Dito	4½	〃			
BELGIE. Cert. Adm. Belg. Bank	4½	〃			
Dito bij Rothschild	2½	〃	52 3/16	52¼	
FRANKRIJK. Certificaten	3	〃			
SPANJE. Obligatien	1¼	〃	32 11/16	32⅞	32 13/16
Dito	3	〃	43⅛		
Dito Binnenlandsche	3	〃	41 15/16	42¼	42 1/16
Amortisable Schuld			11	11 3/16	
Bewijzen Coupons					
PORTUGAL. Obligatien	3	〃	43½	43⅝	43 9/16
Dito 1856/1859	3	〃	42 1/16	42⅛	42 1/16
Dito Uitgestelde					
RUSLAND. Oblig. bij Hope & C°.	5	〃	104⅝	104¾	
Dito Dito 1828/29	5	〃	102⅝		
Certif. Dito 1831/33	5	〃	85¼		
Dito Dito 1840	4	〃	80⅜	80⅝	80⅜
Dito bij Stieglitz	4	〃	80½	80¾	80½
Dito Nieuwe	5	〃			
Dito 5de Serie	5	〃	90 1/16	90¼	90 1/16
Dito 1855 6de Serie	5	〃	99 13/16	99⅞	
Dito Adm. te Hamburg	5	〃			
Dito te Londen	5	〃			
Dito Dito	4½	〃			
Dito Dito	3	〃	63		
Inschrijvingen in Assignatien	6	〃			
Certificaten van Dito	6	〃	63		
Spoorweg-Actien	5	〃			
Dito volgefourneerde	5	〃	214	215	214
Hypotheek	4½	〃			
POLEN. Aandeelen 1835 fl. 500		*f*	157¼		
Obligatien	4	pCt.	77⅛	77¼	77⅛
PRUISEN. Obligatien	4½	〃			
Dito 1859	5	〃	102⅜	102⅝	102⅜
Aandeelen 1854	3½	〃			
OOSTENRIJK. Oblig. bij Goll & C°.	5	〃			
Dito Dito	4	〃	48		
Dito Metalliek	5	〃	48 1/16	48⅜	48⅛
Dito Dito	2½	〃	26	26¼	26 1/16
Dito Rente Amst.	5	〃	68⅞	69¾	69⅛
Dito Nationale 1854	5	〃	54⅛	54 15/16	54⅜
Weener Bank-Actien		*f*	725	727	
Dito Aand. fl. 250, 1839		〃			
Dito Dito fl. 250, 1854	4	pCt.	252	253	
Fr. Oost. Spw. Oblig. bij Hope	3	〃			
BEIJEREN. Spoorweg Aandeelen		*f*			

Napels Cert. bij L. en B. 5 pCt. 97¾; Braz. 1824 5 pCt. 99½; Dito 1858 4½ pCt. 90¾; Venez. 24⅞, 25; Dito Uitg. 12⅞, 13; Gren. 14⅝, 11/16; Dito Uitg. 4 9/16, ⅝; Mexik. 20 3/16; Illinois Oblig. Constr. Bonds 7 pCt. 80, ¼; 4½ pCt. Fransche 87¼.

Koers van het Geld: Beleening 3, Prolongatie 2½, Disconto 3 pCt.

Aldus opgemaakt door het Bestuur der Effecten-Societeit,
IJ. DE KOCK, *President.* BOON HARTSINCK, *1ste Secretaris.*

Hollandsche fondsen waren wederom flaauw.

Van vreemde effecten waren Oostenr. aanvankelijk iets aangenamer, doch blijven ten slotte nog zelfs iets lager dan gisteren, bij vrij levendige affaire.

Spaansche en Mexic. waren een weinig hooger.

In de overige soorten was weinig handel of variatie.

Nieuwe Weener Aand. 1858 *f* 92, 91½; Oostenr. Cred. *f* 170.

Laatste Prijzen ten 5 ure: Integralen 63⅞; Spaansche 1¼ pCt. 32 13/16; Binnenl. 3 pCt. 42 1/16; Metall. 5 pCt. 48⅛; Dito Nation. 54⅜.

Granenmarkt.

Tarwe in een doen; 130 ℔ b. Pools. *f* 310, 315; 127 ℔ dito *f* 300; 132/2 ℔ n. Bovenl. *f* 265.

Rogge zoowel dadelijk als op levering iets hooger met veel handel; 123, 124 ℔ Pruis. *f* 210, 213; 124, 126 ℔ dito *f* 214, 220; 123 ℔ Galatz *f* 198 aan den Zaan; 121 ℔ Odessa *f* 190; 119 ℔ Archang. *f* 190; 116 ℔ Petersb *f* 182; 117 ℔ dito *f* 183; 115 ℔ dito *f* 182; 115 ℔ o. dito *f* 179; 118, 119 ℔ n. dito *f* 188, 190; op levering in April *f* 190, in Julij *f* 194; Pruis. per Junij *f* 196, 197, 198; Julij *f* 196, 197.

Koolzaad op het voorjaar 1 £ op het najaar ½ £ lager; op 9 vat dadelijk 63 £; April 63½; October 66½ £.

Lijnzaad onveranderd; 108, 109 ℔ Bombay *f* 327½; 105, 106 ℔ Koningsb. *f* 270.

Raapolie dadelijk en op levering williger; op 6/w *f* 37¼; vlieg. *f* 36 a ¼; Mei *f* 36¾—36¾ a 37; Sept. *f* 37¾; Oct. *f* 38; Nov. *f* 38¼; Dec. *f* 38½.

Lijnolie dadelijk in een doen, op levering iets hooger betaald; op 6/w. *f* 31; vlieg. *f* 29¾; Maart *f* 30¼; April *f* 30½ a ¾; Mei *f* 30¾ a 31; Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* 32.

Hennepolie op 6/w. *f* 37¼; vlieg. *f* 36.

Raapkoeken *f* 60 a 64. Lijnkoeken *f* 9 a 13.

ADVERTENTIEN.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

VOORJAARS-KOFFIJVEILING te ROTTERDAM, op *Woensdag* 21 *Maart* 1860, bestaande uit:

178,482	balen	JAVA	KOFFIJ,	liggende te Amsterdam.
90,287	〃	〃	〃	〃 〃 Rotterdam.
4,917	〃	PADANG	〃	〃 〃 〃
10,019	〃	JAVA	〃	〃 〃 Dordrecht.
38,262	〃	〃	〃	〃 〃 Schiedam.
9,187	〃	〃	〃	〃 〃 Middelburg.

De DIRECTIE geeft de verzekering, dat zij vóór hare Najaarsveiling van 1860, geene andere Java en Padang Koffij, dan de bovengemelde hoeveelheden aan de markt zal brengen, met uitzondering van beschadigde Koffij, waarvan de verkoop noodzakelijk zal worden geacht.

De Monsters zullen op Vrijdag 24 Februarij verkrijgbaar zijn.

AMSTERDAM, 1 Februarij 1860. (1975)

D. NEDERL. HANDEL-MAATSCHAPPIJ maakt de Gegadigden voor de op den 7den Februarij e. k. aan te besteden **BEDKOETSEN** en **LEDEKANTEN**, bekend, dat deze Voorwerpen in plaats van in TWEE in **VIER PERCELEN** zullen **AANBESTEED** worden, als:

PERCEEL 11.
130 Stuks **BEDKOETSEN** voor Hospitalen.
500 〃 〃 〃 Kazernes.
PERCEEL 12.
120 Stuks **BEDKOETSEN** voor Hospitalen.
500 〃 〃 〃 Kazernes.
PERCEEL 13.
500 Stuks **BEDKOETSEN** voor Kazernes.
50 〃 **LEDEKANTEN** 〃 Officieren.
PERCEEL 14.
500 Stuks **BEDKOETSEN** voor Kazernes.
50 〃 **LEDEKANTEN** 〃 Officieren.

AMSTERDAM, 2 Februarij 1860. (1990)

Op zeer goede voorwaarden wordt in eene aanzienlijke FABRIEK gevraagd, een ervaren **BOEKHOUDER,** tevens in staat om volkomen in de Fransche en Engelsche talen te kunnen corresponderen. Alleen zij, die de meest voldoende bewijzen van ervarenheid en soliditeit kunnen geven, zullen in aanmerking komen. Adres onder lett. F. N. bureau Handelsblad. Brieven franco. (1991)

P. J. OOLGAARDT en W. F WESTERMANN, Makelaars, presenteren als Lasthebbenden van hunne Meesters op Donderdag 9 Februarij 1860, des Avonds ten zes Ure in *de Brakke Grond*, in de Nes, te Amsterdam, ten overstaan van den Heer B. FARRET, aan de Meestbiedenden te Verkoopen:

190 Kisten à 36 Kruikjes **JAPANSCHE SOYA.**
200/1 Kisten **NIEUW MUSC. ROZIJN.** (in lagen)
50 Fustjes **KRENTEN.**
70 Vaatjes gedroogde nieuwe **AMER. APPELEN** en
20 Balen **FRANSCH ANIJSZAAD.**

Liggende en te zien als nader bij Notitie zal worden aangewezen. (1992)

In het Vak van MANUFACTUREN kan geplaatst worden een **JONG MENSCH,** eenigzints met hetzelve bekend, als **STADSREIZIGER** en tevens de Provincien te bezoeken. Franco onder Lr. N. A. K. bij den Boekhandelaar H. W. WILLEMS, Koningsplein te Amsterdam. (1989)

In eene APOTHEEK en AFFAIRE in DROOGERIJEN, verlangt men zoo spoedig mogelijk een **KNAP MENSCH,** voor het Loopende Werk. Geen anderen, dan met goede Getuigschriften voorzien en eenigzins met het Vak bekend, zullen in aanmerking komen. Adres met Franco Brieven, onder Lett. S., bij de Boekverkoopers J. BEKOUW EN ZOON, Kalverstraat, E 57, te Amsterdam. (1968)

Eene **FATSOENLIJKE JUFVROUW** van de P. G. omstreeks 30 jaren oud, zag zich gaarne geplaatst ter assistentie of geheele waarneming eener **HUISHOUDING,** of wel in eene zindelijke **WINKEL-AFFAIRE,** kunnende zij allezins voldoende informatie produceeren, hierop reflecterende gelieve zich te adresseren onder lett. IJ. Z. bij den Boekh. H. A. ZWEERS, Kalverstraat bij de Munt te Amsterdam. (1963)

In het BEIJERSCH BIER en KOFFIJHUIS **DE BEURS,** te Amsterdam, wordt, om dadelijk in Dienst te treden, verlangd een **EERSTE BEDIENDE,** alleen welopgevoede Personen, of zij die reeds in dergelijke betrekking zijn werkzaam geweest, kunnen in Persoon of per franco brief vervoegen bij den Eigenaar. Alsmede een **JONGEN** VOOR HET BILLARD en BEDIENEN. (1981)

VOOR TIMMERLIEDEN.

In eene der Zaanlandsche Gemeenten wordt DOOR STERFGEVAL TE KOOP of TE HUUR aangeboden: Eene dadelijk te aanvaarden en in volle werking zijnde **TIMMERMANS- en MOLENMAKERS-AFFAIRE,** met SCHUREN en GEREEDSCHAPPEN. Men adressere zich tot het bekomen van inlichtingen, met Franco Brieven, onder Lett. D V., aan het Postkantoor te Zaandam. (1959)

TE HUUR voor *f* 250 's Jaars of UIT DE HAND TE KOOP, om dadelijk te aanvaarden: Een zeer net ingerigt **BUITEN,** geschikt voor Zomer- en Winterverblijf, met kapitale Heerenhuizing, Stalling, Koets, Tuin en Schuitenhuis, goede gelegenheid tot Visschen, zeer lommerrijk Geboomte, een honderdtal exquise Vruchtboomen, Bloem en Moestuin, gelegen in de nabijheid van Amsterdam. Franco te bevragen bij den Boekhandelaar J. RANNING, Schippersgracht alhier. (1971)

KAMERS GEVRAAGD:

Om terstond te aanvaarden **TWEE ONGESTOFFEERDE KAMERS,** hetzij Binnen- of Buitenshuis opgaande, met DOORLOOPEND GEMAK, STOOKPLAATS en WATER, de Huur van *f* 100 niet te bovengaande. Adres Franco Lett. X. X. X. Bureau Handelsblad. (1973)

TEGEN RUIM SALARIS vraagt men op eene talrijke BURGER SCHOOL een bekwaam **HULPONDERWIJZER** en een **KWEEKELING,** de eerste liefst geëxamineerd voor de Fransche Taal. Adres franco onder Lett. G. bij den Boekhandelaar A. HOOGENBOOM, Reestraat alhier. (1984)

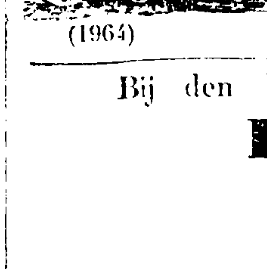

UIT DE HAND TE KOOP: Een nieuw op stapel staande **TJALKSCHIP,** ongeveer ter grootte van 30 Ned. Tonnen, bijkans afgetimmerd, geschikt zoowel om de Zuiderzee als Rivieren te bevaren.

Adres met Franco Brieven of in Persoon bij den Scheepsbouwmeester JOHs. C. SJOLLEMA, te Woudsend. (1759)

ALGEMEENE POSTWAGEN-ONDERNEMING
VAN GEND & LOOS.

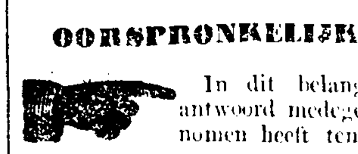

De DIRECTEUR Berigt dat het **HULP-KANTOOR** op den Haarlemmerdijk van af 1°. dezer is INGETROKKEN, zullende de wederopening van hetzelve op een ander punt der Stad, nader geannonceerd worden.

W. VAN DER LIET.

(1964)

Verloren:

Een Geborduurde DAMES-**MOUW,** op Zaturdag 28 Januarij des Avonds in het Park of teruggaande naar de Torensluis. De vinder wordt verzocht dezelve terug te bezorgen tegen Belooning bij de Kantoorboekverkoopers BLIKMAN & SARTORIUS op den Dam. (1972)

F. A. RUYS en L. L. JACOBSON Azn., Makelaars te Rotterdam, als last hebbende van hunne Meesters, zullen op Dingsdag 7 Februarij 1860, des Voormiddags ten 11 Ure, in het Huis der Notarissen aan de Geldersche Kade, in het openbaar Verkoopen:

102 KRANJANGS JAVA SUIKER,

Gezond en Beschadigd,

geborgen uit het onlangs bij Brouwershaven gestrande Schip *Willem III,* Kapitein C. VAN DEN BURG, van Batavia. (1970)

Bij den Boekhandelaar P. N. SOMBEEK Cz., te Zaandam, kan, tegen GOED LOON, een **BOEKBINDER,** (zijn Vak grondig verstaande) geplaatst worden. Inclinerenden gelieven zich met Franco Brieven of in Persoon aldaar te adresseren. (1953)

EEN PERSOON van middelbaren leeftijd, voorzien van goede getuigschriften, verscheidene jaren in het Vak van **WOLLEN MANUFACTUREN** werkzaam, wenscht om gegronde reden van Conditie te veranderen. Adres onder lett. G. M. aan den Boekhandelaar G. W. VAN BELLE, te Rotterdam. (1961)

Men wenscht gelegenheid te vinden bij een NOTARIS of ONTVANGER der Registratie, hetzij in eene Stad of ten Platten Lande om een Twintig-Jarige **JONGELING** op te Leiden voor het NOTARIS-AMBT tegen vergoeding van Kost en Inwoning en Leergeld. Hierop reflecteerende gelieve men zich te adresseren met opgaaf van Standplaats en Prijs met gefrankeerde Brieven onder Lett. A. C. M. Bureau Handelsblad (198[illegible])

MIN GEVRAAGD.

Er wordt ten SPOEDIGSTE gevraagd, eene **GEZONDE MIN,** van goede Getuigenis voorzien, liefst niet OUD KRAAMS. Adres Franco, onder Lett. B. P. Bureau Handelsblad. (1965)

SIMONS KUNST ELIXIR.

Onder de Spreuk: **SIMPLEX SIGILLUM VERI** eenig in hare soort, blijft steeds verkrijgbaar in Verzegelde en van een Berigt voorziene Fleschjes à 30 Cent en in ½ Wijnflesch à *f* 1.50, bij **J. W. SIMONS,** Droogist, St. Janstraat N°. 267, te Amsterdam. Dit **KUNST-ELIXIR,** waarvan sedert haar kort bestaan, zeer vele Fleschjes en ½ Wijnfl. verkocht zijn, levert in STERKE DRANKEN, WIJNEN, LIKEUREN, alsook in THEE en WATER een der aangenaamste Dranken; niet alleen vereenigt zij door haren ZACHTEN, SPECERIJACHTIGEN, ZOET-BITTEREN SMAAK, zonder een scherpen of zamentrekkenden nasmaak te bezitten, al datgene wat vele Elixirs op zich zelve alleen maar hebben, maar ook door haar GOEDKOOP verbruik, daar 6 à 7 druppels op een glaasje Drank of Likeur reeds meer dan voldoende is, om haren aangenamen en eigendommelijken smaak te bevestigen en haar tot een voortdurend Elixir te behouden. Brieven en bestellingen franco. Zij die hetzelve willen Verkoopen, genieten een aanzienlijk Rabat. Berigten omtrent gebruik etc. zijn Gratis te bekomen.

Ook verkrijgbaar bij J. CHR. PELETIER, te Elburg; B. H. E. VAN ROSENDAEL, te Nijmegen; J. G. WARCKEN, a. d. Lemmer; CHARLES VAN WEERT, te 's Hertogenbosch. (1976)

MAATSCHAPPIJ TOT ZOUTAANWINNING OP HET EILAND St. MARTIN.

HH. AANDEELHOUDERS worden uitgenoodigd tot bijwoning eener **BUITENGEWONE ALGEMEENE VERGADERING,** welke zal gehouden worden op Zaturdag 25 Februarij 1860, des Avonds ten Half Acht Ure, in het Locaal *de Eensgezindheid,* op het Spui, alhier, ten einde te beraadslagen en te besluiten over eene voor de belangen der Maatschappij voordeelige overeenkomst.

AMSTERDAM, 21 Januarij 1860. *De Directeuren,*
BERN. PAS.
E. L. TIELENIUS KRUYTHOFF.
(1395) **F. A. PERRINON.**

Op een MAKELAARS-KANTOOR wordt gevraagd een **FATSOENLIJK JONG MENSCH,** als Volontair, P. G., 16 Jaar, eene goede hand schrijvende. Adres onder Letter A. Z., bij GEBRs. KOSTER, Boekhandelaars, Leliegracht bij de Heerengracht, RR N°. 78, alhier. (1855)

Voor een ijverig en in het vak ervaren **JONG MENSCH** bestaat gelegenheid zich voor de helft te **ASSOCIEREN** in eenen sedert een aantal jaren gevestigden **BOEKHANDEL,** welke met een matig Kapitaal kan worden gedreven. Bovenal zal op een onbesproken gedrag en goed humeur worden gelet. Gegadigden kunnen zich onder Lett. G. H. adresseren aan het Bureau Handelsblad. (1517)

Wordt TE HUUR gevraagd: Een **HUIS** of **BOVENHUIS,** waarin een **ZOLDER,** ongeveer 7 Ned. Ellen lang en 5 Ned. Ellen breed. Adres Franco, onder Lett. Z. O. L. D. E. R., in de Leesbibliotheek van J. KRAAN, O. Z. Voorburgwal bij de Halsteeg, J 103. (1757)

SCHOUWBURGEN, CONCERTEN, ENZ.

STADS SCHOUWBURG. Donderdag 2 Febr. Italiaansch Opera Gezelschap. (Holl. Ab. en Dipl. niet gangbaar). *Linda di Chamounix* opera in 3 bedr. van Donizetti. (8 u.)

TEKSTBOEKJES Italiaansch, met Hollandsche of Fransche vertaling, zijn à **25** Cents verkrijgbaar bij de ERVEN H. VAN MUNSTER & ZOON, Warmoesgracht LL 58 en des Avonds in den Schouwburg.

Maandag 6 Febr. (N°. 63 Ab.) Eene 2de voorstell. van: *De Krijgsgevangenen,* drama in 5 bedrijven, naar het Fransch (*Les Pontons*) van Eug. Sue. (Nooit op dit tooneel vertoond). Gevolgd door *Zephir en Flora* ballet-pant. (6½ u.)

SCHOUWBURG FRASCATI. Voorstellingen der vereenigde Tooneellisten onder directie van J. EDUARD DE VRIES. Donderdag 2 Febr. *Jane Eyre of de Wees van Lowood,* tooneelspel in 3 bedrijven, en een voorspel door Ch. Birch-Pfeiffer. Gevolgd door: *Zoé of de Geleerde Minnaar,* blijspel met zang, naar het Fransch van Scribe.

Om de uitgebreidheid der voorstelling aanvange ten 7 ure precies.

SALON DES VARIETES in de Nes. Donderdag 2 Februarij. *De Wandelende Juweelen of eene Dievenbende in* 1720, groote vrolijke vaudeville in 4 bedrijven, naar het Fransch. Na hetzelve: *Koppigheid, Eigenzinnigheid en Stijfhoofdigheid,* vrolijke vaudeville in 1 bedrijf, naar het Hoogd.

Entrée 75 Ct. in vertering, 50 Ct. zonder vertering. (8 ure.)

J. E. DUPORT.

SALON DES VARIETES in de Amstelstraat. Donderdag 2 Febr. *Een Bankbillet van Duizend Gulden,* vrolijke vaudeville in 4 tafereelen, door den Heer A. Ruysch. Na hetzelve: *Meester Kras de Huisonderwijzer,* vrolijke vaudeville in 1 bedrijf.

Aan de gevraagde voorstelling van Vrijdag zal worden voldaan.

Entrée 75 Cents in vertering. (8 ure.) **BOAS & JUDELS.**

GRAND THEATRE DES VARIETES, in de Amstelstraat.

Om de uitgebreidheid der voorstelling aanvang

TEN 7½ URE. EINDE 11½ URE.

Donderdag 2 Febr. Renumeratie-Billetten niet gangbaar. Eene 14de opvoering van: *De Schipbreuk van La Perouse,* drama in 5 bedrijven of 7 tafer., naar het Fransch door J. T. K., met geheel nieuwe muziek van L. W. Luers, nieuwe decoratien, machinerien en verderen theatralen toestel.

Entrée 75 Ct. in vertering. **A. VAN LIER Jr.**

Verwacht Dingsdag 7 Febr. Eene extra Voorstelling ten voordeele van den Heer B. van Lier.

Bij den Boekhandelaar C. L. VAN LANGENHUYSEN, is heden van de pers gekomen:

RONDGAANDE BRIEF
VAN DEN PAUS
(ENCYCLICA)
AAN ALLE
BISSCHOPPEN DER WERELD.

OORSPRONKELIJKE LATIJNSCHE TEKST, BENEVENS GETROUWE NEDERLANDSCHE OVERZETTING.

In dit belangrijk Stuk wordt breedvoerig de Brief van NAPOLEON III aan PIUS IX besproken, alsmede de inhoud van het antwoord medegedeeld, dat de Paus aan den Franschen Keizer heeft doen toekomen, terwijl de gedragslijn, welke de Paus zich voorgenomen heeft ten opzigte van het vraagstuk zijner Wereldlijke Magt te volgen, er klaar en openlijk in wordt uiteengezet.

PRIJS 10 CENTS. (1977)

AMSTERDAM BIJ GEBR. DIEDERICHS. — GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

STATEN-GENERAAL.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING BETREFFENDE HET ONTWERP VAN WET TOT DOORGRAVING VAN HOLLAND OP ZIJN SMALST.

olgens den aanhef van het Voorloopig Verslag, uitgebragt over het erp van wet betreffende het maken van een kanaal door Holland op smalst, zou het plan van dat werk "niet genoeg doordacht, niet ge- van alle zijden bezien en dus voor eene beslissing niet rijp" zijn.

n zoo ongunstig oordeel over deze voordragt scheen niet te wachten, t van de zijde der Tweede Kamer nog onlangs in de Voorloopige lagen, den 29sten Julij 1859, betrekkelijk de concessie voor de Zui- poorwegen, en den 15den October 1859 betrekkelijk de concessie voor oorder- en Zuiderspoorwegen uitgebragt, met nadruk op den aanleg den waterweg van Amsterdam naar de Noordzee en op de spoedige ening van een wetsontwerp voor het tot stand komen van dat kanaal aangedrongen.

het eerst aangehaalde verslag leest men aan den aanvang van § 2: het al voor ontijdig mogt worden gehouden, thans spoorwegcon- ien van grooten omvang in werking te willen brengen, bestaat dat vaar niet voor den aanleg van sommige andere groote werken van baar nut, waaraan de behoefte zich sedert verscheidene jaren toene- d en dringend gevoelen doet. Op dien aanleg wilden dan ook vele n de aandacht der Regering te dezer gelegenheid met nadruk geves- hebben. Zij doelden daarbij vooral op de waterwegen, die aan onze e groote handelssteden, Amsterdam en Rotterdam, eene betere, aan de oeften van onzen tijd beantwoordende gemeenschap met de zee moe- verschaffen; met andere woorden, op de doorgraving van Holland op smalst, en op het kanaal dat den hoek van Holland doorsnijden zou. nut dier werken kan, indien de daaromtrent gemaakte plannen in nen vollen omvang uitvoerbaar zijn, door niemand worden betwijfeld. eel de natie heeft er belang bij, dat onze hoofdhandelssteden voor pen van grooteren diepgang beter toegankelijk zijn dan thans het l is."

olgens het tweede zoo even genoemde verslag, gedagteekend 15 Oc- er 1859, waren sommige leden niet tevreden, dat, "nu het er op aan- m om groote geldelijke offers tot verbetering der binnen- en buiten- sche gemeenschap te brengen, al wat het groote werk der doorgra- van Holland op zijn smalst betreft, nog in de lucht hing, niettegen- nde het met geheel het stelsel onzer handelgemeenschap in onmid- ijk verband staat. Men had het eigenaardig en nuttig gekeurd, dat te k met de spoorwegwet het ontwerp wegens het Amsterdamsche ka- l bij de Kamer aanhangig ware gemaakt."

an dien wensch is te gemoet gekomen door de indiening van dit ont- p op den 20sten October ll.

on op algemeene goedkeuring dezer voordragt niet worden gerekend, mogt, op grond van de boven uit de verslagen aangehaalde zinsneden, den verwacht, dat de aangewende pogingen, om aan Amsterdam den langden en aangeprezen nieuwen waterweg te verschaffen, bij velen chtige ondersteuning zouden vinden.

eenszins kan worden toegegeven, dat het plan voor eene beslissing rijp zou zijn.

oen in 1852 door het gemeentebestuur van Amsterdam aan eene com- sie werd opgedragen, te onderzoeken, of eene verbinding van het IJ de Noordzee mogelijk en raadzaam was, had reeds vroeger zoodanige binding meermalen een punt van overweging uitgemaakt. Let men op verschillende ontwerpen, sedert de laatste zeven jaren voor een ka- l door Holland op zijn smalst opgemaakt, op de zorg waarmede die werpen door deskundigen werden onderzocht en overwogen, op de ving van denkbeelden, die in dat tijdsverloop over de uitvoering van werk plaats vond, — dan zal men erkennen, dat de zaak der door- ving wel mag gezegd worden doordacht en van alle zijden bezien te zijn. etgeen in de volgende paragraphen tot beantwoording en wederleg- g der tegen dit wets-ontwerp ingebragte bedenkingen zal worden aan- oerd, moge de Kamer tot de overtuiging brengen, dat de zaak voor e beslissing allezins rijp is.

1. Wat de klagt aangaat over den inhoud der Memorie van Toelich- g die het wets-ontwerp vergezelt, moet worden opgemerkt, dat in het ds vroeger aan de leden der Kamer medegedeelde en ook bij de Me- rie van Toelichting overgelegde verslag van den Raad van den Water- at uitvoerige beschouwingen voorkomen omtrent de vorige ontwerpen het nu voorgedragen plan van een kanaal door Holland op zijn alst, omtrent den aard der onderneming en de daarvan te verwachten olgen.

Het scheen onnoodig, bij die beschouwingen meer tot toelichting te egen dan in de memorie voorkomt. Intusschen zal thans tot aanvul- g van dit stuk kunnen strekken, wat naar aanleiding van het Voorloo- Verslag zal worden gezegd.

"De Memorie van Toelichting — zegt het verslag — laat de geschrif- n, in de laatste jaren over de doorgraving van Holland op zijn smalst het licht verschenen, ter zijde."

Mogt bij het maken dezer aanmerking bedoeld zijn, dat de memorie eene beoordeeling of bestrijding had moeten treden van de verschil- nde vlugschriften, over de doorgraving van Holland op zijn smalst uit- geven, waarvan sommige gunstig, andere ongunstig voor dat werk zijn, n mag worden gevraagd, of zoodanige eisch kan worden gedaan. Het hijnt inderdaad te veel gevorderd, wanneer verlangd wordt dat eene emorie, die tot toelichting strekken moet van hetgeen de Regering voor- aagt, tevens een oordeel inhoude over hetgeen in de letterkunde van n dag over de bij de voordragt bedoelde zaak wordt geschreven.

In het verslag wordt geklaagd, dat de Memorie van Toelichting niets helst omtrent de vraag, of ter beveiliging der in de Noordzee te stich- n haven een zeebreker noodzakelijk is. Het is waar, dat de in 1852 or Amsterdam benoemde commissie, waarin twee koopvaardij-kapiteins ting hadden, het maken van een zeebreker voorstond, doch later zijn len in den zeebreker bezwaar gaan zien, en is over het nut en de nood- kelijkheid er van verdeeldheid van gevoelen onder de zeevarenden be- nen te heerschen. Zoo heeft zich een veertigtal scheepsgezagvoerders het collegie Zeemanshoop te Amsterdam bepaaldelijk *tegen* een zeebre- r verklaard.

Toen in de maand Maart van 1857 de tusschenkomst van Gedeputeerde aten van Noord-Holland werd ingeroepen, om met de Heeren Hartsen s. tot eenstemmigheid van gevoelen te komen met betrekking tot de orwaarden, die aan de te verleenen concessie verbonden behoorden te orden, werd de aandacht van Gedeputeerde Staten in de eerste plaats op het aken van een zeebreker gevestigd, en werd dit collegie uitgenoodigd, met t gemeentebestuur van Amsterdam uit te maken, of men den zeebreker de te stellen voorwaarden onvermeld kon laten. De deskundigen, toen or de Regering geraadpleegd, waren van oordeel, dat met het oog op e schier onberekenbare kosten, aan het maken van een zeebreker ver- onden, en op de moeijelijkheden, die bij de zamenstelling konden wor- n ondervonden, in verband met het te verwachten nut, niet op een eebreker behoorde te worden aangedrongen. Het gemeentebestuur van msterdam gaf daarop, in een schrijven van 16 Mei 1857, aan Gedepu- erde Staten omtrent den zeebreker het navolgende te kennen.

"De slotsom onzer overwegingen reeds vooraf vermeldende, moeten ij te kennen geven dat naar ons inzien de aanvragers der concessie door e opneming der voorwaarde tot het stellen van een zeebreker zonder oodzaak bezwaard en het zoo gewenscht einde niet bereikt zoude wor- en. Wij zeggen zonder noodzaak, daar wij, geheel in het midden la- nde de al of niet-noodzakelijkheid van eenen zeebreker, overtuigd zijn at, zoo door de ondervinding mogt blijken dat het kanaal zonder zee- reker niet aan de vereischten voldoet, het belang der concessionarissen zelven hen zoude nopen om zoodanige inrigting aan te leggen, ten einde van hun werk die vruchten te kunnen plukken, welke zij zich daarvan hadden voorgesteld. Wel is waar zoude hiertegen kunnen aangevoerd worden dat een voornaam voordeel der onderneming gelegen is in het land dat door de droogmaking van het IJ aangewonnen zoude worden, en dat derhalve, al mogt het aanleggen van eenen zeebreker later noodig worden bevonden, daartoe niet zoude worden overgegaan, omdat slechts een gedeeltelijk belang der ondernemers daarmede gemoeid zoude zijn. Doch vooreerst mogen wij dit van de tegenwoordige aanvragers geenszins onderstellen; en ten andere, al had er zoo iets plaats, dan nog zoude dit naar ons oordeel geene reden opleveren om het welgelukken der zaak van de bedoelde vordering afhankelijk te maken. Wat toch zoude in zoodanig geval de stand der zaak zijn? Buiten bezwaar van lands-, provinciale of plaatselijke geldmiddelen is een kanaal naar de Noordzee daargesteld, de gemeenschap tusschen deze stad en de Noordzee is ongetwijfeld verbeterd, daar, behalve de bestaande, nog eene andere, hoezeer dan misschien niet in alle opzigten voldoende, is daargesteld, want zelfs in die omstandigheden zal het kanaal nog hoogst nuttig wezen. Bij goed of middelmatig water zal het voor de geheele scheepvaart bruikbaar zijn, daar in dien toestand het bestaan van eenen zeebreker bepaald onnoodig is. Voor de uitgaande schepen zal het alle noodige vereischten aanbieden, dewijl ook daarvoor een zeebreker niet gevorderd wordt; eindelijk zal de stoomvaart het kanaal kunnen benuttigen, aangezien het binnenkomen van een stoomschip in eene haven zonder zeebreker aan minder gevaar onderhevig is.

"Het is om al deze redenen dat wij vermeenen als zeker te mogen stellen dat er, althans van de zijde dezer stad, geene redenen bestaan om op het aanleggen van eenen zeebreker aan te dringen."

Gedeputeerde Staten, en later ook de tot het ontwerpen der voorwaarden van concessie, bij Koninklijk Besluit van 16 Februarij 1858, nº. 110, benoemde commissie verklaarden zich met het gevoelen van het gemeentebestuur te vereenigen.

Wanneer men al hetgeen over het maken van een zeebreker is geschreven nagaat, dan blijkt het dat het groote verschil van gevoelen, hetwelk hieromtrent bestaat, voornamelijk hieruit voortvloeit, dat sommigen bij of vóór de zeehaven eene veilige of bedekte reede verlangen, terwijl anderen eene zeehaven zonder zoodanige reede voldoende achten.

Wil men eene veilige reede, dan is een zeebreker onvermijdelijk; doch tot het bereiken van dit doel zou zelfs een zeebreker, zoo als in het ontwerp van 1852 werd voorgesteld, niet geheel voldoende zijn.

Eene zeebreker, die een veilige reede aanbood, zou millioenen schats kosten en alzoo te bezwarend zijn in vergelijking van het te verwachten voordeel. Komt het kanaal tot stand, en gaan handel en scheepvaart zoo vooruit, dat zich later aan eene goede reede dringende behoefte doet gevoelen, dan zal die meerdere ontwikkeling ook de kosten wettigen, welke een zeebreker vordert.

Daar vooreerst eene behoorlijke en toegankelijke haven aan de Noordzee aan de tegenwoordige eischen van handel en scheepvaart schijnt te zullen voldoen, werd aan den Raad van den Waterstaat voorgeschreven, alleen het ontwerp te leveren van een kanaal en haven zonder zeebreker, ten einde den Raad op andere middelen bedacht te doen zijn, welke de veiligheid der haven kunnen verzekeren.

De haven, zoo als die thans op blz 30 van het verslag door den Raad wordt voorgesteld, zou dan ook zoodanigen vorm erlangen, dat de vaartuigen in de haven en de sluis zouden worden beschermd tegen den regtstreekschen aanval van stormwinden en van de golven.

"Men had — zegt het Voorloopig Verslag verder — een uitgewerkt betoog van de noodzakelijkheid van geheel het nieuwe kanaal mogen verwachten."

Uit de boven aangehaalde woorden, voorkomende in het Voorloopig Verslag betrekkelijk de Zuiderspoorwegen, dat het nut van de doorgraving van Holland op zijn smalst door niemand kon worden betwijfeld, scheen te mogen worden afgeleid, dat de noodzakelijkheid eener nieuwe verbinding van Amsterdam met de Noordzee genoegzaam werd erkend en dus niet nader breedvoerig behoefde te worden aangetoond.

De wereldhandel zoekt uit den aard der zaak bij voorkeur die havens en zeegaten, waar de grootste zeebodems met het meeste gemak, de minste kosten en vooral zonder lastbreken kunnen binnenloopen. Die handel verlaat het eerst de havens, welke niet gemakkelijk zijn te genaken. Amsterdam heeft hiervan de ondervinding. Door eene aanslibbing van het oostelijk IJ en van Pampus was het voor de groote zeeschepen als het ware van de zee afgesloten, toen tot den aanleg van het Noord-Hollandsch kanaal werd overgegaan. Veel werd hierdoor tot behoud van den Amsterdamschen handel gedaan, doch de verandering, die de afmetingen der zeeschepen en zeestoombooten hebben ondergaan, moest weldra doen zien, dat Amsterdam, indien het geene betere verbinding met de Noordzee ontvangt, eene treurige toekomst te gemoet gaat.

Zal nu, die vraag deed zich van zelf voor, die betere verbinding moeten worden verkregen door verbetering van den bestaande of door maken van een nieuwen en korteren weg?

Eene verbetering van het Noord-Hollandsch kanaal, met vergrooting der afmetingen van zijne sluizen en bruggen is, gelijk bekend is, door eene commissie van ingenieurs van den waterstaat overwogen, welke overweging geleid heeft tot het plan, hetwelk achter het verslag der openbare werken over 1855—1856 is opgenomen.

Intusschen won het gevoelen meer en meer veld, dat de handel van Amsterdam behoefte heeft niet alleen aan een beteren, maar ook aan een korteren waterweg, en de organen van dien handel verklaarden zelfs in den laatsten tijd, dat alleen eene meer regtstreeksche verbinding door Holland op zijn smalst met de zee in staat zou zijn te helpen.

Zoo is in het adres van de kamer van koophandel en fabrieken te Amsterdam, dat den 30sten Januarij 1858 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal is ingediend, de overtuiging uitgesproken: "dat de daarstelling van het verkorte Noordzee-kanaal, met het oog op de aanmerkelijke verbetering der toenadering tot de zee, welke daaruit zoude ontstaan en die de vestiging van geregelde stoomvaartdiensten mogelijk zoude maken, voor Amsterdam als eene zaak van het hoogste gewigt te beschouwen is."

Diezelfde kamer rigtte een adres aan den Koning, den 4den April 1859, waarin werd betoogd, dat grootere voordeelen voor handel en scheepvaart te verwachten zijn van de doorgraving van Holland op zijn smalst, dan van eene verbetering van het Noord-Hollandsch kanaal. Dat adres, waarin de kamer tot het besluit komt, dat alleen het kanaal door Holland op zijn smalst aan de eischen van den handel en van de scheepvaart zal voldoen, wordt als bijlage A kopijelijk hiernevens overgelegd.

Door een comité, in het begin van het vorig jaar te Amsterdam tot bevordering der doorgraving van Holland op zijn smalst opgerigt, werd te kennen gegeven, dat eene korte en regtstreeksche gemeenschap tusschen Amsterdam en de zee het bij uitzondering afdoende middel is om aan de behoeften van handel en scheepvaart te beantwoorden.

Dit gevoelen werd beaamd bij een adres aan den Koning, geteekend door meer dan 1200 der aanzienlijkste handelaren en scheepsreeders van de hoofdstad. Er mag dus worden gezegd, dat de handel zich luide genoeg voor de gemeenschap door Holland op zijn smalst had verklaard, om de toezegging te wettigen die in April namens den Koning werd gedaan: "dat de aanleg van een kanaal ter verbinding van Amsterdam met de Noordzee door of langs het IJ en door Holland op zijn smalst met eene haven aan de Noordzeekust door de Regering zal worden bevorderd, behoudens de bekrachtiging der wet voor zoo ver dit vereischt wordt, en en dat middelen zullen worden beraamd om tot den aanleg van zoodanige verbinding te geraken."

Al konden door de verbetering van het Noord Hollandsch kanaal de bezwaren worden weggenomen, welke voor handel en scheepvaart voortvloeijen uit de onvoldoende wijdte en diepte van dat kanaal, uit de te geringe afmetingen der sluizen en bruggen, en uit de bogten van dien waterweg, alleen de doorgraving van Holland op zijn smalst kan die verkorte gemeenschap met de zee aan Amsterdam geven, waaraan thans behoefte bestaat.

Ten betooge dat het nieuwe kanaal niet voor een betrekkelijk gering getal schepen tot stand zou worden gebragt, kan — en dit stekke in antwoord op hetgeen in de 3de zinsnede van § 1 op bladz. 2 voorkomt — het volgende worden medegedeeld.

Het Noord-Hollandsch kanaal kan thans worden bevaren door schepen niet dieper gaande dan 48 palm. Alleen wanneer de waterstand dit toelaat, kunnen schepen van meerderen diepgang tot hoogstens 50 palm in het kanaal worden toegelaten. (Zie art 1 van het Reglement van policie voor het Noord-Hollandsch kanaal, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 12 Februarij 1857 (Staatsblad nº. 7.)

Het aantal der uit Zee in het Nieuwe Diep binnengekomen schepen bedroeg in 1857 1469 en in 1858 1639. Van deze schepen was, zoowel in 1857 als in 1858, een totaal van 181, die een diepgang van 49 en meer palmen hadden, zoodat van de 3108 schepen, in 1857 en 1858 te Nieuwe Diep binnengekomen, bijna 12 ten honderd een grooteren diepgang hadden dan waarmede in den regel het Noord-Hollandsch kanaal kan worden bevaren.

In het Voorloopig Verslag wordt verwezen naar eene opgave, welke voorkomt in de memorie betrekkelijk de verbetering van het kanaal, waarvan reeds hierboven is gesproken. In die memorie is op blz. 208 de vraag geopperd, in hoever het noodzakelijk zou zijn, bij de nieuw gebouwde koopvaardersschutsluis aan het Nieuwe Diep eene tweede sluis te bouwen van grootere afmetingen, aangezien de schepen bij de doorvaart der bestaande sluis niet meer dan 5.75 el diepgang kunnen hebben, terwijl, volgens blz. 206 van de memorie, de diepgang bij de voorgestelde verbetering van het kanaal 6.50 el zou kunnen bedragen. Al waren er van de 1257 in 1855 te Nieuwe Diep binnengekomen schepen slechts 47, die te diep geladen waren om door de sluis te schutten, of 66 van 57 palm en meerderen diepgang, zoo zal er, gelijk uit de hierboven geleverde opgaven van 1857 en 1858 is af te leiden, een veel grooter aantal schepen geweest zijn, die, als hebbende een grooteren diepgang dan 48 palm, al konden zij door de sluis schutten, van het kanaal toch geen gebruik konden maken.

Wat den tijd en de kosten van de vaart door het Noordhollandsch kanaal betreft kan worden opgegeven:

dat onder gunstige omstandigheden een schip, dat gejaagd wordt, hoogstens 26 en minstens 16½ uur voor het doorvaren gebruikt;

dat de overtogt met sleepbooten voor de grootste schepen geschiedt in hoogstens 20 en minstens 11 uren, terwijl kleinere schepen soms in 9½ uur kunnen worden overgebragt;

dat de groote schepen gewoonlijk gejaagd worden met 12 paarden, de kleine met 4 paarden en de kosten dan voor de eerste ƒ 184.80 en voor de laatste ƒ 49.60 bedragen; en eindelijk,

dat de kosten voor het slepen der schepen in evenredigheid staan tot hunne inhoudsgrootte en begrensd zijn tusschen ƒ 360 en ƒ 60.

In de gedrukte memorie, dd. 6 December 1859, van eene commissie uit het Comité, dat zich ter bevordering van de doorgraving te Amsterdam gevormd heeft, komen cijfers voor die nog ongunstiger luiden voor den tegenwoordigen waterweg naar de Noordzee dan de bovenstaande, welke aan eene opgave van den hoofdingenieur van den waterstaat in Noordholland ontleend zijn.

Die commissie stelt het getal schepen, voor welke het Noordhollandsch kanaal te weinig diepte heeft en die dus geligt moeten worden, op minstens 240. Zij voorziet dat schepen van grooten diepgang, vooral van den vreemde, meer en meer zullen wegblijven. Zij geeft als bijlagen F en F1 bij haar verslag een overzigt van de kosten welke thans op de vaart tusschen Amsterdam en de Noordzee vallen voor schepen van verschillenden inhoud.

Wat het oponthoud betreft zegt de commissie, dat de schepen die *gejaagd* worden, onder *gunstige* omstandigheden 3 à 4 dagen, en die welke gesleept worden 1½ à 2 dagen noodig hebben, en dat het bij verheffing van wind geene zeldzaamheid is dat 6, 8 ja 12 dagen besteed worden om van het Nieuwe Diep naar Amsterdam op te komen.

Het groot aantal schepen dat, zoo als hierboven is gezegd, in 1857 en 1858 van het kanaal geen gebruik kon maken, kan het bewijs leveren der behoefte, die Amsterdam aan een' beteren waterweg heeft en het vooruitzigt openen dat, wanneer zoodanige waterweg tot stand is gekomen, een ruim gebruik daarvan zal worden gemaakt.

Ook verlieze men niet uit het oog dat, zoo het aantal diepgaande schepen niet grooter was, dit ongetwijfeld moet worden toegeschreven aan de zekerheid welke men bezat, dat toch zoodanige schepen het kanaal niet zouden kunnen bevaren.

Eene opgave, ontleend aan het gebruik dat van vreemde havens, waar de beletselen die voor Amsterdam bestaan ,niet aanwezig zijn, wordt gemaakt, schijnt dan ook niet noodig om de overtuiging te vestigen dat eene verbeterde gemeenschap het aantal groote zeeschepen, die met ongebroken lading tot voor Amsterdam komen, zal doen toenemen, hetgeen te meer het geval zal zijn, wanneer, indien die gemeenschap door Holland op zijn smalst wordt geopend, de af te leggen weg slechts eene lengte van ongeveer 5 uren gaans zal hebben, en dus, al mogten geene mindere regten worden gevorderd dan thans, eene aanmerkelijke besparing in tijd zal worden verkregen.

In tegenoverstelling van het ontwerp der doorgraving wordt in de vierde zinsnede van deze paragraaph het denkbeeld ontwikkeld om, zelfs met mindere kosten, in de behoeften van den handel en de scheepvaart der hoofdstad te voorzien, door, bij eene verbetering van het Noordhollandsch kanaal, tevens in de tegenwoordige kosten der vaart op dat kanaal van rijkswege te gemoet te komen.

Bij de inrigting eener sleepdienst van rijkswege en vermindering der tegenwoordige sleeploonen op den voorgestelden voet, alsmede met geheele afschaffing der kanaalregten, zouden de kosten van dat plan, volgens het verslag, aan den Staat, zoo wegens uitgaaf als winstderving, op ruim zes tonnen gouds jaarlijks te staan komen.

Dit cijfer is door de commissie uit het Comité, op bladzz. 6 en 7 van haar verslag, op goede gronden bestreden.

Doch dat plan schijnt bovendien niet aannemelijk, daar het, zonder aan de scheepvaart en den handel der hoofdstad dezelfde dienst te bewijzen als het regeringsplan, ten gevolge zoude hebben, dat de schatkist veel meer werd bezwaard. Zelfs de grondwettigheid van den maatregel, zoo als die wordt voorgesteld, kan worden betwijfeld.

Immers, hoewel zij naar het gewone spraakgebruik geene belasting heeten, zijn toch de kanaalregten daarmede gelijk te stellen en maken zij een deel van 's Rijks inkomsten uit, hetwelk als jaarlijks terugkeerende post onder de rijksmiddelen wordt opgenomen.

Er kan dus niet zonder grond worden beweerd, dat de voorgestelde opheffing van regten op het Noordhollandsch kanaal een privilegie in zake van belasting ware, tenzij tevens wierd besloten, soortgelijke regten over

het geheele Rijk af te schaffen. Hieraan zouden echter gewigtige bezwaren verbonden zijn.

De afschaffing zou toch niet alleen op de andere groote kanalen die toegang tot onze zeehavens verleenen, maar ook op de overige rijks-scheepvaartkanalen moeten worden toegepast. Wierd het vervoer te water zoo aanzienlijk bevoordeeld, men zou dan wel verpligt zijn tot opheffing der lasten op het vervoer te lande drukkende. De tollen op 's Rijks groote wegen en de overvaartgelden aan de rijksveren zouden dus ook moeten worden afgeschaft. In dat stelsel zouden dan verder de vuur-, ton en bakengelden dienen te worden afgeschaft. De havengelden en sluisgelden zijn, naar den aard hunner heffing, met kanaalgelden gelijk, en leveren ook eene bron van inkomsten op. Ook die heffingen zouden op den duur bezwaarlijk kunnen volgehouden worden.

Buitendien, wanneer de staat de stoomsleepdienst op het Noordhollandsch kanaal op de voorgestelde wijze geheel of ten deele ten zijnen laste nam, zou dan de vordering niet volkomen billijk zijn, dat ook voor die schepen, die op dat kanaal gebruik maken van jaagpaarden, zekere tegemoetkoming worde gegeven? En zou niet wederom hier met hetzelfde regt de eisch volgen, dat de staat diezelfde kosten op andere kanalen of op rivieren ook geheel of ten deele voor zijne rekening nam?

Het laat zich dus gereedelijk gevoelen in welk eene reeks van moeijelijkheden men zoude geraken en aan welke lasten men den staat zoude blootstellen, voor het geval de in het verslag besproken weg eenmaal mogt worden ingeslagen.

Het voorafgaande zal genoegzaam aantoonen hoe groot de opoffering, welke zich het Rijk bij het volgen van het aangegeven denkbeeld zou moeten getroosten, zoude zijn. De verbetering van het Noordhollandsch kanaal zou dan niet achterwege kunnen blijven. De kosten dier verbetering werden in het verslag der commissie van 1856 geraamd op 12 millioen gulden. Sedert dien tijd hebben echter handel en scheepvaart ruimere eischen doen hooren dan door die verbeteringsplannen zouden worden bevredigd. Blijkbaar zouden dus de toen voorgestelde afmetingen niet voldoende zijn. Althans de Raad van den Waterstaat heeft, hoewel blijkens zijn verslag niet geheel toegevende aan hetgeen in het openbaar al gewenscht was geworden, toch noodig geoordeeld, grootere breedte en grootere diepte voor het kanaal door Holland op zijn smalst voor te stellen dan door de commissie van 1856 voor de verbetering van het Noordhollandsch kanaal waren aangenomen.

Deze commissie stelde voor eene vaardiepte van 6.50 el, eene breedte in den bodem van 20 el en op den waterspiegel van 47 el. Voor het kanaal door Holland op zijn smalst zijn voorgesteld eene vaardiepte van 7 el, eene breedte in den bodem van 27 el en op den waterspiegel van 55 el.

Zijn de eischen, die tot bepaling der laatstgenoemde ruimere afmetingen aanleiding hebben gegeven, gegrond, iets dat, ook met het oog op de geuite vrees omtrent het ongenoegzame van 6.50 el diepte op bladz. 7 van het voorloopig Verslag, niet mag worden betwijfeld, dan gelden zij ook voor de verbetering van het Noordhollandsch kanaal. Wenschelijk zoude het dan ook zijn, de afmetingen, bepaald voor het kanaal door Holland op zijn smalst, ook bij de verbetering van het Noordhollandsch kanaal aan te nemen.

Een gevolg daarvan zou zijn dat in dit geval de geraamde som van 12 millioen gulden aanmerkelijk zou worden overschreden. Men voege nu daarbij het jaarlijksche offer voor de stoomsleepdienst, alsmede de afschaffing van de rijksvaart-, kanaal-, haven-, veer- en tolgelden, welke naar het inzien der Regering noodwendig zoude moeten volgen en een verlies van andermaal ruim zes tonnen gouds zoude medebrengen. Men bekomt dan eene totale opoffering die, in kapitaalwaarde ad 4 pCt., wel het dubbel zou bedragen van hetgeen voor het regerings-ontwerp is gesteld. Hierbij zouden nog te stellen zijn: de kosten welke door invoering van rijks-sleepdiensten op andere kanalen mogten worden veroorzaakt, de tegemoetkoming voor de jagerij, alsmede de eventuele opoffering van bronnen van inkomst, andere dan de evengenoemde, welke mogelijk zoude te voorzien zijn.

Wat overigens meer bepaaldelijk den voorgestelden maatregel eener stoomsleepdienst van rijkswege betreft, zoo mag daarbij de herinnering niet achterwege blijven aan hetgeen in een soortgelijk geval met betrekking tot de sleeploonen op den Rhijn heeft plaats gevonden. Toen men, op grond van internationale verpligtingen, van rijkswege een subsidie aan eene onderneming van sleepvaart op den Rhijn had toegekend, zijn daartegen menigvuldige klagten ingebragt, en is dat subsidie op herhaalden aandrang van de zijde der Tweede Kamer ten slotte opgeheven geworden. Diezelfde speciale bevoordeeling der scheepvaart op een bepaald gedeelte onzer waterwegen, waartegen men toen met kracht opkwam, zoude men thans moeijelijk op een ander gedeelte in het leven kunnen roepen. Maar al waren aan hetgeen in het voorloopig Verslag aan de hand wordt gegeven niet de zoo even vermelde bezwaren verbonden, dan nog zou aan Amsterdam toch door die middelen in geen geval de kortere gemeenschap met de Noordzee worden verschaft, waarop de handel zoo zeer prijs stelt.

In het Voorloopig Verslag wordt er op gewezen, dat het de vraag is, of niet andere onzer havens voor eene stoompakketvaart beter zijn gelegen dan Amsterdam. Hier tegenover kan de vraag worden gedaan, of, indien Amsterdam voor de stoompakketvaart in vergelijking met andere havens ongunstig is gelegen, dat eene reden kan zijn om dien toestand te laten voortduren, en of niet juist die omstandigheid grond oplevert om te trachten aan die groote handelsstad dezelfde voordeelen te verschaffen, welke andere gunstiger gelegen plaatsen hebben.

In het verslag wordt met het oog op het afspringen van vroeger aangewende pogingen tot vestiging eener stoompakketvaart te Amsterdam de twijfel geopperd, of thans zoodanige vestiging wel zou te verkrijgen zijn. Indien de voorgestelde verbinding met de Noordzee mogt tot stand komen, dan mag worden verwacht, dat na verloop van eenige jaren de stoompakketvaart zich evenzeer naar Amsterdam zal rigten als naar vreemde concurrerende havens.

De Memorie van Toelichting zou, volgens de 5de zinsnede van § 1 van het Voorloopig Verslag, ook onvolledig zijn, omdat zij geenerlei gronden zou ontwikkelen, geschikt om de overtuiging te vestigen, dat het nieuwe kanaal geheel en al op kosten van den Staat moet worden aangelegd.

Toen het tegenwoordig Kabinet, in Maart 1858, optrad, was de zaak der doorgraving van Holland op zijn smalst in handen der bij Koninklijk besluit van 16 Februarij 1858, №. 110, benoemde, op bladz. 3 der Memorie van Toelichting vermelde commissie, die belast was met het voorstellen der voorwaarden, waaronder aan de heeren Hartsen c. s. de gevraagde concessie kon worden verleend. Toen in Mei 1858 die commissie verslag had uitgebragt, werden aan de heeren Hartsen c. s. de voorwaarden voorgelegd, waaronder de Regering bereid zou bevonden worden, de concessie te verleenen. In zijne zucht om de onderneming te bevorderen, besloot het tegenwoordig Kabinet, uitzigt te openen op een kosteloozen afstand der benoodigde rijksgronden en wateren en op het nemen ten laste van den Staat der kosten van aanleg van de vereischte militaire verdedigingswerken.

Alvorens echter de aanvragers zich omtrent de voorwaarden hadden verklaard, trokken, zoo als op bladz. 4 der Memorie van Toelichting is gezegd, twee hunner zich terug. Daarop verklaarde de Heer Jäger, ook namens de Heeren Croker en Burn, de concessie onder de gestelde voorwaarden te willen aanvaarden, mit de Staat tot een derde van het benoodigde kapitaal, toen op 15 millioen berekend, aandeel in de onderneming nam. De zaak veranderde hierdoor van aard. Het was nu niet meer bloot de vraag, of zonder bezwaar voor 's lands belangen de dooorgraving kon worden toegestaan, en of ten behoeve van dat werk afstand van rijkseigendom en het bezwaren der schatkist met de kosten van militaire werken mogt plaats hebben. Thans stond te onderzoeken, of deze door bijzondere personen beoogde onderneming zoodanige kans van welslagen opleverde, dat het Rijk daarin voor een derde aandeel mogt nemen. Uit dit laatste oogpunt was de zaak nog niet overwogen. Nadat nu door den Raad van den Waterstaat verslag was gedaan, kwam de Regering tot de overtuiging, dat de aanvrage zoo als die door den Heer Jäger laatstelijk was gedaan niet mogt worden ingewilligd; maar dat het nieuwe kanaal, waarbij zoo vele groote en algemeene belangen zijn betrokken, als een rijkswerk moest worden uitgevoerd.

De aanmerking van het verslag, dat geene gronden zijn ontwikkeld, geschikt om de overtuiging te vestigen dat de aanleg van het kanaal op staatskosten moet plaats hebben, zou waarschijnlijk zijn terug gehouden indien men gelet had op hetgeen in het bij de Memorie van Toelichting gevoegde rapport van den raad van den waterstaat in het VIIIste hoofdstuk voorkomt en waarnaar ook in die memorie wordt verwezen. In dat hoofdstuk wordt door den Raad, door cijfers en redenen, zeer juist aangetoond hoe onraadzaam het zou zijn, dit belangrijke werk aan de particuliere industrie op den verlangden voet over te laten.

Toen op die gronden besloten was, het werk van rijkswege uit te voeren, scheen het echter noodig, op het voorbeeld van hetgeen met betrekking tot zoodanige werken altijd geschiedt, eene poging aan te wenden om eene bijdrage te erlangen van de gemeente die in de eerste en voornaamste plaats bij het ondernemen van dat werk belang had. Er mogt worden verwacht dat die gemeente, waar men het verlangen naar den nieuwen waterweg luide hooren deed, zich zou beijveren, eene bijdrage toe te zeggen.

Intusschen werd die verwachting bedrogen. Na overweging, of nu van het werk moest worden afgezien, kwam de Regering tot het besluit, dat dit niet moest worden gedaan. De uitvoering van een zoo grootsch en voor den handel van gansch Nederland zoo belangrijk werk scheen van het verleenen eener bijdrage door eene gemeente niet afhankelijk te mogen worden gemaakt. Wierd ook, uit hoofde van het weigeren dier bijdrage, Amsterdam van het voordeel der doorgraving verstoken, de welgezinde burgerij dier aanzienlijke gemeente zou dan dat voordeel derven ten gevolge der handelingen van het gemeentebestuur. Dit scheen niet billijk.

Er wordt in het verslag gezegd, dat men de mededeeling van den brief van het gemeentebestuur van Amsterdam "ongaarne gezien" heeft, en dat "indien de Regering op de goedkeuring harer voordragt prijs stelde, zij zich van deze mededeeling had moeten onthouden."

De brief van het gemeentebestuur is in de Memorie van Toelichting opgenomen, omdat dit het eenig middel scheen tot duidelijke mededeeling der redenen, waarop het gemeentebestuur zijne weigering grondde; en ook omdat te verwachten scheen, dat het overleggen van dien brief, zoo het niet geschied ware, zou worden gevraagd.

Dat het opnemen van den brief in de Memorie van Toelichting de Volksvertegenwoordiging, zoo als het verslag zegt, ongunstig voor de voordragt moest stemmen, was niet te onderstellen. De brief toch was reeds door de dagbladen openbaar gemaakt.

Uit het bovenstaande blijkt, dat het besluit der Regering, om de doorgraving geheel voor 's Rijks rekening te ondernemen, niet is "een laakbaar zwichten voor dreigende woorden," zoo als men zich in het Voorloopig Verslag veroorloofd heeft het te noemen.

§ 2. "Geheel de vroegere en latere handelwijze der Regering omtrent het plan tot doorgraving van Holland op zijn smalst, laat zich — leest men in het Voorloopig Verslag — naar het gevoelen der meerderheid moeijelijk verklaren."

Hoezeer dit Kabinet niet verantwoordelijk kan zijn voor hetgeen door zijne voorgangers ten aanzien dezer zaak is gedaan, kan toch de verzekering worden gegeven, dat de voorhanden bescheiden genoegzaam het bewijs opleveren, dat deze zaak steeds met ernst en belangstelling door de Regering is behandeld.

Nadat in April 1853 de eerste aanvrage der heeren Hartsen c. s. werd ingediend, moest uit den aard der zaak het plan en moesten later de daarin gebragte belangrijke wijzigingen aan een opzettelijk onderzoek van deskundigen worden onderworpen. Met dat onderzoek, met het hooren van Gedeputeerde Staten, van Amsterdam en van de betrokken waterschappen, zijn drie jaren verloopen; zoodat men zich eerst in het begin van 1856 onledig kon houden met het ontwerpen der voorwaarden, waarop de gevraagde concessie zou kunnen worden verleend.

De onderhandelingen over de voorwaarden van concessie waren nog verre van afgeloopen, toen in November 1857 de zaak van de zijde van de leden der Kamer werd besproken. Dat zij na dien tijd slepende werd gehouden, zoo als in het verslag wordt beweerd, is niet juist. Wel zijn de onderhandelingen over de voorwaarden, welke aan de concessie behoorden verbonden te worden, langdurig geweest, maar de oorzaak hiervan was, dat de aanvragers steeds bezwaar bleven maken om de concessie te aanvaarden zoo als de Regering die voorstelde, en van hunne zijde eischen deden, die te bezwarend voor den Staat schenen. De benoeming, bij Koninklijk besluit van 16 Februarij 1858, der commissie, waarvan de Commissaris des Konings in Noordholland voorzitter was, waarin Gedeputeerde Staten dier provincie, het gemeentebestuur van Amsterdam en de concessionarissen waren vertegenwoordigd, terwijl ook de hoofdingenieur van den waterstaat in Noordholland er lid van was, moest strekken om tot eenheid van zienswijze over de voorwaarden te geraken. Hoezeer nu dit doel niet werd bereikt, ligt de schuld hiervan niet aan de commissie, noch aan de regering. De oorzaak daarvan is te zoeken in de omstandigheid, dat de heeren Hartsen en van Lennep, welke laatste mede lid der commissie was geweest, zich van de onderneming terugtrokken toen het op het aannemen der voorwaarden aankwam.

Het schrijven, waarbij die heeren dit aan de Regering mededeelden, is gedagteekend 18 Maart 1859. Daarop kwam in het begin van April de aanvrage van den heer Jäger in, en het was om de redenen, in de Memorie van Toelichting op bladz. 4 en ook hierboven onder § 1 ontwikkeld, dat na die gewijzigde aanvrage een nader onderzoek noodig werd geoordeeld, hetwelk aan den Raad van den Waterstaat is opgedragen geweest. "Geene andere aanleiding — zegt het verslag — tot de aanneming van het plan wordt in de Memorie van Toelichting opgegeven dan de vernieuwde aandrang van Amsterdam, ook bij het geëerbiedigd Hoofd van den Staat."

Lang vóór dien aandrang was de zucht der Regering om het werk tot stand te zien komen getoond, door hare bereidverklaring om de benoodigde gronden en wateren kosteloos af te staan en de verdedingswerken ten laste van den Staat te nemen.

Die aandrang heeft alleen uitgewerkt, dat, in afwachting van het nemen eener beslissing omtrent de wijze van uitvoering, reeds dadelijk aan Amsterdam het voornemen der Regering te kennen werd gegeven om den aanleg van het verlangde kanaal te bevorderen.

Terwijl in het verslag allerlei verwijten worden geuit over eene te trage behandeling dezer zaak, wordt het tevens verkeerd genoemd dat aan den Raad van den Waterstaat, die den 19den April 1859 werd ingesteld, slechts tot den 1sten Augustus tijd voor het uitbrengen van zijn verslag werd gelaten.

Al was de taak van dien Raad niet gemakkelijk, er bestonden omstandigheden welke het stellen van een korteren termijn voor zijn onderzoek toelieten dan daarvoor anders noodig zou zijn geweest. Vooreerst gold het hier een plan dat reeds jaren achtereen ter sprake was gebragt, en waarover dan ook van vele zijden reeds licht was verspreid. Ten andere waren al de leden van den Raad leden van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, die als zoodanig inzage hadden kunnen nemen van de tien uitgewerkte antwoorden op de prijsvraag, welke over het maken van een kanaal door Holland op zijn smalst was uitgeschreven geweest. Twee der leden bovendien hadden in 1853 in het bestuur van het instituut gezeten en als zoodanig deel genomen aan de beoordeeling der antwoorden op die prijsvraag. Twee der leden waren lid van de in 1852 door Amsterdam benoemde commissie geweest, en hadden dus, in vereeniging met twee zeevarenden, het eerste ontwerp van het nieuwe kanaal gemaakt. Een der leden was belast geweest met het helpen beoordeelen van het plan, in 1853 door den heer Hartsen c. s. ingediend, welke beoordeeling tot het wijzigen van dat plan heeft geleid. Vijf der leden eindelijk waren door de dienst, die zij in Noordholland vervuld hadden, met het terrein en de locale belangen genoegzaam bekend om, zonder uitvoerige opnemingen, het gevraagde onderzoek te doen plaats hebben.

Bovendien heeft door sommige leden van den Raad eene nadere locale opneming plaats gehad. Er is dus geen grond voor de geopperde vrees, dat de gesteldheid van den grond niet behoorlijk zou zijn onderzocht.

Volgens het verslag zou de Raad gebonden zijn geweest aan de keuze tusschen twee plans, dat der commissie van 1852 en dat behoorende bij de aanvrage van de heeren Hartsen c. s. Deze opmerking is onjuist. Uit de instructie welke aan den Raad is gegeven, en die ingevolge het te kennen gegeven verlangen hiernevens als bijlage B wordt overgelegd, zal men ontwaren dat de Raad in overweging moest nemen welke dier twee plans of welk gewijzigd plan behoorde te worden aangenomen. De Raad was alzoo ook vrij in het voorstellen van elk plan, afwijkende van de beide in de instructie genoemde ontwerpen, en van die vrijheid heeft hij ruim gebruik gemaakt. Het plan toch door den Raad voorgesteld, al is daarbij tot grondslag aangenomen het ontwerp der commissie van 1852, wijkt, zoo als uit het verslag van den Raad kan blijken, van dit ontwerp in vele opzigten belangrijk af. Het nu voorgestane plan zonder zeebreker zal nog *f* 500,000 meer kosten dan het ontwerp van 1852 met den zeebreker.

Dat in de instructie bepaaldelijk werd gesproken van de ontwerpen van 1852 en van de Heeren Hartsen c. s. is hieraan toe te schrijven dat, zoo als door deskundigen reeds was uitgemaakt, die beide plannen de voorkeu verdienden boven alle andere, die voor een kanaal door Holland op zijn smalst waren ter sprake gekomen; waren ook die plannen nader aan eene beoordeeling onderworpen, een tijdroovend en onnut onderzoek zou hiervan het gevolg zijn geweest. Later is echter, zoodra het is ontvangen, ook nog aan den Raad voorgelegd geweest, gelijk uit zijn verslag, bladz. 10, blijkt, het nieuwe ontwerp door de heeren Croker en Burn opgemaakt en door dezen en den heer Jäger in Junij ll. aangeboden.

De Raad van den Waterstaat heeft zijn ontwerp voorgedragen in de volkomene overtuiging dat er niet met minder kosten en door geene betere middelen aan het verlangen ter bekoming van een korter waterweg van Amsterdam naar de Noordzee is te voorzien. "Men heeft — zoo wordt in het Voorloopig Verslag gezegd — in het rapport van den Raad blijken meenen op te merken, dat hij niet geheel zeker was van zijne zaak, en althans niet eenstemmig dacht." De meening is gegrond op eene uitdrukking in het verslag van den Raad, op bladz. 24, waar gezegd wordt, dat enkele leden vreesden dat de voorgestelde diepte in sommige gedeelten van het kanaal moeijelijk te verkrijgen en te behouden zou zijn.

Wanneer men verder leest, dan blijkt het echter dat, al bestond die vrees bij enkele leden, de Raad niettemin op grond van zijne bekendheid met goed geslaagde uitbaggeringen, tot groote diepte in het buitenland en ook hier te lande opgedaan, geen reden had om te twijfelen aan de mogelijkheid der diephouding van het kanaal.

In de aangehaalde zinsnede is niets anders te zien dan een bewijs van onpartijdige en naauwgezette overweging van den Raad, die de bezwaren en moeijelijkheden niet heeft willen verzwijgen, welke aan zijn voorstel zijn verbonden.

Na de aanbeveling door den Raad van de op bladz. 24 genoemde diepte mag men aannemen dat die diepte werkelijk zal zijn te verkrijgen en te behouden, en dat de bezwaren, die zich hier meer dan elders mogten voordoen, door krachtige middelen zullen kunnen overwonnen worden.

Nog kan hier worden gewezen op hetgeen op bladz. 10 en 11 van de gedrukte Memorie der Commissie uit het Comité voorkomt, waaruit blijkt dat dit comité, na zich door eenige zeelieden, een scheepsreeder en een scheepsbouwmeester te hebben doen voorlichten, van oordeel is, dat het plan van den Raad zeer wel als grondslag kan worden aangenomen, en het bij de uitvoering alleen op eenige wijzigingen, die zich geleidelijk zullen voordoen, zal aankomen.

"Aan den anderen kant — zegt het Voorloopig Verslag — heeft men de leden van den Raad over punten laten oordeel vellen, niet bloot technischen aard, en tot welker beslissing zij daarom mindere bev heid bezaten. Men heeft hun de vraag voorgelegd, of het werk bij van concessie dan wel op staatskosten moest worden tot stand ge Tot de beantwoording dier vraag hadden, omdat zij met de mogelijk in verband stond om aanwinst van grond met den aanleg van het ka gepaard te doen gaan, de bekwame ingenieurs, die den Raad hielpen maken, allezins bruikbare bouwstoffen kunnen leveren, maar verder den zij niet gaan zonder den kring hunner bevoegdheid te overschrei

Uit § 2 der overgelegde instructie blijkt uit welk standpunt de die vraag had te beantwoorden. De wijze van uitvoering van het staat zoodanig in verband met technische beschouwingen en becijfering dat zij zonder deze vraag niet op te lossen ware. Zoo als bijv. ook 2de zinsnede van § 9 van het Voorloopig Verslag wordt erkend, be geene aanleiding tot concessie wanneer de, uit gedeeltelijke droogm van het IJ te verkrijgen aanwinst van land moest vervallen; en oordeeling hieromtrent kon toch niet wel anders dan door tec geschieden.

Nadat de Raad rapport over de hem opgedragen punten had uitge en dus ook zijn gevoelen over de wijze van uitvoering had doen ke bleef het echter uit den aard der zaak aan de Regering om te besl of welligt om redenen, die niet tot beoordeeling van ingenieurs van Waterstaat behooren, eene andere uitvoering dan de door den Raad gestelde wenschelijk scheen.

Uit het VIIIste hoofdstuk van het rapport van den Raad blijkt dat hier van eene andere wijze van uitvoering, dan welke daar voorgesteld, niet wel sprake kan zijn, Dit punt wordt nader bij antwoording van § 9 van het verslag behandeld.

"De Regering had — zegt het verslag — indien zij omtrent een van zoo groot belang zekerheid wilde verkrijgen, de commissie, die deswege voorlichtte, niet uitsluitend uit ingenieurs van den wate moeten zamenstellen. Waarom niet nevens de technici, voornam ren van den handel gehoord? Waarom vooral niet enkele zeevaart gen in de commissie geroepen?"

De bezwaren tegen de zamenstelling van den Raad zullen waar lijk vervallen wanneer men uit § 6 der instructie van dien Raad zal ben gezien, dat hij bevoegd was, zich in betrekking te stellen me Departement van Marine, met afgevaardigden van het gemeentebestuur Amsterdam en van de kamer van koophandel aldaar. Van die be heid heeft de Raad ruim gebruik gemaakt, zoo als blijken kan uit verslag en de daarachter gevoegde bijlagen. Verder heeft de Raad particulieren gehoord en zich ook het oordeel van zeevarenden, dat berhaaldelijk in openbare geschriften was geuit, ten nutte gemaakt.

In antwoord op de vraag aan het slot van deze paragraaph ged die aan het einde van § 5 wordt herhaald, ten aanzien van de toe lijkheid der haven bij min gunstige omstandigheden, kan worden gedeeld, dat, naar het oordeel van zeevarenden, bij die omstandig de toegang tot de haven zeer mogelijk zal zijn. Dit kan ook wor geleid uit de vergelijking der wijdte van den havenmond met di andere zeehavens, op bladz. 31 van het rapport van den Raad ver mende, en voorts uit de beschouwingen die over den vorm der op diezelfde bladzijde zijn te vinden. Ook wordt dit punt uitvoerig handeld en tot klaarheid gebragt op bladz. 19 en volgg. van de rie der Commissie uit het Comité.

De Regering gelooft met die commissie, dat de haven, zoo als voorgesteld, een veilig toevlugtsoord zal opleveren en tot redding menig vaartuig kunnen strekken.

§ 3. In het Voorloopig Verslag, den 29sten Julij 1859 betrekkelijk Zuiderspoorwegen, en in dat, den 15den October 1859 nopens de der en Zuiderspoorwegen uitgebragt, is van de zijde der Kamer is boven herinnerd — met nadruk op de indiening ook van eene dragt tot doorgraving van Holland op zijn smalst aangedrongen. wees er toen op, dat bezwaren, die tegen de spoorwegvoorstellen be den, niet van toepassing waren op het maken van dezen waterweg; toonde de belangen aan, welke het gansche vaderland bij het bezit groote handelshaven te Amsterdam had; men uitte het gevoelen dat wenschelijk en nuttig ware geweest, het ontwerp betreffende de door ving gelijktijdig met de spoorwegontwerpen in te dienen.

En nu eene voordragt betreffende de doorgraving is ingediend, ste daarover uitgebragt verslag haar voor als of zij enkel strekte "om stand te breken, hooggesteinde klagten tot zwijgen te brengen en de keuring van het eene ontwerp door het onmiddellijk daarop laten v van een en ander gemakkelijker te maken."

Dergelijk verwijt wordt enkel gedaan op grond van het in de Mem van Beantwoording betrekkelijk de Zuiderspoorwegen gezegde, dat billijk was, Amsterdam eerder dan Rotterdam in het genot van een beterden waterweg te stellen, omdat Zuidholland door de rigting bij concessie voor de spoorwegen in het zuiden des Rijks meer dan No holland werd bevoordeeld.

Er kan niet gelijktijdig aan alle groote werken de hand worden gen. Er moet eene keus worden gedaan. Bij het doen dier keus is billijk, te letten op de voordeelen, die de localiteiten reeds door aan te leggen werken zullen verkrijgen. Uit dien hoofde wordt de betering van den waterweg uit zee naar Amsterdam het eerst vo dragen.

Indien in de spoorwegplannen de aanleiding tot die voordragt gezocht, dan wordt over het hoofd gezien, dat bij de Regering lang de ernstige wensch tot bevordering tot doorgraving van Holland zijn smalst had bestaan, een wensch door daden aan den dag ge dan wordt er bovendien niet op gelet, hoe in de verslagen der zelve de aanleiding tot het indienen dezer voordragt is te zoeken, nu in die verslagen op dat indienen is aangedrongen ten gevolge de Kamer bestaande zucht tot bevordering van het algemeen belang het dan aan, te beweren, dat de Regering bij dat indienen niet door algemeen belang werd geleid?

Voortgaande in de onregtvaardige beoordeeling dezer voordragt, men er zelfs toe, aan het slot van § 3 der Regering toe te dichten, "het stelsel van vergoeding en van dading met plaatselijke belangen, "in de gevolgen onzen constitutionelen regeringsvorm in minachting brengen." Was dit het stelsel der Regering geweest, zij zou hare stellen betrekkelijk de spoorweglijnen óf sterk uitgebreid, óf, onder voorwendsel, eenvoudig ingetrokken hebben.

Daargelaten de vraag, of het bezigen van dergelijke uitdrukkingen de zijde der Kamer geschikt zij, achting voor onzen constitutionelen geringsvorm op te wekken, schijnt het, dat daardoor een juist oo over het al of niet aannemelijke dezer voordragt niet wordt bevorderd.

Ten slotte zij opgemerkt, dat terwijl er, volgens het slot der zinsnede van § 3, leden waren, die voor den bloei van den Amsterdamschen handel meer voordeel zagen in de verbetering der gemeenschap met de Noordzee dan in den aanleg van spoorwegen, het vreemd is het Voorloopig Verslag geene blijken te vinden van eenige onde ning dier leden ten behoeve der voorgedragen verbetering van di meenschap.

§ 4. In deze paragraaph wordt de bevreemding van eenige leden degedeeld, dat bij het doen der voordragt niet van de verbetering den waterweg van Rotterdam naar zee is gesproken. Naar de mee van die leden "viel het verband tusschen den eenen waterweg en anderen veel meer in het oog dan dat tusschen het nieuwe Amsterdamsche kanaal en de aan te leggen spoorweglijnen. Nam men eenmaal dat het werk der verbeterde gemeenschap te water van Amsterdam de Noordzee een nuttig, uitvoerbaar en op 's Rijks kosten te ondernemen werk was, dan viel voor de gelijktijdige uitvoering van den beteren Rotterdamschen waterweg zeer veel te zeggen."

Wat betreft het verband, dat men steeds wil zien tusschen deze dragt en die betreffende de spoorwegen, wordt verwezen naar het daaromtrent in de vorige paragraaph is gezegd.

Omtrent de verbetering van den Rotterdamschen waterweg is reeds § 2 der Memorie van Beantwoording betrekkelijk de Zuiderspoorwegen kennen gegeven, dat dit werk niet uit het oog wordt verloren, doch het ten dien aanzien te nemen besluit afhankelijk is van nadere wisseling van denkbeelden. Maar al ware de zaak der verbetering van den Rotterdamschen waterweg rijp geweest voor afdoening, dan nog zou niet voorgesteld, dit werk gelijktijdig met het kanaal door Holland op smalst te ondernemen.

Het is om meer dan ééne reden onraadzaam, al die groote werken gelijk aan te vangen. Te regt wordt onder § 4 aan het slot gezegd: men alle groote openbare werken, waarvan in den laatsten tijd sprake is geweest, op eens wilde ondernemen, zou men het gereedste middel aangrijpen om niets hoegenaamd tot stand te brengen."

Na hetgeen omtrent het kanaal door den hoek van Holland reeds medegedeeld, en daar de leden der Staten-Generaal van het verslag omtrent door een Raad van den Waterstaat uitgebragt kennis hadden komen, scheen het onnoodig, omtrent dit werk in de Memorie van lichting bij deze voordragt gevoegd, iets te zeggen. Er bestaat intusschen geen bezwaar tegen het beantwoorden der vragen en aanmerkingen, in betrekking tot den waterweg van Rotterdam in het verslag voorkomende.

Vooraf echter ga eene opmerking. Terwijl in het Voorloopig Verslag hulde wordt gedaan aan de verdiensten van het verslag van den Raad van den Waterstaat over de verbetering van den Rotterdamschen waterweg, schijnt in dat stuk eenigermate eene blaam te worden geworpen op het verslag van den Raad van den Waterstaat betreffende de doorgraving van Holland op zijn smalst. Men doet het voorkomen als of dit laatste verslag met overhaasting ware opgemaakt; als of de leden van den Raad niet zeker waren van hetgeen zij hebben voorgesteld. Zulk een oordeel over den Raad en het werk, dat hij geleverd heeft, is geheel onjuist. Die Raad heeft in een betrekkelijk kort tijdsbestek deze zoo belangrijke zaak met een ernst en naauwgezetheid behandeld

die den meesten lof verdienen. De Regering houdt zich overtuigd, dat de kundige leden van dien Raad, zoo zij niet zeker waren geweest van de uitvoerbaarheid van het door hen voorgestelde plan, voor zoo ver die zekerheid op wetenschap en ervaring kan gegrond worden, het verslag niet zouden hebben onderteekend.

Hoezeer de Raad van eene instructie voorzien is geweest, even als trouwens de Raad in zake den hoek van Holland ook aan eene instructie was gebonden, zal bij de lezing van bijlage *B* dezer memorie blijken, dat de instructie den Raad geenszins belette, zijn gevoelen vrij uit te spreken.

In het Voorloopig Verslag wordt het oordeel uitgesproken, dat de bezwaren, aan het doorgraven van den hoek van Holland verbonden, oneindig minder zijn dan die, aan het doorgraven van Holland op zijn smalst verbonden. Het wekt bevreemding, dergelijk oordeel met zoo groote zekerheid te zien uitspreken. Naar het gevoelen toch der kundigste ingenieurs, die over de beide werken geraadpleegd zijn, is het welgelukken van het eene werk volstrekt niet zekerder dan dat van het andere.

Over de door den Raad van den Waterstaat voorgestelde doorgraving van den hoek van Holland werd door de kamer van koophandel te Rotterdam eene commissie van drie deskundige zeevarenden geraadpleegd. Deze verklaarden het ontwerp, behoudens enkele wijzigingen, voor zeer doelmatig te houden, en prezen de spoedige uitvoering er van ten sterkste aan. Het oordeel van die kamer zelve, van de kamer van koophandel te Schiedam, van de gemeentebesturen van Rotterdam en Schiedam en van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, was mede het plan zeer gunstig.

Er werden echter daarna van wege het Departement van Marine aanmerkingen op het ontwerp medegedeeld, ten gevolge waarvan aan den Raad eene nadere verdediging zijner beginselen, waarop het plan steunde, werd opgedragen. De beginselen van den Raad waren die van de voornaamste waterbouwkundigen van den tegenwoordigen tijd.

Vrij algemeen is thans namelijk aangenomen, dat bij rivieren, die in zee uitloopen, en dus aan eb en vloed zijn onderworpen in de benedenmonden, geen doorgaande afvoer van rivierzand mogelijk is; dat het zand onzer zeegaten uit zee wordt aangevoerd, en dat de diephouding der mondingen van de rivieren aan eb en vloed moet worden toegeschreven.

Het waren deze hoofdbeginselen, waarop het ontwerp van den Raad berustte. Zijn nader rapport werd aan het Departement van Marine ter verdere overweging gezonden. Die overweging heeft plaats gehad, en een nader verslag van den Raad wordt thans bij het Departement van Binnenlandsche Zaken te gemoet gezien.

Met betrekking tot hetgeen in het verslag is gezegd omtrent de geringe hoogte der voorgestelde hoofden moet worden opgemerkt, dat het al of niet verwerpen van een ontwerp als het hier bedoelde niet afhankelijk kan zijn van enkele wijzigingen, welke in de afmetingen van sommige werken wenschelijk worden geacht. Intusschen wordt thans het geven van eene meerdere hoogte aan de dammen nader overwogen.

"Altijd had het iets vreemds — zegt het verslag — dat hier de zaak van het gevoelen van zeelieden afhankelijk wierd gemaakt; terwijl zulke deskundigen omtrent het thans voorgestelde plan wegens de doorgraving van Holland op zijn smalst zelfs niet zijn gehoord."

De doorgraving van den hoek van Holland wordt niet afhankelijk gemaakt van het gevoelen van zeelieden. Maar het is nuttig geacht, dat gevoelen te hooren over de doorsnijding van den hoek van Holland, even als het is gehoord, gelijk boven onder § 2 is gezegd, over de doorgraving van Holland op zijn smalst.

Het is geenszins de bedoeling, de zaak der verbetering van den Rotterdamschen waterweg te laten liggen. Daaromtrent zal, wanneer dit wets-ontwerp wet mogt worden, zoo spoedig 's lands geldmiddelen het zullen toelaten, een voorstel worden gedaan.

Het voornemen bestaat, de verder over de verbetering van den Rotterdamschen waterweg te wisselen stukken te zijner tijd te doen drukken en aan de Staten-Generaal mede te deelen.

§ 5. Al is de verwachting die te Amsterdam van den voorgestelden nieuwen waterweg wordt gekoesterd eenigzins overdreven, het valt niet te ontkennen — de ondervinding leert het — dat de hoofdstad behoefte heeft aan een beteren waterweg.

De sluizen op het ontworpen kanaal zijn zoodanig geplaatst, dat zij geen noemenswaardig oponthoud kunnen geven. De stoompakketbooten zullen in geen geval meer dan twee sluizen hebben door te varen, en slechts ééne, wanneer het belang van den handel niet vordert, dat zij binnen de Amsterdamsche dokken komen. Het Noordhollandsch kanaal heeft van de Willemsluis tot aan het Nieuwe Diep eene lengte van ongeveer 15 uren gaans. Het ontworpen kanaal zou slechts ongeveer 5 uren gaans lang zijn. Buiten dit kanaal is men onmiddellijk in de open zee. Dit is het geval niet met het Noordhollandsch kanaal, want van de haven het Nieuwe Diep tot in zee heeft men een nog betrekkelijk langen weg af te leggen.

Zonder overdrijving mag men dus stellen, dat een schip, hetwelk door het nieuwe kanaal vaart, 1½ à 2 dagen later van Amsterdam zal kunnen vertrekken dan een ander schip, dat door het Noordhollandsch kanaal moet gaan, om te gelijker tijd de zuidelijke havens aan te doen.

Verlevendiging van den handel schijnt niet te betwijfelen, wanneer de nieuwe waterweg niet alleen de mogelijkheid van aanvoer der handelswaren zonder lastbreken zal openen, maar bovendien den spoed van dien aanvoer zoo aanmerkelijk zal bevorderen.

Dat geenszins zoo weinige binnenkomende schepen een aanmerkelijken diepgang bezitten, zoo als in het verslag is ondersteld, blijkt uit de cijfers, onder § 1 medegedeeld.

Dat tegenover het voordeel, hetwelk Amsterdam verwerven zou, zeer wezenlijke krenking der belangen van de provincie Noord-Holland zou staan, kan niet worden aangenomen. Er kan worden gewezen op de rapporten, door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland over de zaak uitgebragt; welk collegie, indien de provincie door het werk zou worden benadeeld, zeker geen gunstig gevoelen zou hebben geuit.

In een rapport van Gedeputeerde Staten van November 1855 leest men: "De gunstige gevolgen, die uit de onderneming om de hoofdstad door middel van een kanaal door het IJ en Holland op zijn smalst te verbinden moeten voortvloeijen, zijn te wel bekend, dan dat wij noodig zouden hebben die hier op te sommen. Wij zouden het dan ook zeer betreuren, indien de eenzijdige beschouwingen van Rhijnland of andere consideratien van genoegzaam gewigt werden geoordeeld om de ten uitvoerlegging van het opgevatte voornemen schipbreuk te doen lijden; en zouden daarentegen allezins toejuichen het vinden van een middel, waardoor de uiteenloopende inzigten en de verschillende belangen meer tot één konden worden gebragt, zoodat althans het hoofddenkbeeld kon worden verwezenlijkt."

In een schrijven van November 1856 gaven Gedeputeerde Staten te kennen "dat zij het zeer zouden betreuren indien de loop, welken de zaak genomen heeft, ten gevolge mogt hebben, dat alle hoop verloren ging, op het tot stand komen eener onderneming, waarop door den handelsstand van Amsterdam en ook door het bestuur dier stad zoo groote prijs wordt gesteld."

De commissie, in Februarij 1858 tot het ontwerpen der voorwaarden van concessie benoemd, die tot voorzitter 's Konings Commissaris in Noord-Holland had en onder hare leden een lid van Gedeputeerde Staten telde, verklaarde in haar verslag: "Ook wij stellen groot belang in de zaak en wenschen eenstemmig dat de onderneming moge tot stand komen."

Wanneer een groot deel der scheepvaart aan het Noord-Hollandsch kanaal wordt onttrokken, zal zeker het voordeel dat de aan dit kanaal gelegen plaatsen van die scheepvaart trekken, eenigzins verminderen. Doch indien het Noord-Hollandsch kanaal op groote schaal wierd verbeterd, zouden bij het vermeerderd gebruik der stoomsleepdienst, de aanliggende plaatsen ook minder voordeel dan thans uit de doortrekkende schepen genieten. Het nadeel, dat voor de gemeenten aan het Noord-Hollandsch kanaal door de opening van den nieuwen scheepvaartweg kon voortvloeijen, zou alleen dan groot zijn te noemen, wanneer men het bestaande kanaal liet vervallen. Dat dit echter geenszins de bedoeling is blijkt uit de vraag, welke in § 4 der instructie aan den Raad van den Waterstaat is voorgelegd, de vraag namelijk: welke zijn de onvermijdelijke verbeteringen, die aan het Noord-Hollandsch kanaal moeten worden uitgevoerd? Er is, zoo als mede uit die instructie blijkt, bij het doen dezer vraag van de onderstelling uitgegaan, dat het behouden van het Noord-Hollandsch kanaal op zijne tegenwoordige breedte en diepte noodzakelijk is, al komt een ruimer en korter kanaal ter verbinding van Amsterdam met de Noorzee tot stand.

In het VIIIste hoofdstuk van het verslag van den Raad wordt dan ook eene verbetering van het Noordhollandsch kanaal op zoodanigen voet voorgesteld, dat het aan zijne tegenwoordige bestemming kunne blijven beantwoorden.

Er wordt voor Noordholland uit het maken van het nieuwe kanaal nadeel gevreesd, ook op grond dat de duinketen, die deze provincie tegen de aanvallen der zee beschermt, zou moeten worden doorgegraven.

Op de plaats echter waar die doorschnijding zou geschieden, kan die duinketen niet geacht worden tot verdediging tegen de Noordzee voor Noordholland dezelfde waarde te hebben als zij meer noordelijk of zuidelijk heeft, waar lage polders achter deze zeewering gelegen zijn. Bij de ontworpen doorsnijding even ten noorden van Santpoort ligt een terrein achter de duinketen, dat uit het IJ is aangeslibt en bij hooge stormvloeden van het IJ nog overstroomd wordt. Het IJwater kan bij zulke stormvloeden eene hoogte bereiken die niet zeer veel verschilt van die, welke men van de Noordzee te wachten heeft, wanneer zij door de duinketen een regtstreekschen toegang tot het Velzerbroek bij Santpoort verkreeg. Bij den stormvloed van 26 September 1853 werd bij voorbeeld het water te Petten waargenomen ter hoogte van ongeveer 2.50 el + AP. in het IJ aan de Willemsluis op 1.80 el en bij Halfweg op 1.27 el + AP. Het IJwater stond toen bij Santpoort op den straatweg. Bij den stormvloed van Januarij 1855 stond het Noordzeewater te Katwijk 3.50 el, te Helder 2.06 el + AP. Het IJwater bereikte toen aan de Willemsluis bij Amsterdam eene hoogte van 2 el en te Halfweg eene van 2.10 el boven AP. De doorsnijding van de duinketen op eene plaats waar geen diepe polder maar hoog land er achter ligt, dat bovendien nog nu en dan door het IJslib wordt opgehoogd en aangroeit, moet dus wel onderscheiden worden van eene doorsnijding op eenig ander meer noordelijk of zuidelijk gelegen punt.

Het punt van doorsnijding is gekozen met het oog zoowel op de kortheid van den nieuwen waterweg, als op de veiligheid van den boden. Bovendien zijn door den Raad van den Waterstaat nog maatregelen van veiligheid voorgesteld.

Vooreerst is bij het ontwerp opgenomen het bouwen eener sluis in de doorsnijding der duinen. Deze sluis, die drie paar vloeddeuren en rijen schotbalken zou verkrijgen, kan volkomene zekerheid geven tegen het gevaar van inbraak van het Noordzeewater. Zij is op een afstand van 500 el van den buitenkant der duinregels ontworpen en wordt hierdoor, zoowel als door de havenhoofden, geheel beschermd tegen den aanval der zeegolven.

Ten tweede zijn de wederzijdsche kanaaldijken van zoodanige afmetingen genomen, dat zij in staat kunnen geacht worden het Noordzeewater te keeren voor het onverhoopte geval dat dit zich door de sluis in de duinketen op het kanaal mogt storten. De overstrooming blijft dus bij dat niet te verwachten ongeluk binnen het kanaal beperkt. De vrees, welke geopperd is omtrent het gevaar van doorbraak en overstrooming, door dit kanaal te verwekken, mag alzoo als zeer overdreven worden aangemerkt.

Wat de bezwaren betreft nopens den grondslag, ten plaatse waar het kanaal zou aanvangen, moet worden opgemerkt, dat Amsterdam op een bodem staat van zeer ongelijken aard. Op korte afstanden van elkander treft men daar plaatsen waar het bouwen met de meeste moeite, en plaatsen waar het bijna zonder bezwaar geschiedt. De Westerdoksluis gaf zoo als in het verslag wordt opgemerkt, tijdens haren bouw veel moeite. De niet ver daarvan verwijderde Oosterdoksluis daarentegen kon zonder bezwaar tot de afmetingen worden gebragt, waarop zij ontworpen was.

Mogt het bij de uitvoering nader blijken dat de bodem, waar het kanaal zou aanvangen (ruim 1100 el van de Westerdoksluis verwijderd), van even ongunstigen aard is als bij die sluis, dan mag toch worden verwacht, dat de daaruit voortvloeijende moeijelijkheden zullen te overwinnen zijn met de som, die, met het voorbeeld van de Westerdoksluis voor den geest, door den Raad daarvoor is uitgetrokken.

Het kanaal is (zie bladz. 24 van het verslag van den Raad van den Waterstaat) ontworpen met eene bodemdiepte van 7.50 el beneden AP. of van 7 el beneden het kanaalpeil, dat op 0.50 el beneden AP. bepaald is. De vaardiepte is dus geen 6.50 el, zoo als in het Voorloopig Verslag is opgemerkt, maar 7 el, en mag als voldoende worden aangemerkt voor de behoefte. Dit wordt ook bevestigd door hetgeen van wege de kamer van koophandel van Amsterdam aan den Raad van den Waterstaat daaromtrent is opgegeven.

De strekking van den scheepsbouw is meer tot het bouwen van lange dan van zeer diepgaande vaartuigen, weshalve de ontworpen diepte ook voor de toekomst geschikt is te achten.

De vraag, of het kanaal wel op de ontworpen diepte te brengen en, eenmaal gebragt, te houden zou wezen, gedaan naar aanleiding van hetgeen daarover op bladz. 24 van het verslag van den Raad voorkomt, is reeds hierboven in § 2 beantwoord. Er kan hier nog worden bijgevoegd dat, blijkens het ontwerp, aan de dwarsprofillen van het kanaal en dijken een vorm is gegeven, die den goeden toestand van het kanaal waarborgt, en dat bovendien in de slappe terreinen zoodanige voorzieningen zijn ontworpen, dat eene toezakking van den grond naar het kanaal belet wordt.

Wanneer men op die voorzorgen let en daarbij bedenkt, dat het in ons met kanalen doorsneden land nergens buitengewone moeite kost, den diepgang voor de scheepvaart te bewaren, dan valt er redelijkerwijze niet aan te twijfelen, of het onderhoud van de diepte in het nieuwe kanaal zal zonder ongewone of niet voorziene inspanning kunnen plaats grijpen.

Evenzoo mag men aannemen, dat het doenlijk zijn zal, aan de sluizen de voorgestelde diepte te geven. Het brengen van die funderingen in losse terreinen op groote diepten vindt in den laatsten tijd, zoo hier te lande als elders, op kunstmatige wijze plaats.

Het gevaar van de zandverstuivingen is bij het ontwerp niet over het hoofd gezien. In de begrooting van kosten is eene som uitgetrokken tot beplanting met helm en stroo van bijna 100 bunders losse zandgronden, welker verstuiving de diephouding van het kanaal zou kunnen bedreigen. De specie, welke uit de graving van het kanaal voortkomt, zal genoegzamen klei tot bekleeding der boorden opleveren. Bovendien kan door eene beplanting met helm, waar zulks in de duinketen bij het kanaal mogt noodig zijn, eene verstuiving van het zand tegen zeer geringe jaarlijksche kosten voortdurend worden verhinderd.

De vraag, of er genoegzame zekerheid bestaat, dat de dammen, die in de Noordzee de haven moeten vormen, tegen het geweld der baren bestand te maken zijn, kan toestemmend worden beantwoord. De wijze van zamenstelling is dezelfde, behoudens geringe wijzigingen, welke door de commissie van 1852 is aanbevolen, niet alleen voor de havenhoofden, maar ook voor den zeebreker, die bij haar plan voorkwam. Tegen die wijze van zamenstelling zijn toen wel wat den zeebreker betrof, maar niet ten aanzien van de havenhoofden bedenkingen gemaakt. De zamenstelling geschiedt, blijkens het ontwerp, met materialen en op eene wijze, die hier te lande geheel te huis behoort en dus bij ondervinding bekend is.

Het welslagen van dit werk moge, wegens de aanvallen waaraan men dikwijls zal blootstaan, niet dan ten koste van de geldelijke opofferingen waarop men bij de begrooting gerekend heeft, te verkrijgen zijn, de zekerheid van dit welslagen behoeft niet te worden betwijfeld.

Het ware zeker te betreuren, indien het nieuwe kanaal, na met ontzettende kosten te zijn tot stand gebragt, ten slotte bleek door verzanding in of vóór den mond niet bruikbaar te zijn. Zoodanige vrees behoeft echter niet gevoed te worden. Op de diepte van 10 el, waartoe de hoofden worden uitgebragt, woelen zelfs bij stormweder de golven den bodem niet zoo los, dat zich eene zandbank in of vóór den mond van de haven zou zetten. Integendeel mag men, zoo als te regt door anderen schijnt opgemerkt te zijn, voor de koppen der hoofden eene verdieping verwachten, die door eb- en vloedstroomen wordt te weeg gebragt. Alleen zullen in de hoeken, tusschen de hoofden en het strand, neêren in den stroom ontstaan, waaruit nederzetting van zand aldaar zal voortvloeijen.

Tegen ontgronding van de uiteinden der hoofden is gewaakt door den verbreeden voet, die inzonderheid bij het Noorderhoofd, dat het verst in zee uitsteekt, is ontworpen.

Ten einde de haven te ontdoen van de gewone nederzetting van zand en slib, die aan deze, zoo als aan alle zeehavens, door welke geen sterke stroom gaat, eigen is, zullen jaarlijks geregelde uitbaggeringen behooren plaats te hebben. Hierop is bij de begrooting van het onderhoud van het kanaal en de havenwerken mede gerekend.

Eindelijk kan hierbij nog worden opgemerkt dat de gekozen rigting der havenhoofden zeer geschikt eene verlenging toelaat voor het geval dat oorzaken, welke thans niet te voorzien zijn, eene verplaatsing van banken langs de kust verwekten.

Het weglaten van een zeebreker laat zoodanige verlenging ongehinderd toe.

Het bezwaar, ten slotte omtrent de toegankelijkheid der haven geopperd, kan geacht worden wederlegd te zijn, zoowel door hetgeen daartegen van de zijde van andere leden is aangevoerd, als door hetgeen hieromtrent aan het einde van § 2 reeds in deze memorie is gezegd.

§ 6. Hier wordt vrees geopperd voor gebrek aan arbeiders en het te veel stijgen der arbeidsloonen en der prijzen van de noodige materialen, bij gelijktijdige uitvoering van dit plan met andere groote werken in Nederland. Voor zoover grond voor die vrees mogt bestaan, heeft de Raad van den Waterstaat in het ontwerp zooveel mogelijk den werktuigelijken arbeid opgenomen. Het vervoer van den uitgegraven grond zal bijv. geschieden met spoorwagens over hulpsporen. De uitbaggering zal plaats hebben met stoom-moddermolens, enz.

Ten opzigte van de hoeveelheid rijshout, die voor dit kanaal zoowel als voor de spoorwegen gelijktijdig zou kunnen noodig zijn, moet worden opgemerkt, dat voor al de spoorwegen, die hier te lande ontworpen zijn, op verre na zooveel rijshout niet noodig zal zijn als voor dit kanaal met zijne zeehaven. Deskundigen rekenen, dat voor eenig buitengewoon groot werk, na aftrek van hetgeen de gewone jaarlijksche werken vereischen, niet meer dan 2,500,000 bossen rijs jaarlijks te koop is. Bij de verdeeling nu van het werk en de levering van materialen, op bladz. 83 van zijn verslag, stelt de Raad eerst in het 5de jaar de levering van die hoeveelheid rijshout, in de vorige jaren veel minder en eerst in het 6de jaar meer dan die hoeveelheid. Die verdeeling is dus geheel en al in overeenstemming met hetgeen in het Voorloopig Verslag wordt opgegeven omtrent den tijd dien een nieuwe rijswaard noodig heeft tot voortbrenging. In het verslag van den Raad is nergens te vinden, dat hij rekent op aanvoer van rijshout uit het buitenland. Wel zegt hij op bladz. 34: "Bovendien zou voor de vulling van de zinkstukken ook gedeeltelijk van sparren, eiken- en elzenhout gebruik kunnen worden gemaakt."

Naardien deze houtsoorten onder water zeer geschikt zijn om tusschen rijzen roosterwerken van wiepen te worden gebruikt, ligt hierin een waarborg te meer, dat in de levering van de noodige hoeveelheid rijshout geenszins de hinderpaal zou liggen waarop de uitvoering van het werk, zoo als men in het Voorloopig Verslag vreest, zou kunnen stuiten, en dat de nuttige en noodzakelijke rivierwerken niet, ten gevolge der doorgraving van Holland op zijn smalst, onvoltooid zullen behoeven te blijven liggen of nagelaten te worden. De ook hier gedane vraag, of het tegenwoordig plan wel in al zijne onderdeelen genoegzaam is doordacht, zal geen verder antwoord behoeven.

§ 7. Er wordt bevreemding te kennen gegeven, dat aan de "mogelijkheid om op eene andere, betere wijze in de behoefte van Amsterdam aan goede gemeenschap met de zee te voorzien," door de Regering niet meer schijnt te worden gedacht.

Het plan, in 1856 voor eene verbetering van het Noord-Hollandsch kanaal opgemaak, en de daaraan verbonden voordeelen zijn niet uit het oog verloren, toen in April 1859 werd besloten, de doorgraving van Holland op zijn smalst te bevorderen. Maar het verkrijgen van eenen korteren waterweg scheen voor den handel zoodanig behoefte geworden, dat het aanvankelijk bestaande plan tot verbetering van den tegenwoordigen waterweg scheen te moeten worden verlaten. Bestond er onzekerheid of de doorgraving met goed gevolg tot stand ware te brengen, viel de bruikbaarheid en genaakbaarheid van de aan te leggen haven te betwijfelen, het ware dan zeker raadzamer, eene verbetering van het Noord-Hollandsche kanaal op groote schaal te ondernemen. Maar, zoo als is aangetoond, die onzekerheid, die twijfel bestaat niet.

"Er bestaan — zegt het Voorloopig Verslag — middelen om door uitdieping, vergrooting der sluizen als anderzins, het kanaal, dat het Nieuwe Diep met Amsterdam verbindt, in zoodanigen toestand te brengen, dat schepen van denzelfden of zelfs van nog grooteren diepgang, als waarvoor het nieuwe kanaal zou worden ingerigt, daarvan gebruik kunnen maken.

Dat het Noordhollandsch kanaal meer in overeenstemming met de tegenwoordige eischen van handel en scheepvaart kan worden gebragt, valt na het in 1856 uitgebragt rapport niet meer te betwijfelen. Maar men vergete niet, dat zoolang dit kanaal Amsterdams eenige weg naar zee blijft, de directe stoombootvaart met de vreemde havens, welke tegenwoordig eene der hoofdvoorwaarden van handelsontwikkeling mag genoemd worden, steeds groote bezwaren zal blijven ondervinden. Welke kosten men voor afsnijdingen en oeverbevestingen van het bestaande kanaal wil besteden, nimmer zal het anders dan door het daaraan geven van eene misschien drievoudige meerdere wijdte en met aanwending van onberekenbare sommen, voor de vaart met groote zeestoombooten zoodanig zijn in te rigten, dat die stoombooten met hare geheele stoomkracht tot voor Amsterdam kunnen komen. Hoewel dit laatste evenmin bij het nieuwe kanaal zal kunnen geschieden, zal echter de bijna dubbele breedte van dat kanaal gelegenheid laten tot het vergunnen eener snelheid, die op een kanaal van 5 uren lengte allezins voldoende is.

Het ontworpen kanaal biedt bovendien nog een belangrijk voordeel aan boven het Noordhollandsche, waarop niet genoeg wordt gelet. Dit voordeel ligt in zijne rigting van het oosten naar het westen. Dewijl de ruime afmetingen het gebruiken van klein zeil bij groote schepen allezins toelaten, kan een vaartuig bij oostelijke winden, dat zijn die bij welke men gewoonlijk zee kiest, tevens het geheele kanaal en bovendien de buitenhaven bezeilen; en omgekeerd kan bij westelijke winden, die het aandoen der kust toelaten, het binnengekomen vaartuig de reis door het kanaal zonder behoefte aan eene sleepboot voortzetten. Deze voordeelen worden geheel gemist bij de haven het Nieuwe Diep en bij het grootste gedeelte van het Noordhollandsch Kanaal. De wind om zee te kiezen is ongeschikt voor het verlaten der haven, en die waarmede men kan binnenkomen, vergunt het binnenzeilen der haven niet; gezwegen van de verschillende rigtingen van het Noordhollandsch kanaal, onder welke er voorkomen die ongeveer 90° met elkander verschillen.

Wat de in de derde zinsnede ter sprake gebragte ontheffing van kanaalgelden en vermindering van sleeploonen betreft, wordt verwezen naar hetgeen dienaangaande in antwoord op de 1ste paragraaph van het verslag reeds werd aangevoerd.

Maar afgescheiden van de bezwaren voor 's Rijks kas, aan de bedoelde ontheffing verbonden, behoort in aanmerking te worden genomen, dat door die ontheffing en door de vermindering der sleeploonen slechts een gedeelte verkregen zou worden van die voordeelen voor den handel en de scheepvaart, welke volgens het regerings-ontwerp zouden worden genoten.

Indien het hier uitsluitend eene vraag van meerder of minder onkosten voor het in- en uitklaren der schepen betrof, zoude men, door die onkosten met veel geldelijke opofferingen ten laste van het rijk te nemen, den handel van dat bezwaar kunnen ontheffen. Doch het komt hier inzonderheid aan op het wegnemen van het oponthoud, hetwelk een gevolg is van den weg door het Noordhollandsch kanaal; een oponthoud, zelfs door de schepen, die naar noordelijke havens uitklaren, gevoeld, maar vooral nadeelig voor de schepen, welke uit het zuiden komen of derwaarts bestemd zijn, en voor de vaart van en naar Engeland. Deze vooral zoude aanmerkelijk bekort worden door de doorgraving van Holland op zijn smalst. Voor die vaart zou dan tevens vermindering van gevaar ontstaan, daar dan toch een aanzienlijk gedeelte der kust van Noordholland, welke bij het in- en uitzeilen van het gat van Texel moet worden voorbijgevaren, geheel zou worden vermeden.

Een spoorweg naar het Nieuwe Diep, waarop verwezen wordt — en welks ondersteuning trouwens de hoogst aanmerkelijke offers in dit plan voor den Staat alweder zou komen vergrooten, — zoude in deze bezwaren slechts gedeeltelijk kunnen te gemoet komen. Voor personen en voor een gedeelte van het goederenvervoer zoude het (hoewel altijd nog ten koste van goedkoopen overtogt) het bezwaar van tijdverlies kunnen overwinnen, voor het groot gedeelte der ladingen zoude dergelijke spoorweg nog altijd als een onnut of te kostbaar middel te beschouwen zijn, in verhouding tot een doorgaand watertransport.

In de 5de zinsnede wordt aanmerking gemaakt op het stilzwijgen der Memorie van Toelichting over de verdedigingswerken, die ten gevolge der doorgraving zouden moeten worden aangelegd.

Bij de behandeling van de ontwerpen der aanvragers om concessie voor de doorgraving is het punt der verdedigingswerken herhaaldelijk in overweging genomen. Die ontwerpen waren voor de verdediging nadeeliger dan het nu voorgedragene, omdat zij de droogmaking van het Y medebragten. Het Departement van Oorlog achtte het echter niet noodig daaromtrent het Comité van Defensie te raadplegen. Het hooren van dit Comité scheen dus thans te minder noodig, omdat een voor de verdediging minder bezwarend plan werd voorgedragen. In het belang van 's lands verdediging werd bij de behandeling der vroegere ontwerpen door het Departement van Oorlog verlangd, dat aan de haven werken zouden worden gemaakt, dat het kanaal aan de zuidzijde van het Y of ten minste op eenigen afstand van de noordzijde daarvan, geplaatst zou worden, en dat op de dijken van het kanaal, welke toegangen tot Amsterdam zouden vormen, verdedigingswerken zouden worden aangelegd. De kosten van die werken werden op *f* 1.400.000 geraamd. Doch later werd besloten genoegen te nemen met een bedrag van *f* 1.000.000 ten laste der onderneming, waartoe de Heeren Hartsen c. s. concessie hadden gevraagd, te brengen.

Daar, volgens de voordragt, het Y niet drooggemaakt, maar in zijn tegenwoordigen toestand gelaten zal worden, wordt het ontworpen kanaal voor de verdediging niet gevaarlijk geacht. Op de dijken van het gedeelte van het kanaal tusschen Polanen en Amsterdam zouden evenwel verdedigingswerken worden vereischt, ofschoon de dijken veel minder gevaarlijke toegangen tot Amsterdam dan die dijken volgens de eerste ontwerpen zouden zijn. Het gedeelte van het kanaal tusschen Polanen en de Noordzee zou eerder nuttig dan schadelijk voor de verdediging wezen.

De haven aan de Noordzee zou, even als met de haven, in vroegere ontwerpen voorgesteld, het geval zou zijn geweest, moeten worden verdedigd om zooveel mogelijk den toegang tot de kust, welke daardoor zou ontstaan, te beletten. De werken, hiervoor benoodigd zullen gezamenlijk met de werken op de dijken eene som van *f* 1,000,000 vorderen.

Naar aanleiding van hetgeen omtrent het plan, in verband met de belangen der marine, wordt gevraagt en opgemerkt, kan worden medegedeeld, dat wanneer Amsterdam door eenen diepen en korteren waterweg met de Noordzee verbonden ware, zoodat ten allen tijde oorlogschepen van het grootste bij ons aangenomen charter en dus van den grootsten diepgang gelegenheid hadden om van die stad naar zee te gaan naar het gevoelen van den Minister van Marine, de thans bestaande noodzakelijkheid om te Amsterdam schepen te bouwen en te Willemsoord uit te rusten, zou vervallen; dan zou Amsterdam, even als Vlissingen, tevens werf van aanbouw en van uitrusting kunnen worden. De werf te Willemsoord zou dan vooral voor dokking en reparatie kunnen dienen, en de groote voorraad der marine-tuighuizen zou dan ook in Amsterdam kunnen worden opgeslagen, waar ze, in het hart van het land, minder kwetsbaar dan te Willemsoord of Vlissingen zouden zijn gelegen. In dat geval zou dus de schatkist niet met uitgaven voor het verbeteren van het Noordhollandsch kanaal, in het belang der marine behoeven te worden bezwaard.

Zoo als ook in het voorloopig Verslag erkend wordt, voldoet het Noordhollandsch kanaal, gelijk het thans is, niet aan de belangen der marine. Geene Stoomfregatten als de Evertsen kunnen dat kanaal passeren; de stoomschepen der 2de klasse, zoo als Djambi, hebben juist de afmetingen binnen welke het schutten door de sluizen nog mogelijk is. Daarom kan men thans de grootste schepen nergens anders dan te Vlissingen bouwen, waar ze bij oorlog aan vernieling blootstaan. Mogt dan ook de doorgraving van Holland op zijn smalst niet tot stand komen, alsdan zal, ook in het belang der marine, hoe eer hoe beter het Noordhollandsch kanaal op afdoende wijze moeten worden verbeterd.

Naar aanleiding van hetgeen in de laatste zinsnede dezer paragraaf voorkomt moet worden opgemerkt, dat, indien in de aandrang van Amsterdam ter bekoming van den nieuwen waterweg niets ware te zien dan eene poging om de opkomst van het Nieuwe Diep tegen te gaan, deze voordragt van wet zeker niet zou zijn ingediend. Die aandrang schijnt te mogen worden beschouwd als een bewijs voor eene algemeen doordrongen overtuiging, dat de nieuwe waterweg behoefte is, zal ontwikkeling, zal behoud van handel en scheepvaart mogelijk zijn Behoort, zoo als in

het verslag wordt gezegd, eene burgerij, die zich het lot van Venetie en van zoo veel andere eenmaal bloeijende koopsteden ook in ons vaderland niet voorbereiden wil "de bakens te verzetten voor het tij verloopen is"; welnu, de doorgraving van Holland op zijn smalst zal hier het verzetten der bakens wezen.

§ 8. De Regering moet opkomen tegen de beschuldiging van roekeloosheid op het finantieel gebied, welke bij dit gedeelte van het verslag tegen haar wordt aangevoerd.

Door bijeenvoeging der bedragen welke voor de spoorwegplannen, de emancipatie en de doorgraving van Holland op zijn smalst zullen gevorderd worden, bereikt men, zegt het verslag, "het ontzettend cijfer van 63½ millioen, voor die uitgaven is slechts 23 millioen in de schatkist voorhanden. De overige 40 millioen zullen geheel en al uit toekomstige overschotten en baten moeten bestreden worden. De regerings-berekeningen steunen derhalve op het voortdurend genot van zeer buitengewonen voorspoed en op het onbelemmerd vloeijen der aan zooveel wisselvallige kansen onderhevige Oost-Indische baten."

Het was bezwaarlijk te vermoeden, dat na de herhaalde uiteenzetting van den finantielen toestand nog dergelijke beschouwingen zouden worden aangevoerd. Moge het cijfer van 63½ millioen uitgaven al ontzettend genoemd worden wanneer het tegenover de 23 millioen baten wordt gesteld, men vergete niet dat de eerstgenoemde som over eene reeks van jaren is loopende, terwijl de tweede geheel voorhanden is.

Was de eenige wijze van voorzigtig beheer, ook bij vooruitgaanden gezonden finantielen toestand, nimmer eenige andere werken te durven aanvaarden dan de zoodanige waarvan de kosten reeds ten volle uit aanwezige baten kunnen bestreden worden, dan ware het inderdaad te vreezen dat de tegenwoordige ontwerpen, die dan toch ten slotte voor het algemeen als productive uitgaven zullen te beschouwen zijn, grootendeels onuitgevoerd zouden moeten blijven.

Integendeel, bij den vooruitgang van de gewone staatsinkomsten, die sedert eene reeks van jaren wordt waargenomen en die slechts nu en dan door buitengewone omstandigheden wordt afgebroken, schijnt het allezins met het ware belang van den Staat overeen te brengen, die nuttige werken aan te leggen, die als bronnen van verdere welvaart zijn te beschouwen.

Bovenal moet de Regering zich verzetten tegen de voorstelling, als of de vermeerdering van staatsschuld, waartoe de aanhangige plannen zouden kunnen leiden, eene geheel onvoorziene zaak zoude zijn. Meermalen, laatstelijk bij de behandeling der wet omtrent de spoorwegen, is dit punt ter sprake gebragt. De wederuitgifte van staatsschuld, ter vervanging van de vroeger ingekochte, waarop bij de aanvragen tot bekostiging der groote werken wordt gerekend; eene mogelijke wederuitgifte, waarop bij de voorgaande amortisatiewetten telkens wordt verwezen, zoodanig stelsel, waarbij in elk geval tevens tijdelijke rentebesparing wordt daargesteld, mag bij den tegenwoordigen toestand onzer finantien en de doorgaande vermindering van den rentelast in de laatste jaren niet worden beschouwd als zoodanige vermeerdering van staatsschuld, waarvoor men, zelfs in vergelijking met de verkregen voordeelen der aan te leggen werken, zou moeten terugdeinzen.

In veel minder gunstige omstandigheden zag men vroeger niet op tegen wezenlijke vermeerdering van den schuldenlast om sommige groote werken tot stand te brengen. Thans kan er toch wel geen wezenlijk bezwaar bestaan om groote werken te ondernemen, wanneer hetgeen gedurende de twee eerste jaren daarvoor noodig is, werkelijk aanwezig is; wanneer daarenboven nu nog 9½ millioen bij wijze van tijdelijke geldbelegging tot nkoop van schuld besteed kan worden, en wanneer het grootste gevaar waaraan men zich blootstelt daarin gelegen is, dat men welligt later een gedeelte van de achtereenvolgens ingekochte schuld weder door andere zou moeten vervangen.

Aan het slot van deze paragraaph worden de kosten van het Noord-Hollandsch kanaal, ook bij het tot stand komen van den nieuwen waterweg, te hoog voorgesteld. Indien het kanaal door Holland op zijn smalst op de voorgestelde wijze tot stand komt, zal ongetwijfeld het grootste gedeelte der groote zeeschepen van die vaart gebruik maken. Schoon het nu, zoo als reeds hiervoren werd te kennen gegeven, geenszins de bedoeling is, het Noord-Hollandsch kanaal te doen vervallen, zoo ware het tevens niet wel te verantwoorden, daaraan alsdan grootere kosten te besteden dan in belang van den handel en in verband met het onderhoud van het andere kanaal volstrekt noodig zouden zijn om het kanaal aan zijne tegenwoordige bestemming voortdurend te doen beantwoorden.

§ 9. Tegenover het gevoelen van de leden, die de uitvoering van het werk bij wijze van concessie ter sprake bragten, stond dat van de groote meerderheid, die het al te gewaagd achtte, een werk van dezen aard bij concessie tot stand te willen brengen.

Dit laatste gevoelen komt geheel overeen met hetgeen in het Voorloopig Verslag der Kamer betrekkelijk de Zuiderspoorwegen van 29 Julij 1859, op blz. 2 werd gezegd, namelijk: "Die waterwegen (het kanaal door Holland op zijn smalst en door den hoek van Holland), kunnen moeijelijk anders dan met landsgeld in het leven worden geroepen. H t zijn groote werken, uit hunnen aard minder geschikt om aan den particulieren ondernemingsgeest, zij het dan ook met onderstand van 's Rijks wege, te worden toevertrouwd."

Nu aan het maken van het kanaal, op grond van de daartegen bestaande bezwaren geene indijking kan worden verbonden, zal het eene onderneming gelden, die, ook volgens de meest gunstige berekening, onmogelijk winsten zal kunnen afwerpen. Het is dus bedenkelijk te achten, onder die omstandigheden, een werk, waarbij zoo vele algemeene belangen zijn verbonden, aan bijzondere personen toe te vertrouwen.

Ook dit gevoelen wordt door de Commissie uit het Comité omhelsd op bladz. 34 van hare memorie.

In de derde zinsnede dezer paragraaph wordt aangemerkt, dat de handelwijze der Regering tegenover de aanvragers om concessie voor de doorgraving van Holland op zijn smalst zonderling afsteekt bij die, met opzigt tot de concessionarissen voor de Noorder- en Zuiderspoorwegen gevolgd.

Verschil in handelwijze is hier zeer gemakkelijk te verklaren. Van de geconcedeerde spoorwegen worden zoodanige voordeelen gewacht, dat de daarvoor gegarandeerde rente, zoo al in den aanvang, dan toch niet voortdurend in haar geheel zal behoeven te worden uitbetaald en in later tijd geheel zal ophouden. Wierd daarentegen voor de doorgraving van Holland op zijn smalst de rente gegarandeerd, zoo als de heer Jäger voorstelde (zie bladz. 40 van het verslag van den Raad), dan zou de uitkeering daarvan, naar het zich laat aanzien, nimmer ophouden.

Er waren, blijkens het verslag, leden die er sterk op bleven staan, dat ook de provincie Noordholland en de gemeente Amsterdam bijdragen leverden. Doch, het is reeds opgemerkt, dergelijke bijdragen zijn in dit geval niet te wachten. Vermoedelijk zal het gemeentebestuur van Amsterdam, de eenige gemeente van welke eene bijdrage kan worden verlangd, niet op de uitgesproken weigering terugkomen. Na die weigering zou het eene vruchtelooze poging zijn geweest, bij de Provinciale Staten van Noordholland op het verleenen van subsidie aan te dringen. Daarenboven is nu, zoo als bij de beraadslaging over het ontwerp betreffende de Noorder- en Zuiderspoorwegen te kennen is gegeven, met het oog op de weigering van Amsterdam, afgezien van de subsidien door provincien en gemeenten voor de spoorwegen toegezegd. Er kan dus van Noordholland geene bijdrage meer voor de doorgraving van Holland op zijn smalst worden gevorderd.

§ 10. De hier vermelde bezwaren tegen den tekst van het wets ontwerp schijnen niet gegrond.

Wat betreft de woorden van art. 1; "behoudens de afwijkingen van dat plan, die Wij noodig mogten achten", moet worden opgemerkt, dat zoowel bij het opmaken der gedetailleerde bestekken als bij de uitvoering van het werk, de wenschelijkheid kon blijken, om in het plan van den Raad van den Waterstaat, bijv. ten aanzien van de inrigting der havenhoofden in het belang der zeevaart, of in andere opzigten, wijziging te brengen.

De Regering moet, even als bij alle waterstaatswerken, vrij blijven zoo[danige] veranderingen in het werk te brengen. Wierden de aangehaal[de] woorden weggelaten, dan kon beweerd worden, dat voor elke wijzig[ing] van het plan van den Raad, hoe gering ook, op nieuw de tusschenko[mst] der wetgevende magt zou behooren te worden ingeroepen. Dat uit [die] woorden, in verband met de redactie van art. 2 van het ontwerp, [zou] volgen, dat de wetgever, eenmaal dit ontwerp van wet hebbende vast[ge]steld, zich als met gebonden handen aan de beslissingen van den wa[ter]staat, omtrent de uitvoering van het werk, zou hebben overgeleverd, [is] niet juist. Vooreerst mag worden aangenomen, dat de met zorg d[oor] den Raad opgemaakte raming van kosten niet zal overtroffen word[en]. Doch ten andere moet de som, die jaarlijks voor de uitvoering van [het] werk beschikbaar moet komen, nader door de wet worden toegest[aan]. Indien dus de gezamenlijke kosten een cijfer bereikten, dat van 18½ [mil]lioen verre overtreffende, zouden de Staten-Generaal vrij zijn, die m[ee]dere gelden te weigeren. Het maken van den, in het verslag geno[em]den, zeebreker zou bovendien altijd als een geheel op zich zelf sta[and] werk te beschouwen zijn.

Dat het wets-ontwerp te weinig zou zeggen is niet in te zien. Ind[ien] het ontwerp wet wordt, spreekt het van zelf, dat de Regering verpl[igt] zou zijn, die wet uit te voeren, en dus de vereischte som op de begro[o]ting te brengen of daarbij te voegen. Het voornemen is, zoodra het o[nt]werp tot wet zal zijn verheven, eene wetsvoordragt in te dienen, ten ei[nde] het eerste gedeelte der kosten, volgens het voorstel van den Raad [op] ƒ 1,887,899 gesteld, aan het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting v[oor] 1860 toe te voegen.

In eene der afdeelingen is het denkbeeld geopperd, of niet van [den] Amsterdamschen handelsstand, die met den aanleg van het kanaal [is] ingenomen, ondersteuning was te verwachten, door bijv. tegen eene [lage] rente van 2½ à 3 pCt. de benoodigde kapitalen aan den Staat te lever[en]. Dit denkbeeld is ook door den Raad van den Waterstaat op bladz. 42 v[an] zijn verslag aan de hand gegeven. Het scheen echter nutteloos, de v[er]wezenlijking er van te beproeven, inzonderheid nadat, ten behoeve [van] het spoorwegplan, door het Amsterdamsch-Utrechtsch comité aanbevol[en], eene rentegarantie van niet minder dan 5 pCt. was gevraagd.

GEDRUKT TER DRUKKERIJ VAN HET ALGEMEEN HANDELSBLAD.